

เจ้าขรัวแสง

แสงแห่งบูรพาจารย์

ข้าชื่อแสง...อันหมายถึงแสงแห่งพระธรรม
ผู้ใดที่ระลึกถึงข้า ก็จงประพฤติปฏิบัติ
ตามคำสอนของพระพุทธองค์
แสงแห่งพระธรรมอยู่ ณ ที่ใด ข้าก็อยู่ ณ ที่นั้น

พระครูมหิทธิเมธาจารย์
(หลวงปู่แสง วัดมณีชลขันธ์)

“คนทั้งปวงเขาพากันสร้างรูปของข้าทั่วแผ่นดิน แต่จะหาใครคิดสร้างรูปของอาจารย์ข้าน้อยเหลือเกิน ข้ามีอาจที่จะทำด้วยตัวของข้าเองได้ ขอให้พวกเจ้าจงช่วยเป็นมือ เป็นแขน เป็นขา ทำแทนข้าด้วย ช่วยกันเผยแพร่เกียรติคุณของอาจารย์ข้าให้เป็นที่ประจักษ์แก่แผ่นดินนี้สืบไป ที่มีขรัวโตได้ในวันนี้ ก็เพราะข้ามีอาจารย์แสงเป็นอาจารย์ของข้านี้เอง”

กัตถุญตาคุณของสมเด็จพระพุทธาจารย์โตที่มีต่อบูรพาจารย์

ปฐมบท แสงแห่งบูรพาจารย์

ขั้นตอนงานสร้างรูปเหมือนจริงของหลวงปู่แสง

มูลเหตุแห่งการทำรูปเหมือนจริงขององค์หลวงปู่แสง แห่งวัดมณีชลขันธ์นั้น อาตมาขอย้อนกล่าวถึงเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๐ อาตมาได้มีโอกาสพาญาติโยม มาร่วมสวดเจริญพระพุทธมนต์ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ในวันที่ ๕ ธันวาคม ที่วัดเสาชิงช้า อ.เมือง จ.ลพบุรี

ในครั้งนี้มีพระเถระานุเถระมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก หลังจากเสร็จพิธีก็เป็นเวลา เย็นแล้ว อาตมาได้พาญาติโยมที่มาด้วยกันแวะไปกราบพระเจดีย์ และหลวงปู่แสง ที่วัดมณีชลขันธ์ โดยบอกกับโยมว่า “จะพาโยมไปกราบอาจารย์ของสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว” ในวันนั้นแม้วิหารของหลวงปู่แสงจะปิดแล้ว แต่อาตมาก็ได้ชักชวนญาติโยมร่วมกัน สวดพระคาถาชินบัญชร ถวายบูชาหลวงปู่แสงที่พระเจดีย์

พออาตมาเริ่มนำไหว้พระเท่านั้น สิ่งที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น คือได้เกิดลมพายุหมุน อย่างแรงมารายรอบพระเจดีย์ จากนั้นก็พุ่งตรงมายังอาตมาและคณะที่กำลังจะเริ่ม สวดมนต์ ลมได้พัดพาเอาฝุ่นผงและขี้กบปลิวตกมาใส่ทุกคนในคณะเต็มไปหมด ทั้ง เมฆฝนก็ตั้งเค้าทำท่าว่าฝนจะตกหนัก ท้องฟ้าคำรามลั่นและมีดีดกริ๊บ ลมก็ยังพัดหมุน ไม่หยุด อาตมาจึงตั้งสัจจะในขณะนั้นทันทีว่า “ไม่ว่าจะมีสิ่งอันใดเกิดขึ้น แม้จะมี ฝนตก ไฟร้อง หรือพายุอันใดมาก็ตามที ข้าพเจ้าจะขอสวดพระคาถาชินบัญชรนี้ บูชาองค์หลวงปู่แสงและพระเจดีย์นี้ จะไม่หยุดสวดโดยเด็ดขาด” จากนั้นอาตมาก็ได้ สวดมนต์พร้อมกับคณะญาติโยม พร้อมๆ กับที่ลมก็ยังพัดหมุนอยู่ไม่หยุด จนกระทั่ง สวดพระคาถาชินบัญชรจบลง สิ่งต่างๆ ก็หยุดสงบนิ่งทันที ลมก็หยุด ท้องฟ้าก็พลัน เปิดโล่งสว่าง ฝนที่ทำท่าว่าจะตกหนักก็ไม่เหลืออีแว่ว จึงคล้ายกับว่าสิ่งต่างๆ เกิด

รูปหล่อหลวงปู่แสง
ประดิษฐาน ณ วัดเขาสนามแจง ลพบุรี
พ.ศ.๒๕๕๑

ขึ้นมาเพื่อทดสอบอาตมาและคณะว่าตั้งใจจะบูชาองค์พระเจดีย์ และหลวงปู่แสงจริงหรือไม่ จากนั้นอาตมาก็ได้นำญาติโยมสวดมนต์แผ่เมตตาจนจบ แล้วพาคณะกลับมาพักที่วัด

ในคืนนั้นเอง ขณะที่อาตมาพาญาติโยมนั่งสมาธิอยู่นั้น โยมคนหนึ่งซึ่งได้ร่วมสวดมนต์บูชาพระเจดีย์มาด้วยกัน ได้เกิดนิมิตเห็นองค์หลวงปู่แสง ห่มจีวรสีเหลืองทอง มือทั้งสองข้างวางอยู่เหนือเขาทั้งสอง ลอยออกมาจากพระเจดีย์ มีรัศมีแสงสว่างงดงามมาก แต่มีได้กล่าวอันใด เพียงแต่มองมายังผู้ที่กำลังปฏิบัติธรรมทุกคน จากนั้นก็มีโยมอีกคนหนึ่ง ในขณะเดียวกันได้นิมิตว่าพบกับองค์สมเด็จพระพุฒาจารย์โต ท่านได้มาแนะนำข้อธรรมะ และร่วมมอญโมทนากับทุกคนที่มาปฏิบัติธรรมในครั้งนี้ องค์สมเด็จพระพุฒาจารย์โตยังได้ฝากไว้ว่า

“คนทั้งปวงเขาพากันสร้างรูปของข้าทั่วแผ่นดิน แต่จะหาใครคิดสร้างรูปของอาจารย์ข้าน้อยเหลือเกิน ข้ามีอางที่จะทำด้วยตัวของข้าเองได้ ขอให้พวกเจ้าจงช่วยเป็นมือเป็นแขนเป็นขาทำแทนข้าด้วย ช่วยกันเผยแผ่เกียรติคุณของอาจารย์ข้าให้เป็นที่ประจักษ์แก่แผ่นดินนี้สืบไป ที่มีชรัวโตได้ในวันนี้ ก็เพราะข้ามีอาจารย์แสงเป็นอาจารย์ของข้านี้เอง”

และยังมีเหตุการณ์อีกหลายครั้งที่ทำให้อาตมาและคณะมีความศรัทธาที่จะเผยแผ่เกียรติคุณครูบาอาจารย์ขององค์สมเด็จพระพุฒาจารย์โตให้เป็นที่รู้จักแก่สาธุชนทั้งหลาย โดยได้สร้างรูปเหมือนของหลวงปู่แสงทั้งที่เป็นรูปหล่อ และรูปหุ่นเหมือนจริงขึ้น โดยอาตมาได้นำญาติโยมมาขออนุญาตกับพระครูพรหมจริยาทร (พรหมทนต์จิตโต) เจ้าอาวาสวัดมณีชลขันธ์รูปปัจจุบัน ท่านก็ยินดีร่วมมอญโมทนาด้วย และยินดีให้อัญเชิญรูปเหมือนของหลวงปู่แสงมาประดิษฐานยังวิหาร ช้างพระเจดีย์

โดยกำหนดแล้วเสร็จ และนำมาประดิษฐานยังพระวิหารในวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๓ อันเป็นวันคล้ายวันมรณภาพขององค์สมเด็จพระพุฒาจารย์โตด้วย พร้อมกันนี้ อาตมาได้ให้โยมรวบรวมประวัติของหลวงปู่แสงจากที่ต่างๆ เท่าที่จะหาได้มาเรียบเรียงจัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทานในวาระเดียวกัน

อาตมาและคณะผู้ศรัทธามีโครงการที่จะสร้างรูปหลวงปู่แสงองค์ใหญ่ขึ้นให้เป็นที่ประจักษ์แก่แผ่นดินนี้สืบไป ตามแต่บุญบารมีจะสามารถทำได้ ซึ่งเป็นส่วนในโอกาส

เพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณของท่านทั้งสอง ศิษย์และอาจารย์ คือองค์สมเด็จพระพุฒาจารย์โตผู้เป็นศิษย์ กับองค์หลวงปู่แสงผู้เป็นอาจารย์ ท่านทั้งสองล้วนเป็นประจักษ์แก่ภูมิอันประเสริฐในบวรพระพุทธศาสนา เป็นผู้ยังประโยชน์ให้แก่แผ่นดินไทยนี้ เป็นอเนกปริยาย ควรแก่การกล่าวขาน และเผยแผ่ให้คงอยู่คู่แผ่นดินนี้ไปตราบนานเท่านาน

ขอกุศลโตที่อาตมาและคณะได้บำเพ็ญแล้ว จงเป็นไปเพื่อความหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งมวลโดยเร็วพลันเทอญ.

ธีรปัญญาภิภุ

๘ มิถุนายน ๒๕๕๓

คำนำ

เล่าเรื่องหลวงปู่แสง

ในยุคกรุงรัตนโกสินทร์สองร้อยกว่าปีล่วงมาแล้ว จะหาพระภิกษุรูปใดที่จะเป็นที่รู้จักของมหาชนยิ่งไปกว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม พระมหาเถรอาจารย์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นไม่มี

แต่จะหาผู้ที่รู้จักพระมหาเถรเจ้าอันเป็นที่เคารพนับถือ และเป็นบูรพาจารย์องค์สำคัญองค์หนึ่งของ พระสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) อันมีนามว่าหลวงปู่แสง แห่งวัดมณีชลขันธ์ เมืองลพบุรี น้อยเต็มที และมีอีกเป็นจำนวนไม่น้อยที่แทบจะไม่เคยได้ยินชื่อของหลวงปู่แสงเลย ทั้งที่หลวงปู่แสง ขรัวตาแสง หรือพระครูมหิทธิเมธาจารย์ นี้ เป็นคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงเป็นอันมากในยุคที่ท่านทรงสังฆารอยู่ พระเกจิอาจารย์หลายรูปที่มีชื่อเสียงมาจนถึงปัจจุบันนี้ ที่ได้เคยมานมัสการขอมอบตัวเป็นศิษย์ศึกษาเล่าเรียนวิชาการต่างๆ จากหลวงปู่แสงมีเป็นจำนวนมากเป็นที่เลื่องลือขจรไปในหมู่ผู้แสวงหาความรู้วิชาการทั้งสมถะ และวิปัสสนา คาถาอาคม ฯลฯ เป็นที่รู้จักไปจนถึงในรั้วในวัง

เป็นที่น่าเสียดายเหลือเกิน ที่ประวัติขององค์หลวงปู่แสงหาได้ยากยิ่ง ทั้งที่มาและที่ไปของหลวงปู่ล้วนเป็นปริศนาจวบจนปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้จึงได้รวบรวมประวัติเรื่องราวของหลวงปู่แสงเท่าที่มีบันทึกอยู่ นำมาเรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน เพื่อให้ได้เป็นประโยชน์แก่นุชนคนรุ่นหลังสืบไป

พ.กลาง

วัดอินทรวิหาร กรุงเทพฯ

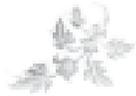
เจ้าขรัวแสง องค์อาจารย์ของขรัวโต

คำว่า “เจ้าขรัวแสง” ที่ผู้เขียนใช้เอ่ยนามของหลวงปู่แสง แห่งวัดมณีชลขันธ์ นี้ ได้มาจากข้อความตามภาพประวัติของเจ้าประคุณสมเด็จโต ในพระอุโบสถวัดอินทรวิหาร กรุงเทพฯ ที่ท่านได้ให้ช่างเขียนประวัติของท่านไว้ในรูปแบบจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งต่อมาได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นหนังสือ แต่ในปัจจุบันภาพและข้อความเหล่านั้นมิได้คงอยู่ดั้งเดิมอีกแล้ว จากการบูรณปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ท่านได้ให้ช่างเขียนตัวอักษรไว้ได้ภาพเจ้าคุณอาจารย์หลายๆ องค์ของท่าน ซึ่งคำว่า “เจ้าคุณขรัว” และ “เจ้าขรัว” นั้น เป็นคำซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเคารพยกย่องอย่างสูง และก็แฝงไว้ด้วยเอกลักษณ์ประจำองค์ของเจ้าประคุณสมเด็จฯ ด้วย เพราะในยุคนั้น ในหลวงรัชกาลที่ ๔ และชาวพระนครต่างก็รู้จักเจ้าประคุณสมเด็จฯ ในนาม “ขรัวโต”

นอกจากนี้ ยังปรากฏหลักฐานในจดหมายเหตุของรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเอ่ยนามของหลวงปู่แสงว่า “ขรัวแสง” เช่นเดียวกัน ดังจะได้แสดงเรื่องราวของหลวงปู่แสง แห่งวัดมณีชลขันธ์ ไว้เป็นลำดับในหนังสือเล่มนี้

พระเจดีย์วัดมณีชลขันธ์ หรือเจดีย์หลวงพ้อแสง เมืองลพบุรี

ที่จังหวัดลพบุรี อำเภอเมือง มีพระเจดีย์ทรงเหลี่ยมงามแปลกตา สูงเทียมฟ้า ตั้งอยู่ ณ เกาะกลางน้ำ ในเขตสังฆาวาสของวัดมณีชลขันธ์ ผู้สัญจรไปมาตั้งแต่สมัยโบราณไม่ว่าทางบกหรือทางน้ำ จะสามารถมองเห็นได้แต่ไกล ชาวเมืองลพบุรีเรียกขานพระเจดีย์นี้ว่า “เจดีย์หลวงพ้อแสง” ซึ่งนับเนื่องได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดลพบุรี

วัดมณีชลขันธ์ รวมถึงเจดีย์หลวงพ้อแสงนี้ ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน โดยกรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๙ เจดีย์นี้มีลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยม ย่อมุมไม้สิบสอง คล้ายคลึงกับพระเจดีย์โบราณศิลปะสมัยเชียงแสน ส่วนของฐานเจดีย์ขนาด ๑๕.๔๐ เมตร ความสูง ๕๐ เมตร ลักษณะของสถาปัตยกรรมเดิมที่เดิวก่อเรือนธาตุสูงลดหลั่นซ้อนกันเป็นชั้นๆ ๓ ชั้น เรือนธาตุแต่ละทิศมีซุ้มโค้งสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ชั้นที่ ๔ ตอนบนเป็นองค์ระฆังส่วนยอดทำเป็นแท่นบัลลังก์ และปล้องไฉนขึ้นไป

จากงานค้นคว้าของ ผศ.ทัศนีย์ กระจ่างอินทร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี กล่าว ว่า “วัดมณีชลขันธ์เป็นวัดเก่าแก่หลายชั่วอายุคน ไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอนว่าใครเป็นผู้สร้าง และสร้างเมื่อใด ทราบแต่เพียงว่าเดิมชื่อวัดเกาะแก้ว และจากหลักฐานเท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน สันนิษฐานได้ว่าสร้างมาแต่ครั้งรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.๒๑๙๙ - ๒๒๓๑) เพราะพบศาสนวัตถุคู่วัด คือ บุษบกธรรมาสน์ ฝีมือช่างหลวง มีจารึกอักษรไทย ภาษาไทย ระบุชัดเจนว่า สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๒๒๕ บุษบกธรรมาสน์ถือเป็นศาสนวัตถุที่สร้างขึ้นเพื่อคู่กับวัด และพบที่วัดมณีฯ จึงน่าจะเชื่อได้ว่ามีวัดนี้ตั้งแต่ก่อน พ.ศ.๒๒๒๕

“เจดีย์หลวงพ้อแสง ซึ่งเป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง สูงเด่นเป็นสง่า ณ วัดมณีชลขันธ์นี้ เป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน ชาวลพบุรีถือเป็นธรรมเนียมนิยมอย่างหนึ่งที่จะปิดทองสักการะ และนำนาคมาสักการะหลวงพ้อแสงที่เจดีย์ก่อนที่จะอุปสมบท เพื่อความเป็นสิริมงคลและเป็นผลบุญแก่ตน

“เมื่อคราวฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี จังหวัดลพบุรีและผู้รักในศิลปะโบราณสถาน ได้ช่วยกันบูรณะบริเวณรอบพระเจดีย์ ให้เป็นสวนสาธารณะ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทำให้บริเวณนั้นร่มรื่น น่าดูยิ่งขึ้น ต่อมามีการสร้างวิหารเพื่อประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ้อแสง และสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี (๒๕๒๙) คณะกรรมการตลอดจนผู้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนาและหลวงพ้อแสง ร่วมใจกันบูรณะเจดีย์ครั้งใหญ่ เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจริญพระชนมายุครบ ๔๘ พรรษา ใน พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลและจรรโลงให้พุทธศาสนสถานแห่งนี้มั่นคงสืบต่อไป”

วัดมณีชลขันธ์ ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) โดยความปรากฏในจดหมายเหตุ พ.ศ.๒๓๙๗ ว่า “หนังสือเจ้าพระยาจักรีมาถึงพระลพบุรี ด้วยมีพระบรมราชโองการตรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่าวัดเกาะแก้วเมืองลพบุรี แต่ก่อนเคยเสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปนมัสการพระ และประทับแรมอยู่บ้าง แต่พระอุปสมถ กุฎีศาลาการเปรียญ และศาลาท้องพระมหาสตรค์ชำรุดยับเยินมาช้านาน โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นใหม่ให้รุ่งเรืองสูงใส จะได้เป็นที่กราบไหว้ที่สักการบูชา”

โดยเจ้าพระยายมราช (เฉย ยมาภย์) ได้มาเป็นผู้ดูแลการบูรณะวัดเกาะแก้ว ในครั้งนั้น เมื่อการบูรณปฏิสังขรณ์แล้วเสร็จลง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งให้เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี สังกัดคณะธรรมยุต ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ได้ทรงพระราชทานนามว่า “วัดมณีชลขันธ์”

พระเจดีย์ที่สูงโดดเด่นอันปรากฏอยู่ในเขตวัดมณีชลขันธ์นั้น ชาวเมืองลพบุรี และจังหวัดใกล้เคียงเรียกกันว่า “เจดีย์หลวงพ่อแสง” แม้แต่พระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานอยู่ในซุ้มของพระเจดีย์ก็เรียกกันว่าหลวงพ่อแสง ด้วยเป็นที่ทราบกันว่า พระเจดีย์และพระพุทธรูปในซุ้ม สร้างโดยหลวงพ่อแสง อดีตเจ้าอาวาสของวัดมณีชลขันธ์

ประวัติของพระเจดีย์ น่าอัศจรรย์พอกับประวัติของหลวงปู่แสง ชาวลพบุรีเรียกท่านว่า “หลวงพ่อแสง” ส่วนในเอกสารเก่าๆ ที่จะกล่าวต่อไป เรียกท่านว่า “ขรัวแสง” บ้าง “พระอาจารย์แสง” บ้าง และผู้เขียนซึ่งเป็นผู้เยาว์อยู่ในยุคปัจจุบันจึงขอเรียกท่านว่าหลวงปู่แสง

เป็นที่เลื่องลือกันว่า หลวงปู่แสงได้สร้างพระเจดีย์องค์นี้แต่ลำพังผู้เดียว เมื่อการก่อสร้างสำเร็จลุล่วงแล้ว ท่านก็ปลีกเร้นปลีกวิเวกหายไปจากเมืองลพบุรีอย่างค่อนข้างลึกลับ ไม่ปรากฏว่าท่านไปจำพรรษาต่อที่ใด หรือมรณภาพลงที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่

พระยาอภัยภทรถฤทธิ
หรือเจ้าพระยายมราช (เฉย ยมาภย์)
สมัยรัชกาลที่ ๔

กาลต่อมา เมื่อมีผู้ระลึกถึงคุณของหลวงปู่แสง ก็ได้จัดสร้างวัตถุมงคลอันเกี่ยวเนื่องกับองค์ท่านไว้เป็นที่พึ่ง ที่ระลึก โดยมีทั้งสร้างเป็นรูปพระเจดีย์ และพระพุทธรูปที่อยู่คู่องค์พระเจดีย์ ณ วัดมณีชลขันธ์ แล้วก็มีการจัดสร้างเหรียญ และพระผงที่เป็นรูปเหมือนของท่านด้วย พร้อมๆ กับความพยายามค้นคว้าและเริ่มต้นบันทึกประวัติของท่านไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

เหรียญหลวงพ่อแสง ปี ๒๕๐๓

ข้อมูลโดยคุณนครธรรม ธาราพันธุ์

“เหรียญนี้สร้างขึ้นโดยกรรมการวัดมณีชลขันธ์โดยตรง รูปพระพุทธรูปที่ไม่ชื่อ “หลวงพ่อแสง” ใดๆ ที่หลวงพ่อแสงเป็นมนุษย์มีเลือดเนื้อโดยสมบูรณ์ มีตัวตนจริง และเป็นพระอาจารย์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพฯ นั้นเป็นพระพุทธรูปปั้นองค์นี้ผู้สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธรูปบูชาคือ หลวงพ่อแสง นั่นเอง

ที่นี้พระยุชชานดาใหญ่สมัยก่อนเมื่อสร้างแล้วถ้าผู้สร้างมิได้ถวายพระนามอย่างเป็นทางการให้ประชาชนรับทราบ คนทั่วไปก็จะไม่ทราบว่าพระพุทธรูปองค์นี้มีชื่อว่า

อย่างไร นานเข้าเมื่อมีคนถามถึงจึงต่างพากันเรียกขานว่าพระหลวงพ่อแสง สุดท้ายก็กลายเป็นพระนามประจำองค์พระพุทธรูปไปเสียว่า “หลวงพ่อแสง”

เหรียญรูปพระพุทธรูปนามหลวงพ่อแสงนี้ สร้างขึ้นเป็นพุทธรูปบูชาในปี พ.ศ.๒๕๐๓ ท่านเจ้าคุณพระเทพวรคุณ (อ่ำ ภัทรวโร) วัดมณีชลขันธ์ ยังดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งท่านเจ้าคุณปู่ท่านนั้นเป็นน้องชายร่วมสายโลหิตของพระเดชพระคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ นอกจากท่านเจ้าคุณปู่ท่านจะเป็นทั้งน้องและศิษย์ของท่านเจ้าคุณอุบาลีแล้ว ก็ยังเป็นทั้งสหธรรมิกและศิษย์ในองค์หลวงปู่ท่าน ฐิติทัตโต อีกด้วย จึงไม่ต้องสงสัยถึงความ เป็นพระบริสุทธิ์สูงส่งบริสุทธิ์จิตของท่านเลย

ดังนั้น เหรียญนี้จึงเป็นเหรียญที่หันท่านเจ้าคุณปู่ท่านอริชฐานพรแห่งนครศรีฯ และยังอาจล่องเลยไปถึงท่านพ่อลี หรือท่านพระอาจารย์ฝัน หรือครูบาอาจารย์รูปอื่นๆ อีกด้วย เพราะในยุคนั้น พระเถรานุเถระก็ยังแวะเวียนไปวัดมณีชลขันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เหตุเพราะท่านเจ้าคุณปู่ท่านเป็นพระมหาเถระที่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และสาธุศิษย์ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง เป็นหลักชัยหลักใหญ่อีกองค์หนึ่งของเมืองลพบุรีเลยก็ว่าได้ ท่านพ่อลีมีพระธาตุเสด็จมาหาเป็นครั้งแรกในชีวิต ก็ที่กุฏิไม่ในวัดมณีชลขันธ์นี่แหละ”

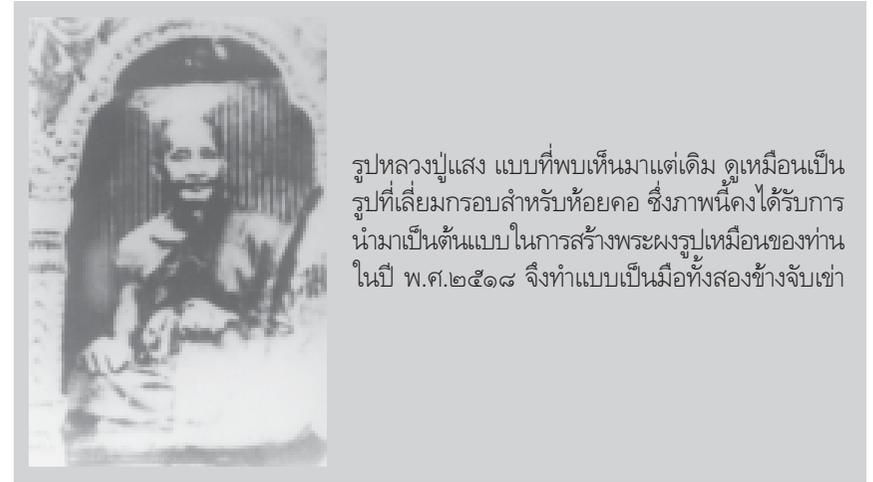
พระผง ปี พ.ศ.๒๕๑๘ ด้านหน้า เป็นรูปเหมือนหลวงปู่แสง ทำแบบมือจับเข้าทั้งสองข้าง ส่วนด้านหลังเป็นรูปพระเจดีย์ มีตัวอักษรภาษาไทยว่า “วัดมณีชลขันธ์ ๒๕๑๘”

คุณเพชร จากเว็บพลังจิต ให้ข้อมูลไว้ว่า “พระพิมพ์รูปเหมือนขรัวแสง หรือหลวงปู่แสง (ท่านเป็นพระอาจารย์ของสมเด็จพระโต) วัดมณีชลขันธ์ จ.ลพบุรี สร้างในปี พ.ศ.๒๕๑๘ แต่เป็นผงเก่าของหลวงปู่แสง หรือขรัวแสง สร้างแล้วบรรจุในโถเจดีย์วัดมณีชลขันธ์นั่นเอง เจดีย์นี้เป็นเจดีย์ที่หลวงปู่แสงสร้างเองไม่มีผู้ใดช่วยสร้าง จึงรำลึกกันว่าท่านเป็นพระผู้มีบุญญาธิการสูงส่ง สามารถสร้างเจดีย์ที่ใหญ่โตมโหฬารด้วยตนเอง แม้แต่ในพระราชานิพนธ์ของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ เองก็ยั้งชื่นชมยกย่องหลวงปู่แสง หรือขรัวแสง ด้วยความที่ท่านเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้เรืองนามด้านวิปัสสนากรรมฐาน ที่โด่งดังมากที่สุดเมื่อเกือบ ๒๐๐ ปีก่อน จากชื่อเสียงและกิตติศัพท์เป็น “หนึ่ง” นี้เอง จึงทำให้สามเณรโต (อายุระหว่าง ๑๖-๑๗ ปี) มาเรียนวิชาจากท่าน

ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๐ เศษๆ เจดีย์องค์ที่หลวงปู่แสงสร้างนี้ได้ชำรุดทรุดโทรม ทางคณะสงฆ์วัดมณีชลขันธ์จึงได้ทำการบูรณะใหม่ พบว่าที่คอระฆังเกิดเป็นช่องโหว่ขึ้นมา เพราะคนร้ายเจาะเอาของมีค่าไป จึงสำรวจพบว่าไม้โคกดินเผาอยู่ใบหนึ่งได้บรรจุ “ผงเก่าหลวงปู่แสง” จึงนำมาจัดสร้างพระพิมพ์รูปเหมือนหลวงปู่แสง ด้านหลังเป็นเจดีย์องค์ที่หลวงปู่แสงสร้างไว้ โดยผสมว่านชนิดต่างๆ ลงไป และผงเก่าคือผงของหลวงพ่อบึง วัดหน้าต่างนอก เขียนและลบผงไว้ และอื่นๆ ซึ่งทางวัดได้เก็บรวบรวมไว้เป็นส่วนผสมหลัก พระพิมพ์รูปเหมือนหลวงปู่แสงนี้ได้เข้าพิธีพุทธาภิเษก ๓ ครั้ง พิธีพุทธาภิเษกครั้งแรกที่อุโบสถวัดมณีชลขันธ์ โดยมี ๑. หลวงปู่พริ้ง วัดโบสถ์โก่งธนู จ.ลพบุรี, ๒. หลวงพ่อบึง วัดพิบูลทอง จ.สิงห์บุรี, ๓. หลวงพ่อบึง วัดวังวิเวการาม จ.กาญจนบุรี, ๔. หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี กรุงเทพฯ, ๕. หลวงปู่บุญมี วัดเขาสมอคอน จ.ลพบุรี, ๖. หลวงพ่อบึง วัดเทพกษัตร จ.ลพบุรี, ๗. หลวงปู่สิม วัดถ้ำผาปล่อง จ.เชียงใหม่, ๘. หลวงปู่ครูบารธรรมชัย วัดทุ่งหลวง จ.เชียงใหม่, ๙. หลวงปู่บาง วัดหนองพลับ จ.สระบุรี

พิธีพุทธาภิเษกครั้งที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๑๙ ที่ศูนย์สงครามพิเศษ โดยสมเด็จพระญาณสังวร (พระสังฆราชองค์ปัจจุบัน)

พิธีพุทธาภิเษกครั้งที่ ๓ ปี พ.ศ.๒๕๒๙ ที่วัดมณีชลขันธ์ เมื่อคราวหล่อรูปเหมือนหลวงปู่แสง

รูปหลวงปู่แสง แบบที่พบเห็นมาแต่เดิม ดูเหมือนเป็นรูปที่เลี่ยมกรอบสำหรับห้อยคอ ซึ่งภาพนี้คงได้รับการนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างพระพิมพ์รูปเหมือนของท่านในปี พ.ศ.๒๕๑๘ จึงทำแบบเป็นมือทั้งสองข้างจับเข้า

หลักฐานทางเอกสารชิ้นสำคัญที่มักได้รับการกล่าวถึง คือ จดหมายเหตุ ในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งทรงกล่าวถึง “ขรัวแสง” ไว้โดยตรง ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่อง “ระยะทางเสด็จประพาสมณฑลอยุธยาเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๑” ตอนที่เสด็จพระราชดำเนินมาที่วัดมณีชลขันธ์

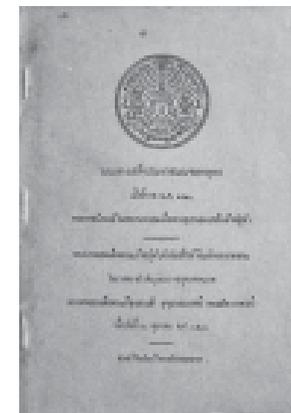
ทรงนิพนธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า “ในพระวิหารมีพระกะไหล่ทองตั้งบนบุษบกองค์หนึ่ง เป็นพระของท่านยมราชสร้าง ดูภูมิวัดแลการที่ทำงานพอสมควรเป็นอย่างดีอยู่แล้ว กับพระเจดีย์สูงอีกองค์หนึ่งอยู่ข้างเกาะ สร้างมาช้านานหนักหนาแล้ว ตามเสด็จขึ้นมาแต่ก่อนที่ไรก็เห็นก่อตั้งอยู่อย่างนั้น ครั้นมาเมื่อปีออกดูเหมือนแล้วไป พระเจดีย์องค์นี้เขาว่าเป็นของขรัวแสง คนทั้งปวงนับถือว่าเป็นผู้มีวิชา เดินตั้งแต่เมืองลพบุรี เข้าลงไปฉันทพลที่กรุงเทพฯ ได้ เป็นคนกว้างขวางเจ้านายรู้จักมาก หน้าเข้าพรรษาไปจำพรรษาอยู่วัดอื่น ถ้าถึงออกพรรษาแล้วมาปลูกโรงอยู่ริมพระเจดีย์องค์นี้ ก่อเองคนเดียวไม่ยอมให้คนอื่นช่วย ราษฎรที่นับถือพากันช่วยเรียไรสงอิฐปูนแลพระเจดีย์องค์นี้เจ้าของจะทำแล้วเสร็จจลลออกไป หรือจะทิ้งให้ผู้อื่นช่วยเมื่อตายไปแล้วไม่ได้ถามดู ของเธอก็สูงตั้งอยู่”

เมื่อปี พ.ศ.๒๔๒๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระชนมายุได้ ๒๕ ปี ทรงขึ้นครองราชย์ครั้งแรก ปี พ.ศ.๒๔๑๑ คือเมื่อรัชกาลที่ ๔ ทรงประชวรจากการเสด็จพระราชดำเนินไปหว่ากอกและสวรรคต คราวนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระชนมายุเพียง ๑๕ ปี ต่อมาเมื่อพระองค์มีพระชันษาครบ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๔๑๕ จึงมีการจัดพิธีเถลิงราชสมบัติอีกครั้ง

เป็นที่ทราบกันดีว่า พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระปรีชาสามารถ และทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจมากมายอันล้วนนำความเจริญมาสู่ราชอาณาจักร ทั้งคดีโลก และคดีธรรม

ในส่วนของ การปกครอง ทรงแบ่งเขตการปกครองเป็นมณฑล ซึ่งเป็นเขตการปกครองที่จำลองตามอย่างอังกฤษ ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นเขตจังหวัดในสมัยรัชกาล

ที่ ๖ โดยสมัยนั้นเขตการปกครองเรียงจากหน่วยใหญ่ไปเล็กคือ มณฑล > เมือง (จังหวัด) > อำเภอ > ตำบล > บ้าน ดังนั้นคำว่า มณฑลอยุธยา ในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงรวมพื้นที่ของหลายๆ เมือง มีเมืองกรุงเก่า อ่างทอง สิงห์บุรี อินทร์บุรี พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี ปทุมธานี และชัยบุรี

วัดมณีชลขันธ์นี้ได้ปรากฏว่ามีพระมหากษัตริย์เสด็จฯ ไปบำเพ็ญพระราชกุศลอย่างต่อเนื่อง ตามที่มีบันทึกตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๔ เช่น “พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จท้องพรหมาสตร เล่นสักวา เมื่อวันขึ้นสิบค่ำ เดือนสิบสอง ปีวอก ตรงกับ พ.ศ.๒๔๑๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จพระราชทานกฐินสองครั้ง คือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ และ พ.ศ.๒๔๖๙ การเสด็จแต่ละครั้งก็จะประทับ ณ พระตำหนักแพ กลางท้องพรหมาสตร พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เคยเสด็จเมื่อตอนลาผนวช ก่อนขึ้นสวดยราชย์ หรือมีพระบรมวงศานุวงศ์ ได้แก่ เจ้าฟ้ากรมพระยานุพันธ์วงศ์วรเดช และสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ก็เคยเสด็จถวายพระกฐิน ณ วัดนี้เช่นกัน” (จากงานของ ผศ.ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์)

ในพระราชนิพนธ์ “ระยะทางเสด็จประพาสมณฑลอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๑” ของในหลวงรัชกาลที่ ๕ ทำให้ทราบชัดว่าหลวงปู่แสงสร้างพระเจดีย์แห่งนี้มาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๔ แล้ว เพราะเคยตามเสด็จฯ มาตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นเจ้าฟ้ารัชทายาท มาเห็นว่าการก่อสร้างเจดีย์อยู่แล้ว ต่อมาจึงกล่าวว่าพระเจดีย์นี้สร้างเสร็จปีวอกเทียบได้เท่ากับปี พ.ศ.๒๔๑๕ เพราะพระราชนิพนธ์ เมื่อ พ.ศ.๒๔๒๑ คือปีขาล ได้ตรัสถึงขรัวแสงว่ามรณภาพแล้ว หรือขรัวแสงท่านอาจจะเพียงแต่หลีกเร้นหายไปจากเมืองลพบุรี ดังประวัติของท่านตามความทรงจำของชาวลพบุรีในอดีตที่ปรากฏต่อมาถึงปัจจุบัน

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ คราวเสด็จฯ ประพาสไปในที่ต่างๆ ได้มีการนำกล้องถ่ายรูปมาใช้บันทึกเหตุการณ์สถานที่ต่างๆ แพร่หลายขึ้น ทำให้มีภาพถ่ายโบราณสถาน

ภาพเจดีย์หลวงพ่อแสง สมัยรัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสเมืองลพบุรี

ของแผ่นดินสยามปรากฏในเวลาต่อมา พระเจดีย์หลวงพ่อแสงในยุคนั้นก็มิปรากฏอยู่ด้วย

ด้วยความที่เอกสารการบันทึกประวัติศาสตร์ของชาตินั้น เพิ่งมีการรวบรวมจัดการอย่างเป็นระบบในยุคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โดย สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสืบสานต่อ โดยทรงริเริ่มและวางรากฐานการดำเนินงานของกิจการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ และพระองค์ท่านก็ทรงอุทิศเวลา ทรงพระนิพนธ์หนังสือ ตำราต่างๆ ด้านประวัติศาสตร์และ

โบราณคดี อันเป็นมรดกทางปัญญาของชาวโลกมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ทำให้ได้รับการเทิดทูนว่า ทรงเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย

ดังนั้น เอกสารที่เก่าไปกว่าสมัยรัชกาลที่ ๔ ที่ ๕ นั้น จึงสืบหาค้นคว้าได้อย่างลำบากยิ่ง นอกจากจะเป็นพระราชกรณียกิจอันเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์เท่านั้น จึงจะมีพระราชหัตถเลขาบันทึกไว้ในรูปแบบของจดหมายเหตุ และรวบรวมเป็นพงศาวดารของบ้านเมืองในเวลาต่อมา

นี่เป็นอีกเหตุผล ที่ประวัติของหลวงปู่แสงไม่เคยมีการบันทึกแบบเรียงลำดับตั้งแต่ต้นจนถึงอวสานกาลมาก่อน ทั้งที่ทราบกันว่าท่านเป็นพระอาจารย์ที่สำคัญองค์หนึ่งของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ผู้ซึ่งถือกำเนิดในสมัยที่เพิ่งตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ได้เพียง ๗ ปี เท่านั้น ดังนั้น หลวงปู่แสงองค์อาจารย์จึงต้องถือกำเนิดก่อนหน้านั้นอีก อาจจะเป็น ๑๐ ปี หรือ ๒๐ ปี ซึ่งหมายความว่าหลวงปู่แสงท่านจะถือกำเนิดในยุคกรุงธนบุรีหรือยุคปลายกรุงศรีอยุธยาแน่ทีเดียว

แต่ก็ด้วยความที่หลวงปู่แสงเป็นพระอาจารย์ของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ชนรุ่นหลังทราบได้ว่าท่านจะต้องทรงคุณสูงยิ่ง เป็นพระสงฆ์รูปสำคัญองค์หนึ่งในยุคสมัยของท่าน และมีประวัติปรากฏอ้างอิงถึงในเอกสารสำคัญของพระราชวงศ์ ทั้งยังมีการอ้างอิงถึงในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ จึงทำให้พอจะมีประวัติของหลวงปู่แสงปรากฏเป็นเค้าให้สืบค้นต่อไปได้

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เคยได้ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องราวของพระเจดีย์วัดมณีชลขันธ์ และองค์ผู้สร้าง ซึ่งท่านเรียกว่า “พระอาจารย์แสง” ความว่า

“ที่ห้องทุ่งพรหมมาศอยู่ใกล้เมือง มีพระเจดีย์สูงที่วัดมณีชลขันธ์ (เดิมชื่อวัดเกาะแก้ว) องค์ ๑ แลเห็นได้แต่ไกล ชวนให้สำคัญว่าเป็นของสร้างไว้แต่โบราณ แต่แท้จริงเป็นของพระภิกษุองค์ ๑ ชื่อพระอาจารย์แสง เป็นผู้คิดแบบสร้างขึ้นเมื่อรัชกาลที่ ๔”

นอกจากนี้ นามของหลวงปู่แสง ยังปรากฏอยู่ในหนังสือประวัติวัดว่า “พระเจดีย์หลวงพ่อแสง อดีตเจ้าอาวาสองค์แรกสร้างไว้เป็นอนุสรณ์ในชีวิตท่าน โดยสร้างด้วยบุญบารมีของท่านเอง ไม่ได้ใช้เงินงบประมาณของวัดเลย”

ข้อความที่กล่าวว่าหลวงพ่แสง เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดมณีชลขันธ์นั้น หมายถึงท่านเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก หลังจากเปลี่ยนเป็นคณะธรรมยุต ถ้าดูตามบันทึก ประวัติวัดมณีชลขันธ์จะปรากฏนามเจ้าอาวาสปกครองวัดมาก่อนหน้านั้น ๓ รูป จนมาถึง ปี พ.ศ.๒๔๐๙ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งวัดเกาะแก้วให้เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี คณะธรรมยุต แล้วทรงโปรดให้ พระครูมหิทธิเมธากาจารย์ (พระครูแสง) จากวัดโสมนัสวิหาร มาเป็นเจ้าอาวาสวัดเกาะแก้ว จากนั้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงพระราชทานนามวัดใหม่เป็น “วัดมณีชลขันธ์” (เขียนแบบเก่า) ในทำเนียบประวัติเจ้าอาวาสวัดมณีชลขันธ์ ระบุว่า พระครูมหิทธิเมธากาจารย์ มาจากวัดโสมนัสราชวรวิหาร มาเป็นเจ้าอาวาสวัดมณีชลขันธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๐๙ - พ.ศ.๒๔๑๘ รวมเวลา ๙ ปี

ซึ่งเป็นช่วงเวลาต่อเนื่องกับที่ท่านดำเนินการสร้างพระเจดีย์ ณ วัดมณีชลขันธ์นี้เอง

รูปวัดมณีชลขันธ์พระเจดีย์พระพุทธรูปและพระวิหารพระประธาน วัดมณีชลขันธ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เหรียญหลวงพ่แสง วัดมณีชลขันธ์
รุ่นบูรณะซ่อมแซมเจดีย์

หลวงพ่แสงในความทรงจำของชาวลพบุรี

ก่อนที่จะสืบค้นประวัติของหลวงพ่แสงจากวัดโสมนัสฯ ต่อไป จะขอแทรกเหตุการณ์ตอนที่หลวงพ่แสงสร้างเจดีย์ที่วัดมณีชลขันธ์ จากความทรงจำของชาวลพบุรี ในหนังสือ “ที่ระลึก งานมหาพุทธาภิเษกรูปหล่อหลวงพ่แสง และสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี วัดมณีชลขันธ์ ลพบุรี ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๙” ซึ่งเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเป็นที่ระลึก ในคราวที่ คุณเล็ง ใจบุญ ชาวลพบุรี ศิษย์ของหลวงพ่จรัส วัดอัมพวัน สิงห์บุรี และคณะ ได้ดำเนินการหล่อรูปหลวงพ่แสง และรูปสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ไว้ ณ วัดมณีชลขันธ์ ตามความดำริของหลวงพ่พระศิลาคุณ (นวน) อดีตเจ้าอาวาสวัดมณีชลขันธ์ในขณะนั้น ที่ท่านได้ปรารภว่า “ทำไมหนอ จึงไม่มีผู้ใดคิดหล่อรูปหลวงพ่แสงขึ้นมาบ้าง องค์อื่นๆ เห็นหล่อกันมากมาย หลวงพ่แสงเป็นพระที่มีคุณความดีอยู่ไม่น้อย”

เมื่อหล่อรูปหลวงพ่แสง และเจ้าประคุณสมเด็จพระโต สำเร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ประดิษฐานไว้คู่กัน ในวิหารหลวงพ่แสง ที่วัดมณีชลขันธ์ และในการนี้ก็ได้มีการจัดทำหนังสือ “ที่ระลึก งานมหาพุทธาภิเษกรูปหล่อหลวงพ่แสง และสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี วัดมณีชลขันธ์ ลพบุรี ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๙” โดยรวบรวมเรื่องราวของหลวงพ่แสงจากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาของบรรพบุรุษชาวลพบุรี ที่ได้มีโอกาสพบเห็นหลวงพ่แสง โดยเฉพาะตอนที่ท่านกำลังสร้างพระเจดีย์ ที่วัดมณีชลขันธ์

นับเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ฉบับชาวบ้านที่ช่วยกันถ่ายทอดความทรงจำเกี่ยวกับหลวงปู่แสงไว้มากพอสมควร และจะเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าเสาะหาประวัติของหลวงปู่ให้สมบูรณ์ขึ้นในภายภาคหน้าได้เป็นอย่างดี ในที่นี้จึงขอนำมาเผยแพร่เป็นบางเรื่องบางตอน ดังต่อไปนี้

คุณลุงใบ พรหมวงศ์ อายุ ๘๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๓) อยู่ที่อำเภอเมืองสิงห์บุรี เล่าว่า “มีคนจีนคนหนึ่ง นำบุตรชายมาบวชอยู่วัดมณีชลขันธ์ ได้ยินกิตติศัพท์มาว่า หลวงพ่อแสงวัดมณีฯ ออกไปบิณฑบาตที่กรุงเทพฯ อยู่เป็นประจำ จึงอยากพิสูจน์ความจริงอันนี้ด้วยตนเอง เมื่อทราบข่าวหลวงพ่อแสงหน้าตาอย่างนี้ ไปบิณฑบาตที่กรุงเทพฯ จึงนัดวันกับพระบุตรชายว่า วันเพ็ญเดือนสิบสอง โยมเตี้ยจะเอาแดงโมไล่บาตรหลวงพ่อแสง และจะเขียนภาษาจีนเป็นเครื่องหมายไว้ที่เปลือกแดงโมนั้น ให้พระบุตรชายคอยจับตาดู

และเช้าวันนั้น อาหารหลวงพ่อแสงก็มีแดงโมอยู่ด้วยจริง เมื่อท่านฉันเสร็จแล้วศิษย์จึงนำเปลือกไปทิ้ง พระรูปนั้นขอเปลือกแดงโมเด็กไว้แล้วนำมาพิจารณา ดูก็เห็นภาษาจีนที่เตี้ยเขียนไว้ จึงเข้าไปกราบเรียนถามหลวงพ่อแสงว่า หลวงพ่อไปบิณฑบาตที่กรุงเทพฯ ใช้ไหม โยมเตี้ยของกระผมใส่แดงโมมา และเขียนหนังสือไว้ที่เปลือกแดงโมนั้นด้วย

หลวงพ่อแสงยิ้มกับพระภิกษุรูปนั้น แล้วพูดเพียงเล็กน้อยสองสามคำตามแบบฉบับของท่านว่า

เออน่า รู้ไว้ก็เสียเปรียบเสียก็แล้วกัน”

(ในภายหลัง คุณลุงใบ พรหมวงศ์ ได้บวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดในจังหวัดสิงห์บุรี มีวิชาเป็นที่นับถือของชาวสิงห์บุรีและมณฑลพายัพอย่างสงบด้วยโรคชรา)

คนในยุคปัจจุบันอาจจะไม่ค่อยตระหนักถึงระยะเวลาในการเดินทางไปไหนมาไหนในสมัยโบราณมากนัก ด้วยเพราะในสมัยนี้ มีทั้งรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบินทำให้ย่นเวลาในการเดินทางได้มาก แต่ในสมัยร้อยกว่าปีก่อนนั้น การจะเดินทางเพียงแต่ข้ามตำบล ผ่านเมือง หรือข้ามจังหวัดนั้น ต้องใช้เวลาเป็นวันๆ เลยทีเดียว ดังจะทราบได้จากเรื่องราวที่บรรพบุรุษชาวเมืองลพบุรีได้บันทึกไว้พอให้คำนวณเวลาจาก

การเดินทาง การเดินทางด้วยเกวียน หรือเรือ ดังเรื่องในตอนต่อไปที่แสดงให้เห็นว่าการเดินทางโดยเรือกระแ่งจากลพบุรีมากรุงเทพฯ ใช้เวลาถึงสามวัน

คุณสุภัทร ศิริศิลป์ อดีตเทศมนตรีเมืองลพบุรี เล่าเรื่องที่ได้ฟังมาจากยายว่า

“หลวงพ่อแสงจะไปๆ มาๆ ระหว่างวัดชีป่าลิตาราม กับวัดมณีชลขันธ์ ในตอนที่กำลังก่อสร้างพระเจดีย์นั้น วันหนึ่ง ที่วัดชีป่าฯ มีงานศพ หลวงพ่อแสงได้รับนิมนต์ให้ไปมาตึกบังสุกุลด้วย ตอนนั้นท่านกำลัง่วนอยู่กับการก่อสร้างพระเจดีย์เมื่อได้เวลาแล้ว พระวัดมณีฯ ที่รับนิมนต์ก็เตรียมตัวเดินทางไปวัดชีป่าฯ เส้นทางแต่ก่อนเต็มไปด้วยป่าดง มีทางเกวียนเท่านั้น จึงชวนหลวงพ่อแสงว่า หลวงพ่อรับลี้มนิมนต์หรือ วันนี้มาตึกบังสุกุลที่วัดชีป่าฯ หลวงพ่อไม่ไปหรือขอรับ

หลวงพ่อแสงรับปากว่า ไปล่วงหน้าก่อนก็แล้วกัน เดี่ยวจะเดินตามไป

พระวัดมณีฯ ก็พากันเดินไปเป็นแถว มุ่งตรงไปยังวัดชีป่าฯ เพื่อให้ท่านงานดังกล่าว จะได้มีเวลาพักบ้าง เมื่อไปถึงวัดชีป่าฯ ต่างก็เห็นด้วยตาตนเองว่า หลวงพ่อแสงไปนั่งอยู่ก่อนแล้ว ชดน้ำชาเสียบสายไป...”

หลวงพ่อพระครูประโชติวิหการกิจ (พระครูกร่าง) เจ้าอาวาสวัดตองปุ จ.ลพบุรี เล่าเรื่องที่ได้รับฟังมาจากผู้ใหญ่ ในสมัยที่ท่านยังเป็นเด็กว่า

“ท่านหลวงปู่แสงกระโดดลงมาจากพระเจดีย์โดยมิได้รับบาดเจ็บประการใดเลย ขณะก่อพระเจดีย์ขึ้นที่สูงแล้ว โดยท่านหลวงปู่แสงเป็นผู้ลงมือเองทั้งหมด ครั้นได้เวลาฉันเพล ลูกศิษย์ก็ตะโกนเรียกหลวงปู่ว่า เพลแล้ว หลวงพ่อลงมาฉันเพลเถาะ ท่านก็บอกว่า ประเดี๋ยวจะลงไป ลักครูลูกศิษย์ก็เห็นท่านกระโดดลงจากเจดีย์มานั่งอยู่ที่พื้นดินด้านล่าง แล้วท่านก็ลุกขึ้นมาเมื่อปิดฝุ่นที่สงบ แล้วก็เดินเป็นปกติ ไม่ได้แสดงอาการเจ็บปวดแต่ประการใด”

วัดตองปุ กับวัดมณีชลขันธ์อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ในสมัยก่อนที่วัดมณีฯ จะมีโรงเรียนสอนเด็กที่ศาลาคอกหมู เรียกกันว่าโรงเรียนวัดโคกหมู แต่เมื่อถึงฤดูน้ำหลากการคมนาคมไม่สะดวก ผู้ปกครองก็หวั่นบุตรหลาน จึงต้องไปเรียนที่วัดตองปุ นักเรียนโรงเรียนนี้จึงมีที่เรียนสองแห่ง ฤดูแล้งเรียนที่วัดโคกหมู ฤดูน้ำหลากเรียนที่วัดตองปุ ต่อมาทั้งครู-นักเรียนและผู้ปกครองเห็นว่าเด็ดย้ายไปไหนมาไหนดูยุ่งวุ่นวาย

นัก ก็เลยให้เรียนกันที่วัดตองปุเพียงแห่งเดียว โรงเรียนวันโคกหมู ที่ศาลาโคกหมู ก็เลยลี้มเล็กไปโดยปริยาย

อีกเรื่อง หลวงพ่อพระครูประโชติวิหการกิจ เล่าให้คุณเลี้ยง ใจบุญ ฟังว่า

“ท่านหลวงปู่แสงได้พาพระเถรลงเรือไปชนอิฐที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยออกเรือจากลพบุรีเช้า ถึงอยุธยาชนอิฐลงเรือเสร็จเรียบร้อยแล้วก็รีบแจวเรือกลับ วัด ขากลับเรือต้องทวนกระแสน้ำ จึงทำให้แจวได้ช้ากว่าขาล่อง แต่พระเถรก็มีได้ ย่อท้อ รีบแจวกันเพื่อให้กลับถึงวัดก่อนรุ่งอรุณ เมื่อเห็นว่าจะไม่ทันแน่แล้วจึงได้กราบ เรียนหลวงปู่ว่าคงจะไม่ทัน หลวงปู่ก็บอกว่าใครเหนื่อยให้พักจ่าวัดก่อนก็ได้ พระเถรจึงจำวัดกัน ครั้นพอตื่นขึ้นตอนเช้าตรู่ของวันใหม่ ปรากฏว่าเรือได้ถึงวัดคอกหมู อันเป็นสถานที่ที่สร้างพระเจดีย์ปัจจุบัน เป็นอันว่า พระเถรที่ไปด้วยก็ไม่ขาดพรรษา”

หมายเหตุ : เรื่องนี้เล่าตรงกับ นาวาเอกปรีชา แก้วนิมิต

“เรื่องกระโดดจากพระเจดีย์นี้ ท่านหลวงปู่คงจะทำบ่อยครั้ง ได้รับฟังจากคุณยายหลา สุขเจือ ท่านก็ได้รับฟังมาจากคุณยายของท่านว่า เมื่อสร้างพระเจดีย์เสร็จแล้ว ก็มีการฉลองสมโภชกันเป็นการใหญ่ หลวงปู่แสงได้นำน้ำมันมะพร้าวใส่ขันสาครใบใหญ่ขึ้นไปตั้งไว้ที่คอรชงฆ์ขององค์พระเจดีย์ เพื่อจุดยามตามประทีป เล่ากันว่า เมื่อนำขึ้นไปไว้ที่คอรชงฆ์นั้นแล้ว ท่านก็กระโดดลงมา คงจะเป็นวิชาที่ทำให้ตัวเบาก็เป็นได้นะ ในวันดีคืนดี คนที่มีบุญจะเห็นพระเจดีย์สว่างไสวไปด้วยแสงประทีปโคมไฟ ปัจจุบัน วันลอยกระทงกลางเดือน ๑๒ ท่านทั้งหลายก็ให้เห็นแสงสีวิจิตรตระการตาของหลอดไฟประดับที่องค์พระเจดีย์ เป็นการเฉลิมฉลองสมโภชประจำปี ว่ากันว่า การเฉลิมฉลองสมโภชพระเจดีย์ครั้งกระนั้น ด่วนสายลัญจนาภพระเจดีย์ระยดไม่ไปจนถึงวัดป่าสิริดาราม ซึ่งเป็นวัดที่หลวงปู่ชอบไปปฏิบัติธรรมอยู่เป็นประจำ”

คุณยายหลา สุขเจือ ปัจจุบันอายุ ๘๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐) ได้ฟังเรื่องเล่าจากยายของท่านว่า “ยายของท่านเคยมาช่วยกระทุ้งฐานสร้างพระเจดีย์ และพี่ชายของท่าน (เป็นตาของคุณยายหลา) ชื่อนายปุก เป็นศิษย์ของหลวงปู่แสง คอยติดสอย

ห้อยตามเสมอ ขณะก่อสร้างพระเจดีย์อยู่นั้น ได้เคยติดตามท่านไปบางกอก โดยทางเรือกระแชง ไปบอกบุญและหาซื้อเครื่องก่อสร้าง ต้องรอนแรมไปในเรือ ๓ วัน จึงถึง

เที่ยวไปนั้นก็แวะพักเหนื่อยพักค้างแรมตามศาลากลางน้ำ ที่ชาวบ้านสมัยก่อนเขาสร้างเอาไว้สำหรับให้เป็นที่พักพิงของชาวเรือ ซึ่งมีตลอดทางเป็นช่วงๆ ไปจนถึงบางกอก ครั้นถึงศาลากลางน้ำใดที่เรือท่านแวะพัก ท่านหลวงปู่จะสั่งให้หุงข้าว หอดปลาหุงใส่กะโล่ขึ้นไปไว้ที่ศาลาหลังนั้นให้ไว้เป็นทาน ใครผู้ใดที่แวะพักหลังจากที่ท่านไปแล้วจะได้กินข้าวปลาอาหารนั้น หลวงปู่จะสั่งให้นายปุกทำเช่นนี้ทุกครั้งที่แวะพักศาลากลางน้ำ จนถึงกรุงเทพฯ เมื่อเสร็จธุระที่กรุงเทพฯ แล้วก็กลับ

ขากลับสู่วัดก็ทำเหมือนเดิม จนนายปุกเมื่อที่จะต้องหุงหาอาหารเป็นประจำ จึงแกล้งทำเชิงกราน (เตาหุงข้าวสมัยก่อน) ตกน้ำ แล้วไปรายงานให้หลวงปู่แสงทราบ หลวงปู่ก็มีได้ว่ากล่าวกระไร แต่บอกให้นายปุกเอาปูนไปหมยเอาไว้ ว่าที่ได้ที่เชิงกราน ร่วงลงน้ำ นายปุกก็เอาปูนไปทำเครื่องหมายไว้ที่หัวเรือด้านที่นายปุกโยนเชิงกรานลงน้ำไป

เมื่อไม่มีเตาสำหรับหุงข้าวแล้ว นายปุกจึงไม่ต้องคอยหุงข้าวบ่อยๆ ครั้นถึงเรือถึงวัดคอกหมู ศาลาหลวงปู่แสงปัจจุบัน (เดิมมี ๒ วัด คือวัดโคก หรือคอกหมูกับวัดเกาะแก้ว ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดมณีชลขันธ์) หลวงปู่แสงก็บอกให้นายปุกลงน้ำไปมเชิงกรานด้านที่นายปุกทำเครื่องหมายเอาไว้ นายปุกนึกในใจว่า จะมีหรือ? ก็ตนเองเอาโยนทิ้งตั้งแต่ออกจากกรุงเทพฯ แต่ก็ต้องลงน้ำไปมตามคำสั่งของหลวงปู่ และแล้วนายปุกก็คิดว่าเอาเชิงกรานอันเดิมขึ้นมาได้ ยิ่งความแปลกใจมากแก่นายปุก และกับผู้ที่รู้เห็นทุกคน หลังจากนั้นต่อมา นายปุกก็ไม่กล้าขัดคำสั่งของหลวงปู่แสงอีกเลย”

อีกเรื่อง คุณยายหลาเล่าว่า “ก๋งของท่านได้ไปหาหลวงปู่แสง แล้วพูดว่าลูกหลายคนทำมาค้าขายผิดเคือง หลวงปู่แสงก็บอกว่าจะไปเอาสมบัติ หลังจากนัดแนะกันแล้ว หลวงปู่แสงก็พาไปโบสถ์วัดตองปุ (ลพบุรี) สมัยนั้นเข้าใจว่ามีพระ เณร อยู่จำพรรษาน้อย แล้วหลวงปู่แสงก็สั่งว่าให้เอาจีวรในโบสถ์นั้นไปซักแล้วนำมาตากไว้ แล้วก็ถามคุณก๋งว่า เห็นอะไรไหม? คุณก๋งตอบว่าไม่เห็น จากนั้นท่านก็พากลับ แล้ว

ก็นัดกันไปใหม่อีกเป็นครั้งที่สอง โดยปฏิบัติเช่นเดิม จนถึงครั้งที่สาม ก็ไปเช่นเดิม นำจิวรไปซั๊กตากเช่นเดิมอีก รวมสามครั้ง คุณงาก็ยังไม่เห็นอะไรเช่นเดิม

ท่านจึงบอกว่า เราใช้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น เราต้องมีความเพียรพยายามสร้างฐานะของตนเองด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีล-อยู่ในธรรม แล้วความขัดสนทั้งหลายก็จะมลายไปเอง”

หลวงพ่ोजรัล วัดอัมพวัน ในฐานะประธานสงฆ์ในงานหล่อรูปหลวงปู่แสง ปี พ.ศ.๒๕๒๙

ในหนังสือที่ระลึกฯ กล่าวถึงหลวงพ่ोजรัล วัดอัมพวัน (พระเทพสิงหนราจารย์) ซึ่งถือเป็นองค์ประธานการสร้างรูปหล่อหลวงปู่แสงว่า

“งานทั้งหลายทั้งปวง ในการหล่อรูปหลวงปู่แสง และสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี สำเร็จลงได้ก็ด้วยผู้มีพระคุณอีกท่านหนึ่ง ซึ่งต้องขอจดจำและระลึกในพระคุณท่านชั่วกาลนานคือ หลวงพ่อพระครูจรัล หรือพระครูภาวนาวิสุทธิ (พ.ศ.๒๕๓๐) แห่งวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

เมื่อคุณแสง คุณผ่องศรี ใจบุญ และคณะกรรมการไปปรึกษาหารือกับท่าน ท่านตกลงทันที บอกว่าไฟฝั้นอยากจะทำอยู่แล้ว ท่านยังบอกว่ามีทองอยู่จำนวนหนึ่ง เจ้าของอยากให้นำไปหล่อรูปหลวงปู่แสงอยู่ที่เดียว ด้วยเหตุนี้ ท่านพระครูภาวนาวิสุทธิ จึงยินดียินดีรับหน้าที่ในพิธีสงฆ์ทั้งหมด ตั้งแต่พิธีเจริญพระพุทธมนต์ในวันหล่อรูป วันพุทธาภิเษก วันฉลองพระวิหาร พระนั่งปรกในพิธีพุทธาภิเษก ให้ฤกษ์ยาม ดำเนินการวันวางศิลาฤกษ์ กระทั่งพรหมมณเฑียรครบถ้วน และสิ่งสำคัญคือการอาราธนาพระเดชพระคุณท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรมาเป็นประธาน

ช่วงสุดท้าย หลวงพ่อพระครูจรัล ได้กล่าวสัมโมทนียกถาปลอบใจผู้ร่วมงานให้เกิดความสบายใจ และยินดีต่อการกระทำที่ผ่านมา คณะกรรมการทุกรูป ทุกคนรำลึกในอุปการคุณของพระเดชพระคุณ แห่งพระครูภาวนาวิสุทธิ หลวงพ่ोजรัล ไว้ ณ ที่นี้ ตราบกาลปาวสาน”

นอกจากนี้ หลวงพ่ोजรัลท่านยังเคยกล่าวถึงความเกี่ยวเนื่องของท่านกับพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ ๕) เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) และหลวงปู่แสง ให้ศิษยานุศิษย์ฟัง ความว่า

“สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ปางอุ้มบาตรพรมน้ำพระพุทธมนต์ ผู้สร้างถวายคือ คุณแสง คุณผ่องศรี ใจบุญ ได้นำมาถวายวัดอัมพวันเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมกับหลวงปู่แสง

โยมแสงได้เล่าประวัติการสร้างท่านเจ้าคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ และหลวงปู่แสงว่า ตอนแรกผมศรัทธาแต่หลวงปู่แสง เพราะมีลูกศิษย์ท่านเจ้าคุณวัดมณีโชดลฉันท์มาปรารภว่า ‘พระอื่นเขาทำกันได้ แต่ทำไมหลวงปู่แสงไม่มีใครคิดจะทำ’ พอได้รับฟัง ผมก็รับปากทันทีว่าจะหล่อ แต่คนลพบุรีไม่เคยเห็นหลวงปู่แสง เห็นแต่พระพุทธรูปตามยอดเจดีย์ว่าเป็นหลวงปู่แสง เพราะรูปท่านไม่ค่อยปรากฏ ต่อมาเมื่อมีผู้มาบอกว่า ‘รูปหลวงปู่แสงนี้เห็นมีอยู่ที่บ้าน พ.ท.สมบัติ คุณวิไล ศิริวัฒน์ อยู่ใกล้กับวัดศรีสุทธาวาส น่าจะลองไปถามดู’ ผมก็ดีใจมาก คว่ำก๊องไปทันที พอเอื้อมมือไปหยิบรูป ปรากฏว่ากรอบรูปร่วงกราวลงมา เหลือแต่รูปกับกระจกติดมือมาเท่านั้น ผมก็นึกว่า เอ๊ะ! อยู่ได้อย่างไร สงสัยเป็นปาฏิหาริย์ ท่านคงรอให้เราได้ทำพระรูปท่าน

แล้วผมก็ไปหาท่านเจ้าคุณวัดมณีฯ บอกว่าจะหล่อ แล้วผมก็สาบานกับท่านเจ้าคุณว่า ‘ถ้าผมหากินกับหลวงปู่แสง ขอให้ผมมีอันเป็นไป’ และผมก็มาคิดว่าหลวงปู่แสงกับหลวงปู่โตเป็นลูกศิษย์อาจารย์กัน เราก็จะมาหล่ออยู่ด้วยกันเถอะ ศิษย์อาจารย์จะได้อยู่ด้วยกัน

อาตมานึกถึงที่อาตมาได้บันทึกไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ พระพุทธเจ้าหลวงได้ตรัสกับอาตมาว่า ‘พระคุณเจ้า โยมจะบอกให้ พ.ศ.๒๕๓๐ เจ้าคุณอาจารย์ของเราจะมาอยู่ในโรงอุโบสถของท่าน’

อาตมาถามว่า ‘เจ้าคุณอาจารย์ไหนล่ะ’ ท่านตอบว่า ‘เจ้าคุณอาจารย์ของเราคือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี พระคุณเจ้าไม่น่าจะไม่รู้จัก’

อาตมาก็บอกว่า ‘โยม จะมาอยู่ได้อย่างไร โบสถ์ก็จะพังแล้ว วัดก็ไหม้แล้ว’

ท่านตอบว่า ‘พระคุณเจ้า คนมีบุญเขาจะเอามา’ อาตมาก็จดไว้ พ.ศ.๒๕๐๐ กับ พ.ศ.๒๕๓๐ ห่างกันตั้ง ๓๐ ปี ท่านยังบอกต่อไปว่า **‘ผู้มีบุญวาสนานั้นจะนำพระอาจารย์ของเจ้าคุณอาจารย์เรามาอยู่ที่วัดนี้ด้วย’**

อาตมาก็ไม่ทราบว่าเป็นใคร มาทราบตอนหลังว่าเป็นหลวงปู่แสงนี่เอง ท่านได้บอกไว้หมดว่า ‘อาจารย์ของเจ้าคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) แต่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ต้องมายอมเป็นศิษย์ของหลวงปู่แสง เพราะท่านได้สำเร็จญาณสมาบัติ’

สายสัมพันธ์ของเจ้าประคุณสมเด็จพระโต กับพระพุทธเจ้าหลวง หรือในหลวงรัชกาลที่ ๕ นั้น ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับพระ “สมเด็จพระโกเชอร์” ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระโต สร้างถวายรัชกาลที่ ๕ กล่าวคือ

“สมเด็จพระโกเชอร์ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๑๓ สมเด็จพระโต พุฒาจารย์ (โต) วัดระฆัง ถวายแด่พระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ ๕ เป็นกรณีพิเศษ ก่อนที่พระองค์จะทรงเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก

ประวัติมีดังนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาส ณ ประเทศเยอรมันนี้ ขณะนั้นสนทนากับพระเจ้าโกเชอร์วิลเลียม ที่ ๒ พระเจ้าโกเชอร์ทรงทอดพระเนตรเห็นที่กระเป่าเสื้อของพระพุทธเจ้าหลวง มีรัศมีเปล่งออกมาเป็นสีแดง เขียว เหลือง น้ำเงิน ชมพู รอบๆ กระเป่าเสื้อ ท่านสงสัยจึงได้ทรงตรัสถามว่า พระองค์มีสิ่งใดอยู่ในกระเป่า พระพุทธเจ้าหลวงจึงทรงหยิบพระสมเด็จในกระเป่าเสื้อออกมาให้ทอดพระเนตร และตรัสบอกว่าเป็นพระเครื่องซึ่งคนไทยนับถือ และนำติดตัวไว้เพื่อป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และเป็นพุทธานุสติ ระลึกถึงพระพุทธคุณ ทำให้จิตใจสบาย และมีความสุข

พระเจ้าโกเชอร์ทรงทราบเช่นนั้น ท่านสนพระทัย และเกิดความเลื่อมใสศรัทธามาก พระพุทธเจ้าหลวงจึงทรงถวายให้ไว้เป็นที่ระลึกในการเสด็จประพาสครั้งนี้ด้วย พระเจ้าโกเชอร์ทรงรับไว้ และยกมือไหว้พนมมือแบบคนไทย แล้วนำมาใส่กระเป่าเสื้อของพระองค์ ลักพักได้เกิดรัศมีออกมาจากกระเป่าเสื้อ ทำให้พระเจ้าโกเชอร์และข้าราชการบริวารต่างแปลกใจไปตามๆ กัน พระเจ้าโกเชอร์ทรงเลื่อมใสพระสมเด็จที่ได้รับมาและเกิดความเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้าหลวงของประเทศไทยเราว่าทรงมีพระบารมี และพระปรีชาสามารถยิ่ง

พระพุทธเจ้าหลวงจึงได้ทรงตั้งชื่อพระสมเด็จองค์นั้นว่า สมเด็จโกเชอร์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา”

ภาพซ้าย หลวงปู่แสงภาพนี้ คุณวชิระ รอดรวย ชาวสิงห์บุรี มีเป็นแบบเหลี่ยมกรอบพลาสติก สองหน้าห้อยคอ ตรงกับภาพที่นำมาทำปกหนังสือ ซึ่งเป็นภาพที่เห็นมือทั้งสองข้างของท่านชัดเจน ส่วนภาพด้านขวา เป็นภาพที่แพร่หลายมาก่อนซึ่งเกิดแสงเงาบังมือของท่านไว้ด้านหนึ่ง ทำให้ช่างที่ทำงานหล่อรูป และแกะพิมพ์พระรูปของท่านต้องคาดเดาเองว่ามีมือซ้ายของท่านจะวางอยู่ในลักษณะใด

ภาพถ่ายเพียงใบเดียวของหลวงปู่แสง

หากย้อนไปดูประวัติของการถ่ายภาพในประเทศไทย จะทราบว่า เริ่มมีกล้องแบบโบราณเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยมีชนนารีชาวตะวันตก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ปี พ.ศ.๒๔๐๘ มีช่างภาพชาวอังกฤษผู้หนึ่งชื่อนายทอมสัน ได้เข้าเฝ้าและถ่ายพระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ และพระราชพิธีที่สำคัญของแผ่นดินสยาม เช่น พระราชพิธีโสกันต์ของเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ปีฉลู พ.ศ.๒๔๐๘ (พิธีโสกันต์ = โกงจุก)

การถ่ายภาพได้รับความนิยมมากขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โดยที่พระองค์ได้จัดทำสตูดิโอถ่ายภาพให้กับขุนนางในพระราชวัง ตลอดจนพ่อค้าวานิชที่สนใจในเรื่องการถ่ายภาพ ทำให้การถ่ายภาพแพร่หลายไปมากขึ้นในประเทศไทย มีการก่อตั้งชมรม คณะ และสมาคมการถ่ายภาพ

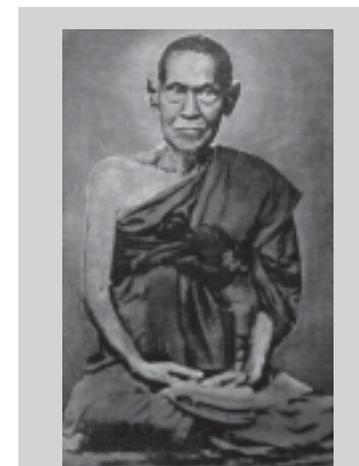
สมเด็จพระมหาปรมาจารย์เจ้าขรัวแสง ก็ทรงสนพระทัยในการถ่ายรูป และบ่อย

รัชกาลที่ ๔ และเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ องค์รัชทายาท (รัชกาลที่ ๕)
(รัชกาลที่ ๔ ประสูติ พ.ศ.๒๓๔๗ สวรรคต พ.ศ.๒๔๑๑)

สมเด็จพระยามะยาดำรงราชานุภาพ

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าสุทนต์มณี
ถือกำเนิด พ.ศ.๒๓๓๑
สิ้นชีพิตักษัย พ.ศ.๒๔๑๕

ครั้งที่ตามเสด็จรัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินไปประพาสหัวแดนสยาม ก็ทรงถ่ายภาพด้วยพระองค์เองด้วย

ช่างถ่ายภาพที่มีผลงานเก็บรักษาในหอสมุดแห่งชาติจำนวนมากจนถึงปัจจุบัน นี้คือ หลวงอัคนีนฤมิตร หรือ นายจิตร เป็นช่างหลวงในสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕ ซึ่งมีผลงานภาพถ่ายบุคคลทุกชนชั้น และยังมีภาพถ่ายสถานที่ ตลอดจนภาพเหตุการณ์ต่างๆ อีกด้วย

ภาพที่ปรากฏมาจนถึงปัจจุบันเพียงภาพเดียวของหลวงปู่แสง ก็สันนิษฐานว่า ได้ถ่ายในสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ นั่นเอง

แม้ว่า เมื่อเทียบกับภาพเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าสุทนต์มณี และรัชกาลที่ ๔ ซึ่งคงจะถ่ายในสมัยใกล้เคียงกัน ดูอายุพระราชของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าสุทนต์มณีเข้าวัยชรภาพแล้ว แต่หลวงปู่แสงดูยังไม่เข้าเกณฑ์แห่งความชรภาพเท่าไร ก็เป็นเรื่องที่ต้องค้นคว้าวินิจฉัยกันต่อไป

พระครูแสงจากวัดโสมนัสราชวรวิหาร

ตามที่เกริ่นไว้จากเอกสารประวัติวัดมณีชลขันธ์ว่า หลวงพ่อแสง หรือพระครูมหิทธิเมธาจารย์ ท่านมาจากวัดโสมนัสราชวรวิหาร และมาเป็นเจ้าอาวาสที่วัดมณีชลขันธ์ ในช่วงปี พ.ศ.๒๔๐๙ - พ.ศ.๒๔๑๘ ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างวัดโสมนัสฯ ขึ้นได้เพียงราว ๑๐ ปีเท่านั้น

จากประวัติวัดโสมนัสราชวรวิหาร กล่าวว่า “พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างขึ้น พระราชอุทิศสมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี ในต้นรัชกาลของพระองค์ ทรงวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๓๙๖ ครั้นสิ่งก่อสร้างสำเร็จลงบ้าง พอเป็นที่อาศัยจำพรรษาของภิกษุสามเณรได้แล้ว พอถึงเดือนแปด ขึ้นเก้าค่ำ วันพฤหัสบดี พ.ศ. ๒๓๙๙ เวลาเช้า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงอาราธนาพระอริยมุนี (พุทธสิริเถระ หับ) จากวัดราชาธิวาส พร้อมด้วยพระสงฆ์ราว ๔๐ รูปโดยขบวนแห่ทางเรือ เสด็จมาประทับที่กุฎี ทรงถวายอาหารบิณฑบาตและสมณบริขารแก่พระอริยมุนี และพระภิกษุสามเณรเบรียญอันดับทั้งปวง แล้วเสด็จกลับ จึงนับว่าท่านเจ้าคุณหับเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดโสมนัสฯ ท่านได้ถึงแก่กรรมภาพด้วยโรคชรา วันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๓๔ โดยทรงสมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระพนรัตน์ รวมเวลาครองวัดของท่านเป็นเวลา ๓๕ ปี (พ.ศ.๒๓๙๙ - พ.ศ.๒๔๓๔)”

ดังนั้น จาก พ.ศ. ๒๓๙๙ ที่รัชกาลที่ ๔ นิมนต์พระสงฆ์มาจำพรรษา ณ วัดโสมนัสฯ มาถึง พ.ศ. ๒๔๐๙ ที่โปรดเกล้าฯ ให้ พระครูมหิทธิเมธาจารย์ จากวัด

โสมนัสฯ ไปเป็นเจ้าอาวาสวัดมณีชลขันธ์นั้น เป็นระยะเวลาเพียง ๑๐ ปี จึงเป็นไปได้ว่า พระครูมหิทธิเมธาจารย์ หรือหลวงพ่อแสง ท่านคงจะอยู่ในคณะพระสงฆ์ ๔๐ รูป ที่รัชกาลที่ ๔ ทรงนิมนต์มาจากวัดราชาธิวาสนี้เอง หาก मैं เป็นพระสงฆ์จากที่อื่นใดมาอยู่วัดโสมนัสฯ ในภายหลัง คงจะไม่ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยโปรดเกล้าฯ ให้ไปปกครองวัดมณีชลขันธ์ ลพบุรี เป็นแน่ พร้อมกันนั้นยังตั้งให้วัดเกาะแก้ว หรือวัดมณีชลขันธ์ เป็นพระอารามหลวง คณะธรรมยุตด้วย พระครูมหิทธิเมธาจารย์จะต้องเป็นพระอาจารย์รูปสำคัญของพระราชสำนักองค์หนึ่ง

ตั้งความที่ในหลวงรัชกาลที่ ๕ ทรงพระราชนิพนธ์ยกย่องไว้ว่า “ขรัวแสงท่านนี้ เจ้านายในวังรู้จักดี”

ความสำคัญของวัดราชาธิวาส หรือวัดสมอราย เอกสารโบราณ เรียก “ถมอราย”

จากการที่ได้คำนวณตามระยะเวลาแล้ว หลวงปู่แสงท่านจะต้องอยู่ที่วัดราชาธิวาสมาก่อน ก่อนที่จะได้รับการอาราธนาไปอยู่ยังวัดโสมนัสฯ เป็นเวลาอีก ๑๐ ปี แล้วจึงไปอยู่ยังวัดเกาะแก้ว หรือวัดมณีชลขันธ์อีก ๙ ปี หลังจากนั้นก็ดูเหมือนว่าร่องรอยประวัติของหลวงปู่แสงจะขาดหายไป

มาดูความสำคัญของวัดราชาธิวาสราชวรวิหาร เพื่อจะได้ประจักษ์ถึงความสำคัญของหลวงพ่อแสงเช่นเดียวกัน

“วัดราชาธิวาสฯ เป็นพระอารามหลวงฝ่ายธรรมยุต มีหลักฐานว่าได้สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๑๘๒๐ แต่หลักฐานการผูกพัทธสีมา มีเมื่อ พ.ศ.๒๓๑๐ (เริ่มรัชสมัยของพระเจ้าตากสิน) ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งพระนคร ห่างจากสนามหลวงสองกิโลเมตรเศษไปทางเหนือ ใกล้ท่าवासูกรี สามเสน เป็นวัดที่กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงสถาปนาจาก “วัดสมอราย” ได้รับการปฏิสังขรณ์ต่อเนื่องตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ จนถึงในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้ทรงปฏิสังขรณ์ใหม่ แล้วทรงพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดราชาธิวาสวิหาร” มีความหมายว่า “วัดอันเป็นที่ประทับของพระราชฯ” เป็นวัดแรกที่ถือกำเนิดคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกาย”

จากพงศาวดาร และตำราทางศาสนา จะทราบว่า วัดสมอรายนี้ เป็นวัดที่สำคัญ

ของพระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณมา โดยเป็นวัดฝ่ายอรัญวาสี เป็นสถานที่สำคัญที่เจ้านายเชื้อพระวงศ์อุปสมบทศึกษาพระพุทธศาสนาตามวิปัสสนาธุระ

ในหนังสือ “ความทรงจำ” ของสมเด็จพระกรมพระยาตำราพระนามภาพ ตรัสว่า

“...เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงผนวชในรัชกาลที่ ๑ ก็ทรงศึกษาวิปัสสนาธุระ เพราะฉะนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงโปรดให้ทำตามเยี่ยงอย่าง ครั้นพระองค์ทรงผนวช ทรงรับอุปสมบทที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วเสด็จไปประทับ ณ ตำหนักในวัดมหาธาตุ ทำอุปัชฌาย์วัตร ๓ วัน แล้วเสด็จไปจำพรรษาทรงศึกษาวิปัสสนาธุระ ณ วัดสมอราย ซึ่งพระราชทานนามว่า ‘วัดราชาธิวาส’ เมื่อรัชกาลที่ ๔”

ในบันทึกของมหาอำมาตย์ตรี พระยาทิพโกษา (พ.ศ.๒๔๗๓) เรียกวัดสมอรายว่า “ถมอราย” ดังความตอนหนึ่งว่า

“จุลศักราช ๑๑๘๖ ปีวอก ฉศก วันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ทุลกระหม่อมองค์ใหญ่ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ เสด็จขึ้นไปประทับวัดถมอราย (เปลี่ยนเป็นวัดราชาธิวาส) ภายหลังเสด็จกลับมาประทับ ณ ตำหนักเดิมวัดมหาธาตุ พระมหาโตก็ได้เป็นผู้บอกธรรมเนียมและพระปริยัติธรรมอีก เป็นเหตุให้ทรงคุ้นเคยกันมากขึ้น เพราะมีอธยาศัยตรงกัน”

ประวัติของหลวงพ่อแสง ที่ได้รับการกล่าวถึงในประวัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี

คงไม่มีใครจะไม่รู้จักสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ยิ่งในแวดวงของนักสะสมวัตถุมงคลจะต้องรู้จักพระสมเด็จของท่าน พระสมเด็จจัดเข้าในเบญจภาคีหรือสุดยอดของพระเครื่องวัตถุมงคล ๑ ใน ๕ ของประเทศไทย มีมูลค่านับล้านบาท นอกจากนี้ ปฏิปทาจริยวัตรอันเปี่ยมไปด้วยปัญญาและอารมณ์ขันของท่านก็ทำให้พุทธศาสนิกชนเคารพนับถือว่าท่านเป็นอมตะเถรจารย์รูปหนึ่งของเมืองไทย

ประวัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ได้มีการจดจำไว้โดยหลายท่านหลายสำนวน และมีบางถ้อยความที่ยังไม่สอดคล้องต้องกันบ้าง สำนวนที่เก่าที่สุด

เป็นบันทึกของมหาอำมาตย์ตรี พระยาทิพโกษา (สอน โลหนันท์) รวบรวมโดย ม.ล.พระมหาสว่าง เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา เมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๓ ได้กล่าวถึงประวัติของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยค้นคว้าเรียบเรียงจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วัดอินทรวินัย บ้านบางขุนพรหม ดังที่เกริ่นไว้ในตอนต้น ในที่นี้จะขอนำมาลงบางส่วนเพื่อแสดงให้เห็นความเป็นมาในการบันทึกประวัติของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่มแรก

“คำปรารภและอนุমানสันนิษฐานว่าประวัติเรื่องความเป็นไปของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ครั้งในรัชกาลที่ ๔ กรุงเทพฯ นั้น มีความเป็นมาประการใด เพราะเจ้าพระคุณองค์นี้เป็นที่ฤชาปรากฏ เกียรติศักดิ์เกียรติคุณเกียรติยศขจรขยายไปหลายทิศหลายแคว มหาชนพากันสรรเสริญออกเชิงแซ่กกี้ก้องสาธุการ บางคนก็บ่นว่ารำพรรณ ประสานขานประกาศกรุ่นกล่าวถึงบุญคุณสมบัติ จริยสมบัติของท่านเป็นนิตยกาลนานมา ทุกทิวาราตรีมีผู้มีความจิตจาง

อนึ่ง พระพุทธรูปของท่านที่สร้างไว้ในวัดเกตไชโย ใหญ่ก็ใหญ่ โตก็โต วัดหน้าตักกว้างถึงแปดวาเศษนิ้ว เป็นพระก่อที่สูงลิ่ว เป็นพระนั่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ดูรุ่งเรืองกระเดื่องฤทธิ์มหิศรเดชานุภาพ พระองค์นี้เป็นที่ทราบทั่วกันตลอดประเทศแล้วว่า เป็นพระที่มีคุณพิเศษสามารถอาจจจะดลบันดาลดับประงับทุกข์ภัยไข้วช่วยช่วยป้องกันอันตรายได้ จึงดลออกดลใจให้ประชาชนคนเป็นอันมาก หากมาอภิวันทนาการ ลักการบูชาพลีกรรม บรรณาการเส้นสรวบวงบอล บางคนมาเผด็จเสียดยั้งอัธยาศัย ก็อาจสำเร็จสมปณิธานที่มุ่งมาตร์ปรารถนา จึงเป็นเหตุให้มีสวณะเจตนาแก่มหาชนจำนวนมากกว่าร้อยคน คิดใคร่รู้ประวัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆังโฆสิตาราม บ้างก็คืบเทียวสืบถามความเป็นไปแต่หลังๆ แต่คราครั้งตั้งเดิมเริ่มแรก ต้นสกุลวงศ์เทือกเถาเหล่ากอ พงษ์พันธุ์ พวกพ้อง พื้นภูมิล้าน บ้านช่อง ช้องแขว แควจังหวัดเป็นบัญญัติของสมเด็จพระเจ้านั้นเป็นประการใด

นานมาแล้วจะถามใครๆ ไม่ได้ความ หากมีใครตอบตรงคำถามให้ต้องแท้ จึงได้พากันตรงแร้วเข้ามาหา นายพร้อม สุดดีพงค์ อ่อนวอนให้รีบลงมากรุงเทพฯ ให้ช่วยเข้าสู่สุพรรณมาคม ถามเงื่อนเค้าเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) จึงนายพร้อม สุดดีพงค์ ตลาดไชโย เมืองอ่างทอง จึงได้รับล่องลงมาสู่ท่า ท่านพระมหาสว่าง วัดสระเกษ นมัสการแล้วยกเหตุขึ้นไต่ถาม ตามเนื้อความที่ชนหมู่มาคอย

จะรู้ จะดูจะฟังเรื่องราวแต่คราวครั้งต้นเดิมวงศ์สกุล ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) นั้นเป็นอันใด ขอพระคุณได้สำแดงให้แจ้งด้วย

ที่นั่นมหาสว่าง ฟังนายพร้อมเมตียงถาม จึงพากันข้ามฟากไปวัดระฆัง ขึ้นยังกุฏิเจ้าคุณพระธรรมถาวร (ช่วง) อันเป็นผู้เฒ่าสูงอายุศก ๘๘ ปี ในบัดนี้ยังมีองค์อยู่ ทั้งเป็นผู้ใกล้ชิด ทั้งเป็นศิษย์ที่รับรู้เห็น ทั้งเคยเป็นพระครูฐานาของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆัง เคยอยู่ตั้งแต่เล็กๆ เมื่อเป็นเด็กเป็นชั้นเหลน

นายพร้อมจึงประเคนสักการะ ถวายเจ้าคุณพระธรรมถาวรแล้วจึงได้เฝ้าถามตามเนื้อความที่ประสงค์

ฝ่ายเจ้าคุณพระธรรมถาวร ท่านจึงได้อนุสรณ์คำหนึ่งนึกไปถึงเรื่องความแต่หนหลัง ท่านได้นั่งเล่าให้ฟังหลายสิบเรื่อง ล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าควรคิดพิศวงมาก ลงท้ายท่านบอกว่า อันญาติวงศ์พงษ์พันธ์ ภูมิฐานบ้านเดิมนั้น เจ้าของท่านได้ให้ช่างเขียนเขียนไว้ที่ผนังโบสถ์วัดอินทริหาร บ้านบางขุนพรหม พระนคร ล้วนแต่เป็นเค้าเงื่อนตามที่สมเด็จพระเจ้าโตได้ผ่านพบทั้งนั้น ท่านเจ้าของบอกใบ้สำคัญด้วยกิริยาของรูปภาพ ของจะไปทราบเอาที่โบสถ์วัดอินทริหารนั้นเถิด

ครั้น ม.ล.พระมหาสว่าง เสนิงค์ กับนายพร้อม สุตติพิงค์ ฟังพระธรรมถาวร บอกเล่าและแนะนำจำจดมาทุกประการแล้วจึงนมัสการลาเจ้าคุณพระธรรมถาวรกลับข้ามฟากจากวัดระฆัง

รุ่งขึ้นวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๗๓ จึงขึ้นไปหาท่านพระครูสังฆรักษ์ เจ้าอธิการ วัดอินทริหาร บางขุนพรหม แล้วขออนุญาตดูภาพเรื่องราวของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ตามคำแนะนำของเจ้าคุณพระธรรมถาวรวัดระฆังบอกให้ดูทุกประการ”

จากที่มีการบันทึกภาพประวัติของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ไว้ในคราวนี้เอง ทำให้นักค้นคว้าในยุคนั้นได้วินิจฉัยเพิ่มเติมเขียนเป็นประวัติเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) โดยท่านหนึ่งคือคุณฉันทิชัย ได้วิเคราะห์ภาพตอนหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับหลวงปู่แสงไว้ว่า

“...อีกตอนหนึ่งเป็นภาพบ้านปลัดนุด ตัวปลัดนุดนั้นอยู่บนเรือนกับคนอื่นหลายคน ตอนข้างล่างมีภาพบ้านอยู่ริมตลิ่ง มีพระภิกษุหนึ่งอยู่บนเรือนกับคนอื่นหลายคน

ตอนข้างล่างมีภาพบ้านอยู่ริมตลิ่ง มีพระภิกษุหนึ่งอยู่หลายองค์ มีผู้หญิงนั่งอยู่ ๒ คนทางข้างซ้าย และนั่งอยู่หน้าพระอีกคนหนึ่ง มีเรือจอดอยู่หน้าบ้าน มีหนังสือเขียนอยู่ข้างล่างว่า **เจ้าคุณชรัว ๑ เจ้าคุณชินวร**

ภาพนี้เข้าใจว่า เป็นภูมิภาคของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพตอนแรกแสดงความโอโง่งของพระเกษม เช่นขุนนางในสมัยนั้นดังปรากฏมาแล้วแต่ตอนต้น...

ภาพต่อมาแสดงว่า เจ้าพระยานิกรบดินทร์ เป็นคนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพคนชนของคงมีความหมายถึงการเตรียมทำบุญ ต่อมาแสดงว่ามีการทำบุญที่บ้านปลัดนุด โดยนิมนต์ เจ้าชรัว ๑ และเจ้าชรัวชินวร ทำพิธี และฉันทิชัยที่บ้าน

สำหรับเจ้าชรัว ๑ เข้าใจว่าเป็นเจ้าคุณญาณสังวรเถร (สังฆราชไถ่เถื่อน สุก) อย่าลืมนึกว่าเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) เป็นชาวอยุธยา และสังฆราชไถ่เถื่อน ก็เป็นคนชาวอยุธยา ส่วนเจ้าชรัวชินวรนั้น ขอเดาว่าอาจเป็นชรัวแสง พระอาจารย์ด้านมายาศาสตร์องค์สำคัญอีกองค์หนึ่งของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) คู่กับสังฆราชไถ่เถื่อน เพราะท่านชอบมาทำบุญบำเพ็ญกรรมที่จังหวัดอยุธยาเป็นนิจ ท่านชรัวทั้ง ๒ นี้ มีอายุอยู่ในสมัยเดียวกัน และต่างเป็นพระอาจารย์ทางวิปัสสนาและมายาศาสตร์อย่างสำคัญของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ด้วยกัน และเป็นที่ยกกันว่าเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้ศึกษาวิชาลึกลับทางกฤตยาาคมแห่งมายาศาสตร์ ที่จังหวัดอยุธยา และต่อมาได้ศึกษากับสังฆราช (สุก ไถ่เถื่อน) อาจารย์เดิมที่วัดปลัดนุดอีก”

ในประวัติเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ลำนวนของ ศรียมปวาย กล่าวเกี่ยวกับหลวงปู่แสงไว้ว่า “โดยเฉพาะในรัชกาลที่ ๒ การศึกษาวิปัสสนาธุระ เจริญรุ่งเรือง ด้วยว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงทำนุบำรุงวิปัสสนาธุระ โดยโปรดให้อาราธนาพระภิกษุที่ทรงคุณวุฒิ ในทางวิปัสสนาธุระ ทั้งในกรุงและหัวเมืองปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือ มารับพระราชทานบาตร ไตรจีวร กลด และบริวารอันควรแก่สมณะฝ่ายอรัญวาสี แล้วทรงแต่งตั้งเป็นพระอาจารย์บอกพระกัมมัฏฐานแก่พระสงฆ์สามเณร และคฤหัสถ์ (ความพิสดารปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๒ ปีมะเส็งตรีศก จุลศักราช ๑๑๘๓ (พ.ศ.๒๓๖๔ เลขที่ ๗)

การศึกษาวิปัสสนาธุระและมายาศาสตร์ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) นั้น สันนิษฐาน

ว่าท่านจะได้เล่าเรียนในหลายสำนัก ด้วยในสมัยนั้น (โดยเฉพาะในรัชกาลที่ ๒) การศึกษาวิปัสสนาธุระเจริญแพร่หลายนัก มีครูอาจารย์ผู้ทรงเกียรติคุณอยู่มากดั่งกล่าวแล้ว แต่ที่ทราบเป็นแน่นอนนั้นว่า ในชั้นเดิมท่านได้เล่าเรียนในสำนักเจ้าคุณอรัญญิก (แก้ว) วัดอินทวิหาร และในสำนักเจ้าคุณบวรวิริยะเถระ (อยู่) วัดสังเวชวิศยาราม และดูเหมือนจะได้เล่าเรียนจนมีความรู้เชี่ยวชาญแต่เมื่อยังเป็นสามเณร ด้วยปรากฏว่าเมื่อเป็นสามเณรนั้น ครั้งหนึ่งท่านได้เอาปูนเต้าเล็กๆ ไปถวายเจ้าคุณบวรฯ ๑ เต้า กับถวายพระในวัดนั้นองค์ละ ๑ เต้า เวลานั้นไม่มีใครสนใจ มีพระองค์หนึ่งเก็บปูนนั้นไว้ แล้วปั้นเป็นลูกกลมๆ ลัก ๓-๔ ลูก ภายหลังกลายเป็นลูกอมคักดีลิทธิ เลื่องลือกันขึ้นดังนี้ **ต่อมาในภายหลัง ได้เข้าศึกษามายาศาสตร์ต่อที่สำนักพระอาจารย์แสง จังหวัดลพบุรี อีกองค์หนึ่ง**

นอกจากนี้ ยังแสดงความผูกพันของเจ้าประคุณสมเด็จพระโต กับในหลวงรัชกาลที่ ๔ เมื่อครั้งที่ทรงผนวชเป็นสามเณร และอาจเป็นผลมาถึงความเคารพผูกพันกับหลวงปู่แสง ในฐานะองค์อาจารย์ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระโตเคารพนับถือด้วย

“ลูเข้าพุทธศักราช ๒๓๗๐ ทูลกระหม่อมฟ้าพระองค์ใหญ่ (รัชกาลที่ ๔) จะทรงพระผนวชเป็นสามเณร พระมหาโตได้เป็นพระพี่เลี้ยงและเป็นครูสอนอักขระขอมตลอดจนคัมภีร์มูลกัจจายน์ เป็นเหตุให้พระมหาโตสนิทคุ้นเคยกับทูลกระหม่อมองค์ใหญ่อย่างลึกซึ้ง และได้รับความไว้วางใจอย่างสูงสุด เมื่อทูลกระหม่อมองค์ใหญ่ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ต่อจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว วิถีชีวิตของมหาโตเปลี่ยนแปลง”

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๓๖๗ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จขึ้นเถลิงราชสมบัติ เป็นรัชกาลที่ ๓ เจ้าประคุณสมเด็จพระโตก็ออกจากพระนครตุงค์จาริกไปตามป่าเขาถ้ำเฝ้าไพร่ ข้ามประเทศลาวและเขมร ตลอด ๒๕ ปี ที่รัชกาลที่ ๓ ทรงครองราชย์

“พระมหาโตได้ศึกษาชีวิตของสัตว์ในป่า และธรรมชาติด้วยตนเองรูปเดียว จนกระทั่งฝึกจิตได้ฉานขั้นสูง สำเร็จอนุสติฉานและเจโตปริยญาณ สามารถหยั่งจิตพูดคุยกับสัตว์ป่ารู้เรื่อง ท่านปฏิบัติจิตอยู่ในดงพญาไฟนานถึง ๑๕ ปี

พอถึงปีพุทธศักราช ๒๓๘๔ ทูลกระหม่อมองค์ใหญ่เสด็จขึ้นครองราชย์ เป็นพระเจ้าแผ่นดินรัชกาลที่ ๔ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

งานชิ้นแรกที่พระองค์ทำคือประกาศหาตัวพระมหาโต

มหาโตหนีบดานเฉพาะอยู่ในดงพญาไฟนานถึง ๑๕ ปี ถึงกับอุทานขึ้นมาว่า กูหนีมา ๒๕ ปี ทำไมเพิ่งมาประกาศจับ ถ้ามไปถ้ามมาจึงรู้ว่าเปลี่ยนแผ่นดินแล้ว มหาโตก็ไปเฝ้าที่บ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ให้ตำรวจหลวงนำท่านเข้าบางกอก และได้เข้าเฝ้ารัชกาลที่ ๔ ณ พระที่นั่งอัมรินทร์ฯ”

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต เจ้าประคุณสมเด็จพระโต ท่านเดินร้องไห้รอบวัด เดินบ่นไปด้วยร้องไห้ไปด้วยว่า “สิ้นสนุกแล้วๆ ครั้งนี้ๆ สิ้นสนุกแล้ว” เดินร้องไห้โฮๆ รอบวัดระฆัง ดั่งจนใครๆ ได้ยิน ครั้นสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) จึงทำพระพิมพ์ ๕ ชั้น ๗ ชั้น ๙ ชั้น ขึ้นอีก ตั้งใจจะถวายสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ” จากบันทึกของมหาอำมาตย์ตรี พระยาทิพโกษา (สอน โลหะนนท์)

ใน “ประวัติ เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ผู้สร้างพระสมเด็จฯ” โดยตรีชัยม่วย ได้บันทึกเกี่ยวกับรูปของเจ้าประคุณสมเด็จพระโตไว้ว่า

“รูปเจ้าพระคุณสมเด็จพระโต ถ่ายขณะครองสมณศักดิ์ที่พระเทพกวี พัดแจกทางด้านซ้ายคือพัดยศตำแหน่งพระราชาคณะชั้นเทพในสมัยนั้น และพัดด้านขวาคือพัดรองแบบเก่าที่ใช้กันในสมัยนั้น มีลักษณะเป็นทรงป้าน และงุ้มไปทางด้านหลัง (มีใช้พัดงาสดังที่บางท่านเข้าใจ)

สามเณรที่ถือพัดนั้นเข้าใจว่าเป็น พระธรรมถาวร “จันทโชติ” (ช่วง สิงหเสนี) ศิษย์ซึ่งใกล้ชิดที่สุด รูปนี้เข้าใจว่าถ่ายที่บ้านช่างหล่อในราวปี พ.ศ. ๒๔๐๒”

ข้อมูลจากหนังสือ “สมุตสมเด็จ” พ.ศ.๒๕๕๑ อนุสรณ์ ๒๐๐ ปี แห่งชาติกาล สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี วัดระฆังโฆสิตาราม โดย พระครูภัลยาณานุกูล (พระมหาเฮง อภิธาดาโร) หน้า ๑๘๒ บันทึกไว้ว่า เจ้าประคุณสมเด็จฯ ท่านเรียน วิชาชั้นระยะทางมาจากหลวงปู่แสง

“คราวหนึ่งมีผู้นิมนต์เจ้าประคุณสมเด็จฯ ไปในงานพิธีมงคลโกนจุก ที่จังหวัด อ่างทอง ท่านได้เริ่มออกเดินทางก่อนกำหนดเวลาเพียง ๓ ชั่วโมง มีคนสงสัยกันว่า ท่านจะไปทันเวลากำหนดได้อย่างไร ถึงกับได้สอบถามไปยังเจ้าภาพในภายหลังต่อมา ก็ได้รับคำตอบว่า ท่านไปทันเวลาตามที่กำหนดในฎีกาไม่คลาดเคลื่อน ว่าวิชานี้ ท่านได้ศึกษามาจากพระอาจารย์แสง ที่จังหวัดลพบุรี”

ที่ต้องกล่าวถึงประวัติของเจ้าประคุณสมเด็จโต ในส่วนที่เป็นความผูกพันกับ รัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ และตอนที่ท่านออกธุดงค์ไปทั่วแดนสยาม และปลีภิเษก หลีกเร้นอยู่ที่ดงพญาไฟถึง ๑๕ ปีนั้น เพราะในตอนต่อๆ ไปจะได้แสดงให้เห็นว่า หลวงพ่อแสงท่านก็ถือธุดงค์ไปตามสถานที่ต่างๆ ทั่วทุกภาค ชอบไปปลีภิเษก ณ ดงพญาไฟ และมีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้านายเชื้อพระวงศ์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วย

ประวัติหลวงปู่แสง ที่ปรากฏอยู่ในประวัติหลวงปู่สี พระอรหันต์

๗ แผ่นดิน

จากประวัติหลวงปู่สี วัดถ้ำเขาขุนนา (พ.ศ.๒๓๙๓ - ๒๕๒๐) ทราบว่าพระ อาจารย์ของท่านเคยพาไปถวายตัวเป็นศิษย์ และบวชเณรกับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ตอนที่ท่านอายุได้ ๑๑ ขวบ

“พระอาจารย์ของหลวงปู่สี ชื่อพระอาจารย์อินทร์ พาคิษย์รักเด็กชายลี (หลวงปู่สี) รอนแรมธุดงค์จากป่าลึกดงดิบสุรินทร์ จวบจนบรรลุถึงเมืองเขตสยาม อันเป็น จุดหมายที่พระอาจารย์อินทร์ต้องการธุดงค์มาเยี่ยมสมุทธรรมมิกของท่าน

ที่วัดระฆังนั้น พระอาจารย์อินทร์ ท่านมีความสนทนากับชัวโต (ครั้งเป็น พระธรรมกิตติ) ตั้งแต่เมื่อคราวที่ชัวโตท่านไปศึกษาวิปัสสนาธุระกับพระอาจารย์

แสง วัดชลมณีจันทร์ ที่ลพบุรี ในยุคพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ในสมัยรัชกาลที่ ๒ พระองค์ส่งเสริมวิปัสสนา แต่สำนักที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคนั้นก็คือ สำนักของอาจารย์แสง ลพบุรี พระอาจารย์แสงเป็นพระที่เชี่ยวชาญทางพระกรรมฐานมาก

พระอาจารย์แสง หรือชัวแสงนั้นท่านเป็นพระอาจารย์ที่เก่งมากองค์หนึ่งในปลาย สมัยกรุงศรีอยุธยา มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยรัชกาลที่ ๒-๓ โดยเฉพาะสมัยรัชกาล ที่ ๒ พระพุทธเลิศหล้านภาลัยท่านส่งเสริมวิปัสสนาธุระมาก พระองค์ได้ฟื้นฟูทำนุ บำรุงวิทยาการวิปัสสนาธุระ โดยโปรดให้อาราธนาพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิในทาง วิปัสสนาทั้งในกรุง และทุกหัวเมืองทั้งเหนือ ใต้ อีสาน มารับพระราชทานบริวารอัน ควรแก่สมณะฝ่ายอรัญวาสี แล้วทรงแต่งตั้งเป็นพระอาจารย์บอกรรมฐาน

ครั้นในรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับสั่งให้นิมนต์เจ้า ประคุณสมเด็จฯ เข้าเฝ้าเพื่อรับพระราชทานแต่งตั้งให้เป็นพระราชาคณะ แต่ท่านเจ้า ประคุณสมเด็จฯ ได้ทรงทูลขอตัวไม่รับพระราชทานสมณศักดิ์ และได้ออกเดินทาง ไปธุดงค์ในจังหวัดต่างๆ จนถึงกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เลยไปถึงเมืองเขมร ซึ่งขณะนั้นเขมรยังเป็นเมืองขึ้นของไทยอยู่ เพื่อหนีการแต่งตั้งในครั้งนี้ ชัวโตท่าน จึงมีความสนิทสนมกับพระอาจารย์อินทร์ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของเด็กชายลี (หลวง ปู่สี)”

ในประวัติหลวงปู่สี อีกสำนวนหนึ่งได้กล่าวถึงพระอาจารย์ และสัทธรรมมิกของ หลวงปู่ จะขอบันทึกไว้ในที่นี้ด้วย เพื่อแสดงถึงเกี่ยวเนื่องของครูบาอาจารย์และวิทยา การต่างๆ ในสมัยนั้น

“พระอาจารย์ของหลวงปู่สี ฉนุทสิริ

๑. พระอาจารย์อินทร์ พระธุดงค์ จังหวัดสุรินทร์ (พ.ศ.๒๔๐๒)

๒. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี วัดระฆัง (พ.ศ. ๒๔๐๓-๒๔๑๑)

๓. พระครูธรรมจันทร์สุนทร พระอุปัชฌาย์ (พ.ศ.๒๔๓๑) วัดบ้านเล้า อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

๔. พระเทพโลกอุดร (ตอนธุดงค์อยู่ในป่า) (จากคำบอกเล่าของหลวงปู่เย็น ทานโร วัดสระเปรีญ ชัยนาท พระสัทธรรมมิกของหลวงปู่บุดดา ถาวโร หลวงปู่

กอง วัดสระมณฑล สหายธรรมของปู่โตน หล้าแพร อายุ ๑๐๐ ปี ปู่โตนเป็นสาย หลวงปู่พระครูเทพโลกอุดร เป็นอาจารย์คนหนึ่งของอาจารย์สมบุรณ์ ซึ่งเป็นผู้แนะนำอาจารย์สมบุรณ์ สำนักสงฆ์เขาถ้ำบุญนาคร ให้ไปนิมนต์หลวงปู่สี จนทูลิริ ให้มาช่วยสร้างสำนักสงฆ์เขาถ้ำให้เป็นวัดในปี พ.ศ.๒๕๑๒)

พระสหธรรมมิกของหลวงปู่ที่ปรากฏชัดเจนก็มีหลวงพ่อกั่น วัดพระญาติ อยุธยา, หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า ชัยนาท, หลวงพ่อปาน วัดคลองด่าน (บางเหี้ย) จังหวัดสมุทรปราการ”

ข้อความจากประวัติของหลวงปู่สี ทำให้ได้เค้าความเพิ่มเติมว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๒ หลวงพ่อแสงท่านก็มีชื่อเสียงปรากฏในฐานะที่เป็นพระอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านวิปัสสนา ซึ่งในสำนวนเก่าๆ ใช้คำว่าท่านเก่งในด้านมายาศาสตร์ด้วย ดังนั้นท่านจะต้องเป็นพระคณาจารย์ที่รัชกาลที่ ๒ ทรงนิมนต์ให้เข้ามาในพระนครหลวง แต่งตั้งเป็นพระอาจารย์บอกรกรรมฐาน ดังปรากฏตามหลักฐานที่กล่าวมาแล้วว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ปรากฏนามของท่านว่า “พระครูมหิทธิเมธาจารย์” ซึ่งหมายถึงว่าท่านจะต้องเป็นบรมครูที่เชี่ยวชาญด้านวิปัสสนาอันเป็นบาทของมหิทธิฤทธิ์ด้วย

ดังในประวัติของเจ้าประคุณสมเด็จพระโต ที่กล่าวถึงความเกี่ยวเนื่องของวิปัสสนากับมายาศาสตร์ไว้ว่า “ถือกันอีกอย่างหนึ่งว่า ถ้าเรียนวิปัสสนาธุระชำนาญแล้วอาจจะทรงวิเศษในทางวิทยาคม เป็นประโยชน์อย่างอื่นตลอดจนวิชาพิชัยสงคราม”

พระสมเด็จพระพิมพ์ก้างปลา เนื้อผงพุทธคุณ เนื้อมวลสารเดียวกับพระกรุวัดทัพข้าว สร้างโดยขรัวตาแสง วัดมณีชลขันธ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๓

ประวัติของหลวงพ่อแสง ในงานศึกษาพระสมเด็จพระวัดทัพข้าว

จากเว็บ “ความรู้เกี่ยวกับพระพิมพ์เนื้อผงพุทธคุณ กรุวัดทัพข้าว” จ.สุโขทัย ได้กล่าวถึงข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลวงพ่อแสง ดังนี้

“พระพิมพ์เนื้อผงพุทธคุณ กรุวัดทัพข้าว เป็นพระที่มีอายุการสร้างเก่าแก่ โดยสร้างมาก่อนพระสมเด็จพระวัดระฆัง ของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี จากการได้รับความรู้จากนักนิยมพระเครื่องเนื้อผงอาวโส เกี่ยวกับเรื่องราวของพระผงกรุวัดทัพข้าว ซึ่งท่านได้กล่าวว่า พระกรุ่นนี้มีสองยุคด้วยกัน

ยุคแรกสร้างสมัยสุโขทัย เป็นพระผงพุทธคุณเนื้อขาวสะอาดและแกร่งเป็นหิน มีพิมพ์ทรงต่างๆ เช่น พิมพ์ประธานพร พิมพ์ร่วงนั่ง พิมพ์ลีลา เป็นต้น

ยุคที่สองสร้างสมัยรัชกาลที่ ๓ ผู้สร้างคือ ขรัวตาแสง วัดมณีชลขันธ์ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นพระอาจารย์เอกทางกรรมฐานของสมเด็จพระโต ซึ่งสมเด็จพระโตท่านได้พบขณะที่เดินธุดงค์ผ่านจังหวัดอยุธยา ในช่วงที่ท่านปลีภิภิเวกจาริกในป่าตลอดระยะเวลา ๑๕ ปีที่รัชกาลที่ ๓ ทรงครองราชย์อยู่ ซึ่งท่านอาจารย์แสงมีความเมตตาต่อสมเด็จพระโตได้สอนวิชาขั้นระยะทาง และคาถาอาคมภูตพรายไสยเวทย์ให้สมเด็จพระโตอย่างเต็มที่ ตลอดจนได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมและกระบวนการสร้างพระเนื้อผงพุทธคุณตามตำรับโบราณจากแผ่นจารึกที่ได้มาจากการแตกกรุของเจดีย์โบราณ

ในจังหวัดสุโขทัยให้กับสมเด็จพระโตด้วย ทำให้เป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างพระสมเด็จของท่านเองในระยะต่อมา

สำหรับการสร้างพระพิมพ์ของท่านอาจารย์แสงนั้น ท่านได้สร้างพระเนื้อผงพุทธคุณตามตำรับโบราณของพระเครื่องเมืองสุโขทัย ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ท่านได้สร้างพระพิมพ์ต่างๆ ไว้มากมายหลายพิมพ์ทรง โดยได้นำไปบรรจุกรุไว้ในจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอยุธยา พระพิมพ์ที่สร้าง ได้แก่ พระพิมพ์สมเด็จพระก้างปลา ที่หายากที่สุด พระพิมพ์ที่ล้อพระพิมพ์ต่างๆ ในจังหวัดลพบุรี เช่น พิมพ์ทรงนารายณ์ทรงปืน พิมพ์พระสามตรีกาย เป็นต้น พระพิมพ์ที่ล้อพระพิมพ์โบราณต่างๆ ในจังหวัดอยุธยา เช่น พระพิมพ์หลวงพ่อโต พระขุนแผนไขผ้า พระพิมพ์ขุนแผนทำเหลี่ยม เป็นต้น

การจัดสร้างพระสมเด็จก้างปลาในยุคต่อๆ มา ที่มีปรากฏคือ ที่สร้างโดยหลวงปู่ภู หลวงปู่โต๊ะ พระครูสังข์ แต่ที่ถือว่ามีคุณค่าที่สุดว่ากันว่า ถ้าคิดอยากจะได้พระสมเด็จก้างปลา ต้องขรรดาส่งสร้างบรรจุกรุที่วัดทัพขาว จ.สุโขทัย มีอายุการสร้างก่อนการสร้างพระสมเด็จ”

เชื่อกันว่า หลวงปู่ภู วัดอินทวิหาร ซึ่งเป็นศิษย์เอกคู่บารมีของเจ้าประคุณสมเด็จพระโตนั้น ได้รับการถ่ายทอดวิชาของหลวงปู่แสงมาด้วย โดยหลักฐานปรากฏจากการที่ท่านสร้างสมเด็จก้างปลาไว้เช่นเดียวกันนี้เอง

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลจากวัดระฆังที่กล่าวถึงการทำผงพระของเจ้าประคุณสมเด็จพระโตว่า “ผงวิเศษ ๕ ประการ คือ ผงอิฐเจ ผงปถมัง ผงมหาธาตุ ผงพุทธคุณ และผงตรีนิสิงเห ผงทั้งห้านี้เรียนจากนักหนา หลวงปู่หินวัดระฆังกล่าวว่าพระครูธรรมราช (เที่ยง) วัดระฆัง มีชีวิตอยู่ทัน และเป็นศิษย์อายุมากกว่าพระธรรมถาวร และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (มร.เจริญ) เล่าว่า เจ้าพระคุณสมเด็จพระโตเล่าเรียนการทำผงวิเศษ ๕ ประการนี้ กับพระอาจารย์แสง วัดมณีชลขันธ์ เรียนกันที่จังหวัดอยุธยา สมัยรัชกาลที่ ๓ เจ้าพระคุณก็เคยหนีมาอยู่กับพระอาจารย์แสงที่อยุธยา”

ในหนังสือ ประวัติวัดกุฎีทอง ต.ท่าวาสุกรี อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ก็มีข้อมูลที่กล่าวถึงหลวงปู่แสงไว้คล้ายกันคือในเรื่องที่ท่านเป็นต้นตำรับผู้

สอนให้เจ้าประคุณสมเด็จพระโตทำผงพุทธคุณและสร้างพระ โดยกล่าวว่า วัดนี้เป็นวัดเก่าโบราณครั้งสมัยเมืองละโว้ ได้รกร้างว่างเปล่าไปตามกาลบ้าง ตามเหตุการณ์ยามเกิดสงครามบ้าง และได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ในหลายยุค จนในสมัยของสมเด็จพระพุทธเจ้าเอกทัศ ท่านก็ได้มาบูรณปฏิสังขรณ์ และได้สร้างพระบรรจุกรุไว้อีกด้วย รู้จักกันในนาม พระกรุวัดกุฎีทอง ซึ่งพันโทสวัสดิ์ บุศราคำ ได้วิเคราะห์เรื่องพิมพ์ทรงของพระโดยผนวกเรื่องราวของเจ้าประคุณสมเด็จพระโต และหลวงปู่แสงไว้ดังนี้

“การเรียนทำผงวิเศษ ๕ ประการ สมเด็จพระโตได้เรียนตั้งแต่ยังเป็นเณรจากสำนักท่านอาจารย์แสง ที่จังหวัดอยุธยา เข้าใจว่าเป็นวัดกุฎีทอง การเรียนนิตยศาสตร์เรื่องผงวิเศษนี้ จะเรียนจากสำนักนี้แห่งเดียว หรือที่อื่นด้วยไม่ทราบ ในรัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระโตได้อุบายเห็นการแต่งตั้งสมณศักดิ์ (ออกธุดงค์) มาพักอยู่ที่อยุธยาที่อาจารย์แสงอีก และได้สร้างหลวงพ่อโตขึ้นที่อยุธยา เรียกว่า หลวงพ่อโตอยุธยา (มีลักษณะคล้ายหลวงพ่อโตวัดระฆังฯ มาก) ทำให้พิจารณาได้ว่า สมเด็จพระโตเป็นพระเกจิอาจารย์ที่สร้างพระเครื่องมาก่อนได้รับสมณศักดิ์ (เป็นเจ้าคุณธรรมกิติ พ.ศ.๒๓๙๕ อายุ ๖๕ ปี)

เจ้าคุณพระธรรมถาวร (ช่วงจันทโชติ อุปสมบทเมื่อ พ.ศ.๒๔๐๗ โดยมีสมเด็จพระโตเป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อท่านบวชได้ ๒ พรรษา เจ้าพระคุณสมเด็จพระโตได้เริ่มสร้างพระพิมพ์สมเด็จ พ.ศ. ๒๔๐๙)

ทั้งหมดนี้ เป็นคำบอกเล่าของท่านเจ้าคุณธรรมถาวร ได้สนทนากับพระอุดมพันธภิรมย์ (แจ็ก) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕

พระที่อยู่ในกรุวัดกุฎีทอง จึงมีประมาณเอาได้ว่า คงจะสร้างเมื่อคราวเห็นการแต่งตั้งสมณศักดิ์มาอยู่อยุธยา (ในรัชกาลที่ ๓) ร่วมกับพระอาจารย์แสง อาจารย์ดั้งเดิม จึงมีลายแบบพิมพ์ (ก่อน พ.ศ.๒๓๙๕) และแบบพิมพ์สมเด็จนั้นคงจะเป็นแบบแรกที่เกิดขึ้นจึงมีพิมพ์เดียว และพิมพ์นี้ไม่มอดตามเท่าพิมพ์อื่นที่ปรับปรุงแก้ไขให้สวยงามขึ้น ความจริงแล้วพระพิมพ์สมเด็จของวัดกุฎีทองเป็นพิมพ์ทรงเส้นด้ายโดยแท้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ที่ไม่ได้ดัดแปลง

พระอื่นๆ ในกรุ บางองค์ที่เป็นศิลปะขอม เข้าใจว่าเป็นของอาจารย์แสง เอามาจากลพบุรี

พระสมเด็จพิมพ์ทรงเส้นด้าย พิมพ์ทรงนี้มีเส้นต่างๆ เหมือนเส้นด้าย เช่น พระ

พาทา พระเพล่า ฐานซุ้ม ตลอดจนองค์พระตั้ง และรางเลื่อน ไม่สู้จะงดงาม ฐานชั้นบนเรียวยาวมาก บางองค์โค้งขึ้นมารับกับพระเพล่า ฐานชั้นกลางเป็นเส้นเล็กเรียวยาว ไม่ปรากฏเป็นฐานสิงห์ ฐานล่างมีความหนาเช่นเดียวกับพิมพ์ทรงใหญ่ เส้นกรอบมีความบอบบางกว่าพิมพ์อื่นๆ

ข้อความซึ่งมีเหตุการณ์ต่างๆ ปรากฏอยู่ข้างบนนี้ กระผมได้คัดลอกมาจากหนังสือประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ฉบับพิมพ์รวมเป็นข้อพิจารณาได้ว่า พระในกรุทั้งหมดเป็นพระที่อาจารย์แสง และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ร่วมอยู่ด้วย และวัดกุฎีทองคงเป็นวัดของพระอาจารย์แสง จึงมีการบรรจุพระลงกรุที่นั่นเพื่อเป็นอนุสรณ์ และเป็น การบรรจุก่อนได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ ถ้าบรรจุเมื่อได้รับสมณศักดิ์แล้วจะต้องมีพระพิมพ์สมเด็จพระพุฒาจารย์

ในประวัติ “ชีวประวัติ สมเด็จพระพุฒาจารย์” โดย อ.ไพโรพนา ก็ได้บันทึกถึง การสร้าง และบูรณปฏิสังขรณ์ปูชนียสถานทางพุทธศาสนา ตลอดจนปฏิบัติในการ สืบทอดพระพุทธรูปโดยการสร้างพระบรรจุไว้ว่า

“สร้างปูชนียสถานทางพุทธศาสนา

๑. พระพุทธรูปที่วัดกลาง ต. คลองข่อย อ.โพธาราม จ.ราชบุรี เป็นพระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร ทำด้วยอิฐถือปูน สูง ๖ วาเศษ ต่อมาได้กลายเป็นสำริด และเป็นวัดในที่สุด (สร้าง ปี พ.ศ.๒๓๗๕)

๒. พระพุทธรูปนั่งที่วัดพิศเพียน (วัดกุฎีทอง) จังหวัดพระนคร เป็นพระก่ออิฐถือปูน ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๔ วา ๓ คอก (สร้างประมาณ ปี พ.ศ.๒๓๓๓)

๓. สร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่หน้าตักกว้าง ๘ วา ๗ นิ้ว สูง ๑๑ วา ๑ คอก ๗ นิ้ว ก่ออิฐถือปูนประทับนั่ง พระมหาพุทธพิมพ์ปางสมาธิ วัดไชโยวรวิหาร ตำบลไชโย อำเภอไชโยจังหวัดอ่างทอง (สร้างประมาณ ปี พ.ศ.๒๔๐๐)

๔. รูปปั้นแทนโยมตาและโยมแม่ สร้างกุฎิ ๒ หลัง อยู่ด้านทิศใต้ของวัดอินทรวรวิหาร ก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง (สร้างประมาณปี พ.ศ.๒๔๐๙)

๕. พระศรีอริยเมตไตรย์ (หลวงพ่โต) วัดอินทรวรวิหาร ที่ตำบลบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร เป็นพระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร สูง ๑๖ วาเศษ ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ได้ประมาณ ๙ วาเศษ ท่านก็ถึงแก่กรรมภาพเสียก่อน ต่อมาหลวงปู่แดงได้ก่อ

สร้างเพิ่มเติมจนเสร็จสมบูรณ์ (สร้าง ปี พ.ศ.๒๔๑๐)

๖. พระพุทธรูปนอนใหญ่ที่วัดสระต้อ ต. ท่าหลวง อ. ท่าเรือ จ. พระนครศรีอยุธยา เป็นพระพุทธรูปไสยาสน์ก่ออิฐถือปูน องค์พระยาว ๑ เส้น ๖ วา สูง ๘ วา ฐานยาว ๑ เส้น ๑๐ วา กว้าง ๔ วา ๒ คอก (สร้าง ปี พ.ศ.๒๔๑๓)

๗. พระเจดีย์นนวนัดละครทำ ที่แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย ฝั่งธนบุรี เป็นพระเจดีย์นอน ๒ องค์ ฐานเข้าหากัน ท่างกันประมาณ ๒ คอก ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมาก องค์ด้านใต้ถูกรื้อทำลายไปนานแล้ว องค์ด้านเหนือก็แทบจะไม่เป็นรูปร่างเสียแล้ว เนื่องจากถูกคนซุกคั่นหากุพระสมเด็จ (สร้าง ปี พ.ศ.๒๔๑๔) สร้างมงคลวัตถุ (พระสมเด็จ)

สร้างพระสมเด็จ โดยที่เจ้าประคุณสมเด็จ ท่านเขียวชาญในด้านวิปัสสนาธุระ ยิ่งนัก ด้วยพระเมตตาบารมีสูงยิ่ง เมื่อท่านเจริญสมาธิเป็นพระมหาเถระแห่งกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว ก็ได้ปรากฏเหตุว่า มหาเถระแต่ปางก่อนนั้น มักจะนิยมสร้างพระพิมพ์จำนวนมาก บรรจุลงไว้ในปูชนียสถานต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธรูป และเพื่อให้พุทธศาสนิกชนคนรุ่นหลังได้กราบไหว้บูชาเป็นการเจริญพุทธกุศล ประการ เหตุดังกล่าวนี้ เจ้าประคุณสมเด็จ จึงได้สร้างพระพิมพ์รุ่นแรกขึ้นจำนวน ๘๔,๐๐๐ องค์ เท่ากับจำนวนพระธรรมชั้นตรี เป็นพระสมเด็จรุ่นแรกที่เรียกกันว่า “ทรง ๓ ชั้น” และต่อมาได้สร้างพระสมเด็จที่หลากหลายทรงพิมพ์ รูปแบบ และหลากหลายเนื้อ เป็นที่เคารพสักการะยิ่งในปัจจุบัน”

รูป และข้อมูลจากเว็บ phrasomdej.in.th

การที่ปรากฏจากหลักฐานหลายแหล่งที่มาว่า หลวงปู่แสง และเจ้าประคุณสมเด็จพระโต ท่านพบกันที่อยุธยาบ้าง ลพบุรีบ้าง หรือที่ดงพญาไฟ ณ เขาใหญ่ เมืองโคราช นั้น เป็นเพราะท่านต่างก็เป็นพระนักปฏิบัติผู้ชอบธุดงค์ปลีกวิเวกไปตามป่าเขานั่นสงบ สันติ อีกทั้งเขตแดนของลพบุรี สระบุรี อยุธยา และโคราชนั้น ก็ต่อเนื่องกัน

มีข้อมูลที่น่าสนใจอีกว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระโต เดินทางไปจังหวัดลพบุรีทุกปีๆ ในหน้ามัสการพระพุทธบาท เช่นในบันทึกของเจ้าพระยาทิพโกษา กล่าวไว้ว่า

“ข้างเขียนเขียนประวัติของท่านขึ้น ที่ผ่านมาแล้วแต่ต้นจนจบตลอด จนท่านนมัสการพระพุทธบาท ตั้งแต่เป็นพระมหาโตมาจนเป็นพระพุฒาจารย์ (โต) ก็ยังขึ้นพระพุทธบาทตามฤดูเสมอ เมื่อครั้งทูลกระหม่อมพระ คือสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงผนวชอยู่วัดอมราวาส (ราชธานีวาส) ยังทรงซักถามพระมหาโตว่า ท่านเชื่อว่าพระบาทลพบุรีเป็นของแท้หรือ พระมหาโตทูลว่า เป็นเจดีย์ที่น่าประหลาด เป็นที่ไม่ขาดสักการะ”

“บางที่ขึ้นพระบาท หายเข้าไปในเมืองลับแลไม่กลับ คนลือว่าสมเด็จพระโตถึงมรณภาพแล้วก็มี ทางราชการเอาโกศขึ้นไป ท่านก็ออกมาจากเมืองลับแล พนักงานคุมโกศต้องเอาโกศเปล่ากลับมาหลายคราว”

พระพุทธบาท ลพบุรี ที่กล่าวถึงในยุคนั้น น่าจะหมายถึงพระพุทธบาทที่เขาวงพระจันทร์ ต.ห้วยโป่ง อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี ซึ่งมีประเพณีงานไหว้พระบาทประจำปีในเดือนกุมภาพันธ์ มีบันไดขึ้นไปสู่ยอดเขาทั้งหมด ๓,๗๕๔ ขั้น เป็นภูเขาที่สูงที่สุดในจังหวัดลพบุรี มีตำนานผูกไปถึงเรื่องท้าว “กกชนาก” ในเรื่องรามเกียรติ์ คือยักษ์ชื่อท้าวกกชนากถูกพระรามแผลงศร แล้วพระรามก็สาปให้ศรปักอกเอาไว้ แล้วนางนางประจันต์ลูกสาวยักษ์ก็เหาะมาตามหาพ่อมา แต่นางนางประจันต์ช่วยพ่อยักษ์ไม่สำเร็จจึงตรอมใจตาย ฝ่ายยักษ์กกชนากก็ตายตามไปด้วย จึงเรียกเขาภูนี้ว่าเขานางประจันต์หรือนางพระจันทร์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๖ หลวงพ่อโสภาได้ขึ้นมาบนเขานี้ และเห็นว่าบริเวณเขาทั้ง ๔ ด้าน เป็นรูปเขาโค้ง มองทางไหนก็เห็นเป็นวงโอบล้อมอยู่ จึงขนานนามว่า “เขาวงพระจันทร์” นอกจากนี้ผู้เขียนเคยอ่านหนังสือของวัดท่าซุง กล่าวถึงว่า หลวงปู่ปาน วัดบางนมโค ก็ถือเป็นประเพณีที่ก่อนจะพาลูกศิษย์ออกเดินทางธุดงค์ปฏิบัติธรรมนั้น จะต้องมากราบพระพุทธบาทที่เขาวงพระ

จันทร์ก่อน ในสายหลวงปู่มั่นก็เคยได้ยินในทำนองนี้เช่นเดียวกัน

ย้อนกลับมาที่เรื่องของหลวงปู่แสง จะเห็นได้ว่า มีผู้กล่าวถึงหลวงปู่แสงว่าท่านอาจจะถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีหลายท่าน หากพิจารณาตามในข้อที่ว่า ท่านเป็นองค์อาจารย์ของเจ้าประคุณสมเด็จพระโต ซึ่งถือกำเนิดหลังตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ ๗ ปี คือท่านเกิดเมื่อปี พ.ศ.๒๓๓๑ หากหลวงปู่แสงอายุมากกว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระโตสัก ๑๐ ปี ท่านก็จะเป็นคนในยุคกรุงธนบุรี และถ้าหากท่านอายุมากกว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระโตสัก ๒๐ ปีขึ้นไป ท่านก็จะอยู่ในยุคของกรุงศรีอยุธยาได้พอดี คือท่านจะเกิดในราว พ.ศ.๒๓๐๑ ลงไป โดยกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ.๒๓๐๑ - พ.ศ.๒๓๑๐ เป็นรัชสมัยของพระเจ้าเอกทัศ ก่อนหน้านั้น ใน พ.ศ.๒๓๐๑ ปรากฏว่าขุนหลวงหาวัด หรือพระเจ้าอุทุมพร ครองแผ่นดินในช่วงสั้นๆ เป็นเวลา ๒ เดือน โดยสละราชสมบัติให้พระเจ้าเอกทัศแล้วทรงไปผนวช ณ วัดประดู่โรงธรรม (วัดประดู่ทรงธรรม อยุธยา) และกาลก่อนหน้านั้น เป็นรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมโกษา

จึงขอแทรกประวัติของสมเด็จพระสังฆราช (สุก) ไว้ในที่นี้พอสังเขป เพราะท่านประสูติในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมโกษา แห่งกรุงศรีอยุธยา และได้รับการกล่าวอ้างอิงถึงว่า หลวงปู่แสงอาจจะอยู่รุ่นราวคราวเดียวกันกับสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๔ ท่านนี้

พระประวัติเบื้องต้นของสมเด็จพระสังฆราช (สุก) จากนิตยสารธรรมจักร

“สมเด็จพระสังฆราช (สุก) ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงเป็นพระมหาเถระที่ทรงพระเกียรติคุณเป็นที่เลื่องลือพระองค์หนึ่งในยุครัตนโกสินทร์ ทรงพระคุณพิเศษในด้านวิปัสสนาธุระ จนมีพระฉายานามอันเป็นที่รู้จักทั่วไปในหมู่ประชาชนว่า “พระสังฆราชโกเถื่อน” เพราะทรงสามารถแผ่พรหมวิหารธรรมให้โกป่าซึ่งเป็นโกบ้านได้

สมเด็จพระสังฆราช (สุก) ประสูติเมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๑๐ ค่ำ (๑) เดือนยี่ ปีมูลจุลศักราช ๑๐๕๕ พ.ศ.๒๒๗๖ ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกษา

ครั้น พ.ศ.๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงปราบดาภิเษกเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เป็นปฐมรัชกาลแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์

กรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อได้ทรงจัดการข้างฝ่ายอาณาจักรเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็ได้ทรงพระราชดำริ จัดการข้างฝ่ายพุทธจักรเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาซึ่งเสื่อมโทรมเศร้าหมองเพราะการจลาจลวุ่นวายในบ้านเมือง จึงได้ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระราชอาคันตุกะในตำแหน่งต่างๆ ตามโบราณราชประเพณี และได้ทรงแสวงหาพระเถระผู้ทรงคุณพิเศษจากที่ต่างๆ มาตั้งไว้ในตำแหน่งที่สมควร เพื่อช่วยรับภาระธุระทางพระพุทธศาสนาสืบไป และก็ในคราวนี้เองที่ได้ทรง 'โปรดให้นิมนต์พระอาจารย์วัดท่าหอย คลองตะเคียน แขวงกรุงเก่า มาอยู่วัดพลับ ให้เป็นพระญาณสังวรเถระ' พระอาจารย์วัดท่าหอยดังกล่าวนี้ก็คือ สมเด็จพระสังฆราช (สุก) นั้นเอง

สมเด็จพระสังฆราช (สุก) ทรงเป็นที่ทรงเคารพนับถือเป็นอันมาก ของพระบรมราชวงศ์มาแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ ปรากฏนามพระญาณสังวรเถระ เป็นพระกรรมวาจาจารย์แทบทุกพระองค์ นับแต่คราวทรงผนวชพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แต่ครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิสรสุนทรเป็นต้นมา

ถึงรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างพระเจดีย์ขึ้น ๒ องค์ เป็นคู่กัน อยู่ที่ลานหน้าวัดราชสิทธิธาราม (อันเป็นที่สถิตของสมเด็จพระญาณสังวร) องค์หนึ่งขนานนามว่า 'พระศิราศนเจดีย์' ทรงอุทิศในพระนามของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกองค์หนึ่งมีนามว่า 'พระศิระจุมภฏเจดีย์' เป็นพระบรมราชูทิศในพระนามของพระองค์เองยังปรากฏอยู่ ตรัสว่าเพราะได้เคยเป็นศิษย์สมเด็จพระญาณสังวรมาด้วยกันทั้ง ๒ พระองค์'

เกี่ยวกับราชประเพณีนิยมทรงศึกษาวิปัสสนาธุระ ของเจ้านายในพระบรมราชวงศ์ที่ทรงผนวชนั้น สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ทรงมีพระอริยาบยไว้ว่า

"อนุโลมตามราชประเพณีครั้งกรุงเก่า ดังเช่น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมร ทรงผนวชแล้วเสด็จไปประทับอยู่ ณ วัดประดู่เป็นตัวอย่าง ด้วยเป็นวัดอรุณวาสี อยู่ที่ฝั่งนอกพระนคร เพราะการศึกษารู้อะไรในพระศาสนาเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายคันถธุระต้องเล่าเรียนพระปริยัติธรรมโดยมคธภาษา อันต้องใช้เวลาช้านานหลายปี ไม่ใช่วิสัยผู้ที่บวชอยู่ชั่วพรรษาเดียวจะเรียนให้ตลอดได้ แต่วิปัสสนาธุระอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เป็นการฝึกหัดใจในทางสมถภาวนา อาจเรียนได้ในเวลาไม่ช้านัก และถือกันอีกอย่างหนึ่ง

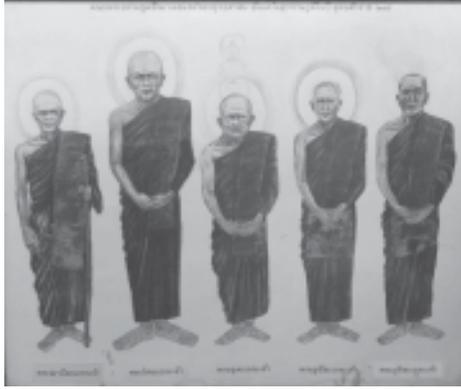
ว่า ถ้าท่านชำนาญในทางสมถภาวนาแล้ว อาจจะทำคุณพิเศษอันนั้นมาใช้ในการปลุกเสกเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนในวิชาพิชัยสงครามได้ในภายหลัง ด้วยเหตุนี้เจ้านายที่ทรงผนวชมาแต่ก่อน จึงมักเสด็จไปประทับอยู่ ณ วัดอรุณวาสี เพื่อทรงศึกษาภาวนาวิธี."

สมเด็จพระสังฆราช (สุก) ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อทรงได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชชั้นนั้น พระชนมายุได้ ๘๘ พรรษาแล้ว ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชอยู่ ๑ ปีกับ ๑๐ เดือน ก็สิ้นพระชนม์ เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีมะเมีย พ.ศ. ๒๓๖๕ มีพระชนมายุได้ ๘๙ โดยปี"

เมื่อกลับมาพิจารณาถึงระยะเวลาที่คาดว่าหลวงพ่แสงจะถือกำเนิดว่าอยู่ในราวพุทธศักราชเท่าไร หากดูในข้อที่ว่าท่านอาจจะอยู่ร่วมยุคกับสมเด็จพระสังฆราชสุกไถ่เถื่อนั้น ท่านจะต้องมีอายุยืนกว่าร้อยปีไปมาก เพราะมีหลักฐานว่าท่านอยู่มาจนถึงอย่างน้อยในปี พ.ศ. ๒๔๑๘ ตามประวัติวัดมณีชลขันธ์ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งหากจำลองดูว่าท่านอายุมากกว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระโตสถัก ๒๐ ปี ท่านจะถือกำเนิดเมื่อราว พ.ศ. ๒๓๐๑ และเมื่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๑๘ ตอนอยู่วัดมณีชลขันธ์ ท่านก็จะมีอายุถึง ๑๑๗ ปีแล้ว ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าจะมากเกินไป เพราะปรากฏว่ามีพระสงฆ์อย่างหลวงปู่สี ก็มีอายุยืนถึง ๑๒๘ ปี นอกจากนี้ยังมีพระคุณเจ้าในยุคปัจจุบัน อย่างหลวงปู่ลมัย ที่เชื่อกันว่าท่านมีอายุถึง ๑๔๐ ปีแล้ว อาจเป็นเพราะประวัติของท่านมีความเกี่ยวข้องกับพระอริยสงฆ์ผู้อยู่เหนือโลก หรือที่เรียกกันว่าพระครูโลกอุดร

ซึ่งก็น่าอัศจรรย์ว่ามีผู้ที่กล่าวถึงหลวงปู่แสง วัดมณีชลขันธ์ ว่าเกี่ยวข้องกับพระอรหันต์ผู้อยู่เหนือโลกดังนี้เช่นกัน โดยพระสงฆ์นักประพันธ์ผู้มีนามปากกาว่า พ.ธรรมรังษี ได้รจนาไว้ในหนังสือ "พระครูเทพโลกอุดร"

หลวงปู่แสง ในส่วนที่กล่าวขานเกี่ยวกับพระครูโลกอุดร

เรื่องเกี่ยวกับหลวงปู่ใหญ่ หรือพระครูเทพโลกอุดร โดย พระคิ่วพล วชิโร (พ.ธรรมรังษี)

“หลวงปู่ใหญ่ หรือพระครูเทพผู้วิเศษนี้ ตรงกับคติความเชื่อของชนชาวจีนโบราณที่นับถือกันว่ายังมีพระอรหันต์ผู้ทรงคุณวิเศษ ดำรงชั้นอยู่มาแต่ครั้งพุทธกาลจำนวนมาก โดยชื่อคณะสิบแปดอรหันต์ สถิตอยู่ ณ อมรโคยานทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์ที่เป็นศิษย์ จำนวนถึง ๖๐,๐๐๐ รูป บางครั้งก็ไปพำนักอยู่ที่เขาคันธมาทน์ ณ ป่าหิมพานต์...

คาถาที่ถ่ายทอดมีมากมายหลายบท แต่ที่นิยมกันมาก ก็คือ ‘บทมงกุฎพระพุทธรเจ้า’ หรือหากใครอยากพบท่าน ก็สวดบท ‘ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก’ บ่อยๆ แล้วอธิษฐานเอา หรือจะสวดบทพระอาการวัตตาสูตริกัณฑ์ มีอาณูภาพ และอาณิสสรสูงมาก เวลาสวด ถ้าสมาธิดี จะเห็นรังสีทองคำสว่างจ้า พุ่งลงมาจากเบื้องบน เป็นกระแสबारมีของพระรัตนตรัย และของเบื้องบน ตั้งแต่พระนิพพาน และพรหมโลกชั้นสุทธาวาสทั้งห้า ลงมาคลุมทั่วบริเวณที่เราสวดอยู่....

พระในสายของหลวงปู่ฯ จะเป็นพระอภิญญาล้วนๆ เนื่องจากท่านเป็นผู้นำสายอภิญญา ในยุค ‘พันปีที่สอง’ จะมากด้วยพระอภิญญา นั่นเอง ศิษย์ของท่าน มีทั้งนอกดง-ในดง เรียกว่า ‘คณะพระโลกอุดร’ แปลว่า ‘พระเหนือโลก’

ถ้าเป็นพระนอกดงจะแสดงฤทธิ์มากไม่ได้ เพราะจะทำให้คนติดฤทธิ์ และศิษย์ของหลวงปู่ฯ ก็มีอยู่หลายระดับ แต่ถ้าเป็นพระในดงของหลวงปู่ฯ จะมีอภิญญาสูงมาก เช่น ปู่เภาโสโร (หลวงปู่เดินหน) แห่งเทือกเขาตะนาวศรี, หลวงพ่อโพรงโพธิ์ อาจารย์ของ หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า, หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน, **หลวงปู่แสง วัดมณีชลขันธ์**, หลวงปู่เซย วัดราษฎร์บำรุง”

นอกจากนามของหลวงปู่แสงแล้ว พ.ธรรมรังษี ยังได้กล่าวมาถึงหลวงปู่ในยุคปัจจุบันที่เชื่อว่าเป็นศิษย์ของพระครูโลกอุดร เพราะท่านมีความรู้พิเศษต่างๆ เป็นที่ประจักษ์ เช่นหลวงพ่อกฤษีสิงดำ วัดท่าซุง หรือหลวงพ่ोजรัล วัดอัมพวัน ก็เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ยังเป็นที่น่าทึ่งกันว่า ในสายของหลวงพ่ोजรัลนั้น นิยมสวดคาถายอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก และพิมพ์แจกจ่ายเป็นธรรมทานกันมากมาย ซึ่งเรื่องความนิยมนี้ มีมาตั้งแต่ครั้งเจ้าประคุณสมเด็จพระโตแล้ว

ในประวัติของพระคาถายอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก ที่นิยมพิมพ์คู่กับพระคาถาชินบัญชร หน้าปกเป็นรูปเจ้าประคุณสมเด็จพระโต บันทึกไว้ว่า

“ต้นฉบับเดิม เปิดกรุได้ที่เมืองสวรรค์โลก (จ.สุโขทัย) เป็นอักษรขอมจารึกไว้ในใบลาน จึงแปลเป็นอักษรไทย (พระภิกษุแสง) หลวงธรรมาธิกรณได้มาแต่พระแท่นศิลาอาสน์ มณฑลพิษณุโลก”

ข้อความที่กล่าวถึงพระภิกษุแสง กับหลวงธรรมาธิกรณนั้น บางเล่มก็สลับที่กัน บางเล่มก็ใส่ลงเล็บให้เข้าใจไปว่า หลวงธรรมาธิกรณ คือพระภิกษุแสง และบางเล่มก็ไม่ได้บ่งบอกนามของผู้แปลไว้เลย

ข้อที่น่าสังเกตคือ หลวงธรรมาธิกรณเป็นตำแหน่งทางการปกครองแผ่นดิน คือกรมวัง ไม่ใช่สมณศักดิ์ของพระสงฆ์ อีกทั้งการค้นพบจารึกคาถาชินบัญชรของสมเด็จพระโต และถอดความมาท่องสืบต่อกันจนเป็นที่นิยมแพร่หลายในขณะนี้ ก็อยู่ในระยะเวลาเดียวกันกับที่ท่านสนธิสนมใกล้ชิดกับหลวงปู่แสงเป็นอย่างมาก จากงานศึกษาพระสมเด็จพระวัดทัพขาวยังบอกไว้ว่าหลวงปู่แสงท่านมีความสามารถอ่านและแปลจารึกโบราณได้เป็นอย่างดี คือความตอนที่ว่า “ท่านได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมและกระบวนการสร้างพระเนื้อผงพุทธคุณตามตำรับโบราณจากแผ่นจารึกที่ได้มาจาก

การแตกกรูของเจดีย์โบราณในจังหวัดสุโขทัยให้กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

จึงนำเชื่อว่า พระภิกษุแสง ผู้แปลจารึกยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกนี้ เป็นองค์เดียวกันกับเจ้าขรัวแสง องค์อาจารย์ของขรัวโตนั่นเอง

ขอแทรกประวัติของพระคาถาชินบัญชรไว้พร้อมกัน เพื่อประกอบการค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

“ในคราวที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี เดินทางไปกำแพงเพชร ท่านได้ไปที่วัดเก่าแห่งหนึ่งชื่อวัดเสด็จ มีเจดีย์โบราณบรรจุพระบรมธาตุอยู่บนฝั่งแม่น้ำปิง ได้พบคัมภีร์โบราณผูกหนึ่งเป็นภาษาสิงหลเก็บอยู่ในเจดีย์ ท่านจึงนำมาเก็บไว้ที่กุฏิแดง วัดระฆังโฆสิตาราม ในเวลาต่อมาท่านได้นำคัมภีร์นั้นออกมาศึกษา และแปลได้ความว่า ปัญจรสูตรอัญเชิญพระบารมีพระพุทธเจ้า และพระอรหันต์มาปกป้องคุ้มครอง ท่านจึงได้ตั้งชื่อพระคาถาบทนี้ว่า ‘ชินบัญชร’ เพื่อถวายกุศลแต่ทั่วมหาพรหม”

นอกจากนี้ ยังมีบันทึกเกี่ยวกับคาถาท้ามหาพรหมธาดา ว่าพระคาถานี้เป็นตำราของขรัวตาแสง วัดมณีชลขันธ์ ที่ได้จำเรียนต่อกันมา ถ่ายทอดโดยท่านอาจารย์อุรคินทร์ วิริยะบูรณะ ซึ่งเป็นพรหมเถรหลวง คิษย์ของสมเด็จพระสังฆราชแพ

แสดงให้เห็นว่า เจ้าขรัวแสง เป็นผู้ทรงความรู้พิเศษ เป็นพระอริยเจ้าที่ทรงคุณอันเลิศ สมกับที่เป็นองค์อาจารย์ของเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การที่มีผู้วิจิตรเห็นว่าท่านอาจจะเกี่ยวข้องกับสายของพระอริยเจ้าเหนือโลกนั้น ก็เป็นเหตุเป็นผลพอดีกับการที่ประวัติของท่านที่ดูเร้นลับ และมีความอัศจรรย์เกินกว่าเหตุและผลในทางธรรมดาโลก ประจักษ์พยานที่ชัดเจนปรากฏอยู่ที่พระเจดีย์หลวงพ้อแสง แห่งวัดมณีชลขันธ์นั่นเอง ซึ่งไม่ว่าจะใช้ตรรกะอะไรของโลก ก็คงอธิบายไม่ได้ว่า ทำไมพระภิกษุขรัวแสงจึงสามารถสร้างพระเจดีย์สูงเทียมฟ้าแบบนั้นได้โดยลำพังองค์เดียว นอกจากจะอธิบายด้วยเรื่องของอภิญญา ซึ่งเป็นคุณพิเศษอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ตรัสว่าไม่ใช่หนทางไปสู่ความพ้นทุกข์ แต่ก็ตรัสรับรองว่าอภิญญามีจริง พระอรหันต์ผู้เข้าถึงอภิญญาพร้อมด้วยมหิทธิฤทธิ์ ก็ย่อมมีอยู่จริง

ในหนังสือ “ที่ระลึกงานมหาพุทธาภิเษกรูปหล่อหลวงพ้อแสง” ที่กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้แล้วนั้น ยังมีบทความชิ้นหนึ่ง เขียนโดยคุณลุงประเสริฐ ปานเณร มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และเข้าข่ายอภิญญาเต็มรูปแบบ แต่ก็สามารถอธิบายประวัติของหลวงพ้อแสง และประวัติการสร้างพระเจดีย์ที่วัดมณีชลขันธ์ได้เป็นอย่างดี จึงขอนำบางส่วนมาลงไว้ในที่นี้ด้วย

พระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ เกี่ยวกับการสร้างพระเจดีย์วัดมณีชลขันธ์

โดยนายประเสริฐ ปานเณร (พ.ศ.๒๕๒๙)

พระคุณเจ้าท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี เล่าเรื่องพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ สมัยเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่

พระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ แห่งวัดเกาะแก้ว (วัดมณีชลขันธ์) ตำบลพรหมาสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เล่าเรื่องของท่านให้ข้าฯ ฟัง ครั้นเมื่ออยู่รุกขมูลร่วมกับท่าน และข้าฯ ได้ถวายตัวหรือปวารณาตัวเป็นศิษย์ของท่านพระอาจารย์แสง ต่อมาจึงได้เรียนถามท่านถึงเรื่องการก่อสร้างพระเจดีย์ของท่านที่เกาะแก้วกลางน้ำลพบุรี ท่านก็เล่าเรื่องให้ข้าฯ ฟัง

เดิมพระอาจารย์แสงฯ เดินธุดงค์มาจากที่อื่น มาพักจำพรรษาอยู่ที่วัดชีป่า (ปัจจุบันเรียกว่าวัดชีป่าสิตาราม) ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี สมัยนั้นยังเป็น

ป่าดงพงพกหรืออยู่รอบๆ วัดมีต้นไม้ใหญ่น้อยติดต่อกันไปทั่วบริเวณ...

ถัดมาทางทิศตะวันตก เป็นที่ราบลุ่ม มีหนองน้ำ มีป่าระกำ มะเดื่อป่า ต้นกระโดน ประปนกันไป มีสิงห์สาราสัตว์มาก ไก่ป่า ช้าง เลื้อ เบือ เนื้อสมัน และหมูป่า สัตว์จำพวกนี้อาศัยอยู่ตามพื้นดิน สัตว์อีกจำพวกหนึ่งอาศัยอยู่บนต้นไม้ มีผึ้งใหญ่ นกยูง นกกระทือ ลิง ค่าง บ่าง ชะนี ยามค่ำคืนส่งเสียงร้องโหยหวนอยู่รอบป่า น่าวังเวงใจ สัตว์แทบทุกชนิดที่มาอาศัยอยู่บริเวณป่านี้มาก เพราะมีหนองน้ำใหญ่ และป่าดงดิบ

ทางทิศตะวันออกขึ้นไป ไม่มีหนองน้ำให้เป็นที่พึ่งพิงแก่สัตว์ป่าเลย พวกฝูงสัตว์ทั้งปวงยอมขาดน้ำมิได้ จึงเป็นเหตุให้ฝูงสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลายเหล่านี้ มาอาศัยพึ่งพิงกินน้ำและลูกไม้เป็นอาหาร ตกตอนดึกเสียงเสื่อลำพงคะนองอยู่ราวป่า ชวนประหลาดใจ

พระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ เล่าเรื่องของท่านให้ข้าฯ ฟัง ข้าฯ สนใจมาก ยามว่าง ข้าฯ จึงถามเรื่องการก่อสร้างพระเจดีย์ของพระอาจารย์แสงว่า ความเป็นมาอย่างไร ท่านก็เล่าให้ข้าฯ ฟังอีก

เมื่อหลายปีมาแล้ว ท่านได้จำพรรษาอยู่วัดชีป่า ลพบุรี คืบหนึ่งย่างรุ่ง ท่านนั่งวิปัสสนาอยู่ตามลำพังองค์เดียว พอจิตสงบก็เกิดนิมิตปรากฏขึ้น แลเห็นแสงสว่างช่วงโชติแพรวพราวงามระยิบอยู่กลางหนองน้ำ ท่านจึงค่อยประคองประคองจิตใจให้อยู่ในสมาธิ และอธิษฐานขอขมาอยู่ไม่รู้เมื่อจนตลอดสว่าง ครั้นในคืนต่อๆ มากิ่งหนึ่งสมาธิอีก เกิดความโลภหลงไหลเข้าไปในดวงจิตมืด มีดมืดหนาวทรวงว้าง ทั่วเวทนา ก็รีบกวานไม่สงบจิตชบเซา นิมิตปมเกิดให้เห็นอีกเลย แต่ก็ไม่ได้ลดละความเพียรพยายาม แม้จะเพียรพยายามสักเท่าไรก็ไม่เห็น จึงมานั่งปรารภกับตัวเองว่า เห็นจะมีบุญวาสนาน้อยเพียงแค่นี้ แล้วหันมากำหนดรู้จิตของตัวเอง ดูว่าเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นคืนนั้น จึงจำเหตุการณ์นั้นได้ว่า การทำวิปัสสนาในคืนนั้น เราไม่ได้ต้องการรู้อยากเห็นอะไร ไม่ได้เอาจิตใจไปจดจ่อขอติดกับความอยากรู้อยากเห็น หรือขอதுทำไปเพื่อปฏิบัติบูชาคุณขององค์พระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ต่อจากนั้นจึงค่อยเตรียมตัวไปสร่งน้ำให้สะอาดปลอดโปร่งดีแล้ว ค่อยเข้าที่ทำวิปัสสนาเปลี่ยนทิศทางเสียใหม่ พอนิเวรณสงบลงก็สำรวจจิตดูว่าอยู่ในอารมณ์ใด และพยายามทำจิตให้ผ่องแผ้ว กว้างขวาง ว่างเปล่า เหมือนนกยูงที่กำลังรำแพนอยู่บนหน้าฟ้าที่รับลม

ในขณะนั้นเองก็เกิดนิมิตปรากฏทางตาให้เห็นอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ค่อยๆ ประคองประคองไม่ให้ความโลภเกิดขึ้นอีก จึงได้ชื่นชมโสมนัสอยู่กับดวงแก้วมณีโชติอยู่ตลอดกาลเข้าพรรษาทุกค่ำคืน

เมื่อออกพรรษาท่านพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ ก็ได้ออกเดินธุดงค์วัตรไปโปรดสัตว์บ้างตลอดอยู่ที่ดงพญาไฟ (ปัจจุบันนี้เรียกชื่อแก้อาถรรพณ์ว่าดงพญาเย็น) ท่านปลุกกลดอยู่ตามลำพังองค์เดียว เมื่อถึงฤดูกาลเข้าพรรษาปีต่อไป ท่านก็กลับมาอธิษฐานจำพรรษาอยู่ที่วัดชีป่า ลพบุรี อีกครั้งหนึ่ง มาพักผ่อนหย่อนใจอยู่หลายวัน พอหายเหนื่อยดีแล้วก็ใคร่คิดอยากจะได้ชมความงามของดวงแก้วมณีโชตินั้นอีก แม้จะประกอบความเพียรสักเท่าไรก็ไม่มีความหวังที่จะได้เห็นชมอีกเลย

ท่านพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ ท่านรำพึงอยู่ในใจว่า การไปรุกขมูลครั้งนี้ ทั้งๆ ที่ไปฝึกฝนอบรมจิตของตัวเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม กลับจะมาย่อหย่อนไปหรืออย่างไร ต่อจากนั้นท่านก็ขออธิษฐานขอทราบเหตุการณ์แห่งความเป็นไปของดวงแก้วมณีโชตินั้น พอถึงสักครู่ก็ปรากฏนิมิตให้เห็นหมูป่า ๕ ตัว สูงโปร่ง ดวงตาแดงเป็นแสงทับทิม มีเขี้ยวยาวแทบลากดิน จมูกงอนงาม ลำตัวบางเพรียว ขนหนา สีดำสนิท ผิดกับหมูป่าธรรมดา ยืนอยู่ราวป่ามุ่งหน้าพากันเดินตรงลงไป ในหนองแก้วพอลงไปถึงกลางหนองก็พากันชูดเอาดวงแก้วมณีโชติ พอเห็นดวงแก้วผู้เป็นหัวหน้าหมูป่าก็เอापากคาบดวงแก้วนั้นพากันขึ้นมาจากเกาะกลางหนองน้ำ (หนองแก้วนี้ก็คือบริเวณสระแก้วปัจจุบันนี้เอง) แล้วหัวหน้าฝูงหมูป่าก็พาดวงแก้วมณีโชติเดินมุ่งหน้าตรงมาทางทิศตะวันตก พามาถึงเกาะกลางน้ำห้องทุ่งพรหมศาสตร์ ซึ่งเป็นเกาะธรรมชาติสูงพันน้ำพอสมควร มีต้นไม้ปกคลุมทั่วบริเวณ เกาะมีน้ำล้อมรอบ บนเกาะมีพฤษชานานาชนิด กล้วยไม้ป่าออกดอกส่งกลิ่นหอมอยู่อบอวลทั่วบริเวณเกาะมีฝูงนกกาอาศัยอยู่เป็นประจำ หมูป่าผู้เป็นหัวหน้าจึงมาหยุดอยู่ที่บนกลางเกาะ แล้วหมูป่าอีก ๔ ตัวก็พากันชูดพื้นดินจนเป็นบ่อลึกพอสมควร จากนั้นหมูป่าผู้เป็นหัวหน้าก็ค่อยๆ อ้าปากคายดวงแก้วนั้นลงบ่อ แล้วหมูป่าทั้ง ๕ ตัว ก็พากันกลบเกลื่อนรอยชูดให้เรียบร้อยเหมือนอย่างเดิม (เกาะแก้วนี้ปัจจุบันก็คือวัดเกาะแก้ว หรือวัดมณีชลขันธ์) พอหมูป่ากลบดวงแก้วมณีเรียบร้อยแล้ว ในนิมิตก็แลเห็นว่าหมูป่าทั้งห้าตัวนั้นก็กลายเป็นรูปร่างจากหมูป่ามาเป็นมนุษย์เทพดาทั้งห้าองค์ และหมูป่าจริงๆ ก็พากันติดตามมาส่งเป็นฝูงใหญ่ และมาอาศัยอยู่ที่เกาะแก้วนี้อย่างมากมาย โดยไม่มีใครสามารถ

มารบกวน เพราะมีมนุษย์เทพยดาคอยรักษาอยู่ (จึงมีผู้เฒ่าชาวเมืองลพบุรีบางคนเรียกสถานที่นี้ว่า “โคกหมู”)

นิมิตของท่านอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ ก็เห็นมนุษย์เทวดาสีงคค์เฝ้าอารักษ์ ขาดวงแก้วมณีนั้นไว้ ส่วนอีกองค์หนึ่งก็มาปรากฏกายอยู่เบื้องหน้าท่าน แล้วคุกเข่าพนมมือก็กราบลงอย่างนอบน้อม แล้วค่อยๆ นั่งราบลงอย่างสงบเสงี่ยม มนุษย์เทพฯ ก็กล่าววาจาอย่างสุภาพขึ้นว่า

“ท่านพระอาจารย์แสงขอรับ พวกเกล้ากระผมคือเทพฯ ที่รักษาดวงแก้วมณีดวงนี้อยู่ วันนั้นเกล้าฯ กระผมว่างไม่ได้เข้าเวรอารักษ์ขาดวงแก้ว เกล้าฯ กระผมจึงได้มานมัสการพระคุณเจ้า และเกล้าฯ อยากเรียนถามธรรมะของพระคุณเจ้าสักหนึ่งข้อ เกล้าฯ กระผมขอเรียนถามว่า พระสงฆ์ทุกๆ ไปฉันกระริงกะราวหาร คืออาหารค้ำข้าวกับน้ำเท่านั้นหรือ”

พระอาจารย์แสงตอบ “พระทุกๆ ไปฉันเท่านั้นไม่พอแก่การเลี้ยงร่างกายหรือกมนุษย์เทพฯ เอ๊ย พระทุกๆ ไปนั้นยังปฏิบัติจิตใจไม่เข้าสู่ภาวะธรรมพระกรรมฐาน เราต้องฉันกระริงกะราวหารและลมไฟเข้าไปด้วย ถ้ามนุษย์เราอดข้าวสักสามวันก็ไม่ตาย แต่ถ้าอดลมไฟเพียงอึดใจเดียวก็ตายแน่ นอกเสียจากพระอริยะที่ละสังขารได้เท่านั้น”

เทพฯ ยกมือขึ้นพนมแล้วกล่าวสาธุ “เกล้าฯ เห็นด้วยและซาบซึ้งในพระธรรมคำสอน และธรรมข้อนี้ชัดเจนนไม่มีข้อกังขาใดๆ ทั้งสิ้น เกล้าฯ จะบอกตำราเรียนทำปรอทไว้ให้กับพระเดชพระคุณ ขอให้พระเดชพระคุณจงรับเอาไปศึกษาเถิด เมื่อได้ศึกษาสำเร็จแล้ว จะขึ้นสิ่งที่สูงๆ เช่น ยอดภูเขาหรือหน้าผาอันสูงชัน ก็สามารถจะกระโดดขึ้นและลงมาได้อย่างปลอดภัย ตัวของท่านจะมีความเบามาก แม้จะแบกก้อนหินหรือท่อนเหล็กอันแสนหนักสักเท่าไรก็ไม่รู้สึกว่าหนักเลย และอีกวิชาหนึ่งก็คือวิชาขยับหนทาง ถ้าเรียนวิชานี้สำเร็จแล้วจะไปมาไหนก็เพียงอึดใจเดียว”

ท่านพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ จึงถามว่า “จะให้เอาตมาเรียนเอาไปทำอะไร เอาตมาไม่ยอกได้ เมื่อเรียนสำเร็จแล้วไม่ตายจะอยู่ไปถึงพันปีอย่างนั้นหรือ อยู่มาแค่นี้ เอาตมาก็ไม่ยอกจะอยู่ต่อไปอีกแล้ว ไปบอกกับพระหนุ่มๆ เถิด”

เทพฯ ตอบ “มิใช่เรียนสำเร็จแล้วจะไม่ตายหรือขอรับ เมื่อถึงอายุขัยก็ต้องแตกดับลับชั้นขึ้นไปเป็นธรรมดา”

พระอาจารย์แสงถาม “แล้วจะให้เอาตมาเรียนไปทำอะไร”

เทพฯ อ้อนวอน “ขอให้พระเดชพระคุณเรียนเอาไว้เถิด จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองในด้านการกุศลผลบุญจะเป็นบุญบารมีไปในภายภาคหน้า จะเป็นบุญกุศลอันใหญ่หลวง จะให้เกล้าฯ เอาตำราหรือวิชานี้ไปบอกให้กับพระหนุ่มๆ เกล้าฯ ยังมองไม่เห็นว่าจะมีพระภิกษุสงฆ์องค์ใด ที่จะมีใจสุขุมเยือกเย็นละเอียดอ่อน และมีความบริสุทธิ์เสมอเหมือนพระเดชพระคุณอีกก็ยังมี เกล้าฯ จึงขอมอบตำรายนหนทางไว้ให้กับพระเดชพระคุณเสียเดี๋ยวนี้เลย เกล้าฯ ขอให้สัญญาว่า วิชานี้มีแต่คุณอย่างเดียว เมื่อเรียนสำเร็จแล้ว เกล้าฯ จะมากราบเรียนเรื่องดีมีกุศลให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง”

พระอาจารย์แสงจึงได้รับคำ แล้วนำเอาตำราและวิชาขยับหนทางมาศึกษาด้วยความพากเพียรพยายาม และอยากรู้ว่ามนุษย์เทพยดาจะมาบอกการกุศลอะไรให้อยู่มาอีกหนึ่งพรรษา ทั้งตำราทำปรอทและวิชาขยับหนทางก็เรียนได้อย่างขำขันขำฉาน แต่ก็ได้ประมาท คอยระมัดระวังดวงจิตทำความรู้เท่าทันอยู่เสมอๆ คำคืนหนึ่งประมาณ ๒ ยาม พระจันทร์ส่องแสงสว่างอยู่เบื้องหน้า...

ขณะกำหนดจิตอยู่นั้น มนุษย์เทพฯ ก็มาปรากฏกายอยู่เบื้องหน้า และมนุษย์เทพฯ ก็บอกว่าเกล้าฯ มาตามสัญญา บัดนี้วิชาของพระเดชพระคุณได้เรียนสำเร็จเรียบร้อยแล้ว เกล้าฯ ใครจะขอฝากการกุศลอันยิ่งใหญ่ในชีวิต แต่ต้องทำการก่อสร้างองค์เดียว เพราะเป็นการยากยิ่งที่จะให้บุคคลอื่นขึ้นไปทำการก่อสร้างด้วยได้ เพราะเหตุว่าดวงแก้วมณีโชติประดิษฐานอยู่เบื้องล่าง ถ้าใครทำสกปรกดวงแก้วมณีโชติก็จะอันตรธานหายไปทันที ประการที่สอง พระเจดีย์มีความสูงมาก หากผู้ใดขึ้นไปทำการก่อสร้าง ก็อาจถูกกระแสลมพัดผงะหงายลงมา เป็นเหตุให้เสียชีวิตได้นอกเสียจากผู้สำเร็จวิชาปรอทจะไม่มีอันตรายเลย

พระอาจารย์แสงฯ ไม่ยอมรับปากกับเทพฯ “เป็นเรื่องสุดวิสัยของเอาตมาที่จะดำเนินการก่อสร้างพระเจดีย์ได้ ด้วยเหตุว่า เอาตมาไม่มีปัจจัยที่จะเอามาซื้อวัสดุที่จะเอามาใช้ในการก่อสร้างได้ ประการที่สองเอาตมาไม่ใช่ช่างก่อสร้างมาก่อน จึงไม่รู้ว่าจะไปเอาแบบแปลนมาจากไหน ถ้าเอาตมาทำการก่อสร้างพระเจดีย์องค์เดียว ชาติหน้าอีกชาติก็คงจะไม่สำเร็จแน่”

มนุษย์เทพฯ ตอบ “เกล้าฯ ขอถวายความเข้าใจในเรื่องการหาปัจจัยมาทำการก่อสร้างพระเจดีย์ก็ไม่น่าหนักใจ ใช้วิชาขยับหนทางเพียงอึดใจเดียวก็ไปถึงกรุงเทพฯ

“ได้ ส่วนเรื่องแบบแปลนการก่อสร้างพระเจดีย์นั้นไม่ต้องไปหาที่ไหน พวกเกล้ากระหม่อมจะนรมิตแบบแปลนได้เอง”

พอพูดจบ เทพฯ ก็นรมิตภาพพระเจดีย์รูปไม้สิบสองเหลี่ยมให้พระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ดู เมื่อท่านได้พิจารณาอยู่สักครู่ ครั้นคราอันแรงกล้าของท่านก็เกิดขึ้นอย่างปาฏิหาริย์ เกิดความปีติอิมเิบเิบกบานใจอย่างบอกไม่ถูก ท่านพระอาจารย์แสงจึงได้รับปากตอบคำกับมณูษย์เทพยดาทันที เทพฯ จึงถวายเสริมศรัทธาขึ้นว่าประโยชน์ที่จะเกิดในวันข้างหน้านี้มีอยู่หลายประการ

๑. เพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาและเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย

๒. เพื่อปฏิบัติบุญของค์พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า และยังเป็นปูชนียสถานของเมืองลพบุรี เพื่อไว้ให้บุตรหลาน ศิษยานุศิษย์และพุทธบริษัททั้งหลายที่เคารพนับถือ ในพระอาจารย์แสงฯ และยังเป็นร่วมโพธิสมภารเป็นที่พึ่งทางใจ ยังพระศาสนาให้ยืนยาวต่อไปนานแสนนาน เทพฯ ทั้งห้าองค์ จึงพนมมือขึ้นสาธุการโดยพร้อมเพรียงกัน

เมื่อท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้ยินพระอาจารย์แสงฯ เล่าให้ฟังถึงตอนนี้ ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระโต ก็อดที่จะยกมือขึ้นสาธุด้วยไม่ได้

ท่านพระอาจารย์แสงฯ จึงเล่าต่อไปให้ข้าฯ ฟังอีก ข้าฯ ฟังไม่รู้เมื่อ ต่อมาท่านก็เริ่มใช้วิชายันหนทางให้เป็นประโยชน์แก่การหาปัจจัยมาก่อสร้างพระเจดีย์ ท่านจึงเข้ากรุงเทพฯ ไปติดต่อเจ้านายและขุนนางในพระราชวัง จนเป็นที่รู้จักมักคุ้นกันทั่วหน้าในสมัยรัชกาลที่ ๔ ในหนังสือเก่าๆ แทบทุกเล่ม มักจะกล่าวถึงท่านพระอาจารย์แสงฯ เป็นผู้พิเศษเรื่องกตัญญูคณียะนัก สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง เคยทรงพระราชวิจารณ์กันถึงพระอาจารย์องค์นี้ไว้ว่า ขรัวตาแสงคนทั้งปวงนับถือกันว่าเป็นผู้พิเศษจริง ต่อมาการหาปัจจัยไม่มีปัญหาใดๆ ทั้งสิ้น เพราะคราใดที่ไปไหนมาไหนก็ตามจะมีเทพฯ ติดตามไปอารักขา และเป็นทั้งคู่คิดและชี้แนะอยู่ตลอดเวลา ตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ว่าจะสลับเปลี่ยนเวรกันมาอยู่ดูแลตลอดชีวิต

ต่อ่นั้นมาก็เริ่มดำเนินการก่อสร้างพระเจดีย์ที่ไม่ต้องมีแบบแปลนและไม้หนังร้านวิธีการก่อสร้างพระเจดีย์นี้ ก่อรากฐานรอบนอกเว้นช่องประตูไว้เปิดปิดทำด้วยไม้ เพื่อให้คนภายนอกมองเห็นการก่อสร้างของพระอาจารย์แสง และทำบันไดพรางตาไว้หน้อยหนึ่ง ที่จริงบันไดนั้นมิได้ใช้ขึ้นลงเลย แล้วประกาศไม่ให้ใครเข้าไปเหยียบย่ำ

ในบริเวณอุโมงค์พระเจดีย์ด้านในเป็นอันขาด ทำประตูไม้แน่นหนา พอตกเย็นก็ปิดประตูใส่กุญแจ เมื่อมีผู้มีศรัทธามาขออนุญาตช่วย ท่านก็บอกให้ชนเอาอิฐโยนเข้าไปข้างในจนกว่าจะเต็มอุโมงค์ แล้วสั่งให้ปิดประตูเสีย คนภายนอกก็ไม่สามารถจะล่วงรู้ได้ว่า ท่านลงมาเอาอิฐขึ้นไปทำการก่อสร้างด้วยวิธีใด ก็คงได้แต่นึกเอาเองว่าท่านคงเดินไต่บันไดขึ้นลงมาเอาอิฐที่ละบั้งก็ ที่จริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย

ในขณะที่ท่านกำลังทำการก่อสร้างอยู่นั้น จะหาความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าสักนิดก็หาไม่ได้ มีเพื่อนคู่คิดมีมิตรคู่ใจเป็นเทพอยู่ในพระเจดีย์ห้าองค์ สนุกสนานทำงานกับเทพฯ ถ้าอิฐหมด เทพยาก็แปลงตัวเป็นหลวงพ่แสงไปตามคนมาช่วยขนอิฐให้เรื่องอาหารการขบฉันก็ไม่เดือดร้อน เพราะใครก็ไม่ล่วงรู้ได้ว่าท่านไปฉันอาหาร ณ ที่ใดบ้าง เมื่อมีญาติโยมมาหาท่านที่วัดมณีชลขันธ์ไม่เจอท่าน ญาติโยมก็นึกเอาว่าคงไปฉันข้าวที่วัดชีป่าแล้ว ญาติโยมทางวัดชีป่าเอาอาหารมาถวายท่านที่วัดชีป่าเมื่อไม่พบท่าน ก็นึกเอาว่าท่านคงไปฉันข้าวที่วัดมณีชลขันธ์ หรือโรงเก็บปูนได้ต้นสะดือข้างพระเจดีย์แล้ว เพราะท่านอยู่ ๒ ที่ คือที่วัดชีป่า และที่เจดีย์วัดมณีชลขันธ์ การที่ท่านจะไปไหนมาไหนจึงไม่มีใครรู้จริง และท่านก็ไม่มี ความประสงค์ให้ใครต่อใครรู้ว่าท่านเป็นผู้เรืองวิชา หรือบุญฤทธิ์ ที่จริงท่านไปฉันข้าวที่กรุงเทพฯ เป็นประจำ เขานิมนต์เทศน์โปรดที่บ้านบ้าง เพราะฉะนั้นประวัติของท่านพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ จึงไม่ปรากฏประวัติในเมืองลพบุรีเลย เพราะท่านไม่ชอบไปคุยให้ใครต่อใครฟัง ถ้าขึ้นคุยเรื่องจริงให้ญาติโยมที่ลพบุรีฟัง พระเจดีย์ของท่านก็คงไม่สำเร็จแน่ ประชาชนคงจะต้องแห่พากันมาดูการก่อสร้างอันประหลาดมหัศจรรย์ของเทพยดาที่สร้างพระเจดีย์กับพระอาจารย์แสง จนหาที่หนึ่งที่ยืนไม่ได้แน่

วาระสุดท้ายที่ท่านสร้างพระเจดีย์ใกล้จะแล้วเสร็จ ท่านได้ปิดประตูด้านล่างเรียบร้อยแล้วจึงขึ้นไปตบแต่งยอดพระเจดีย์ที่หลัง เมื่อตบแต่งยอดพระเจดีย์เสร็จเรียบร้อย ท่านก็กระโดดจากยอดพระเจดีย์ลงมาถึงพื้นดินแล้วก็เอามือปิดกั้นไปมา เดินหายไปโดยมิได้บอกอำลาญาติโยมสักคนเดียว

ปัจจุบันนี้ ถ้าเรามองดูรูปพระเจดีย์ จะเห็นท่านวันอิฐไว้เป็นรูๆ เพื่อให้คนรุ่นหลังขึ้นไปบูรณะปฏิสังขรณ์ เมื่อยามชำรุดทรุดโทรมในภายหลัง หลวงพ่แสงท่านทำเป็นปริศนาไว้ให้ชาวเมืองลพบุรีคิด ถ้าท่านจะทำยอดเจดีย์เสียให้เสร็จเรียบร้อยค่อยมาปิดอุโมงค์ข้างล่างก็ย่อมทำได้ แต่ท่านไม่ทำเพราะท่านต้องการให้เห็นว่า พระ

นักปฏิบัติพระกรรมฐานอย่างท่าน เมื่อปฏิบัติจริง ก็รู้จริง ทำได้จริง อย่างคนทั่วไป คิดว่าเหลือวิสัยไม่น่าเชื่อ แต่ผู้ปฏิบัติธรรมย่อมทำได้เสมอ

ปริศนาที่ ๑ เมื่อท่านกระโดดลงมาได้ ท่านจะกระโดดขึ้นไปอีกไม่ได้หรือ

ปริศนาที่ ๒ เมื่อท่านกระโดดลงมาแล้ว ท่านจะจากไป ทำไม่จึงไม่กล่าวคำอำลา จากญาติโยมเลยแม้แต่คนเดียว หรือว่าท่านเป็นพระที่ใจดำอำมหิต ตัดเยื่อไม่เหลือใย แก่ญาติโยมชาวเมืองลพบุรี จนมาถึงบัดนี้ใครก็หาไม่รู้ได้ไม่

ตอบปริศนาข้อที่ ๑ เมื่อท่านกระโดดลงมาได้ ท่านก็กระโดดขึ้นไปได้เป็นของธรรมดา

ตอบปริศนาข้อที่ ๒ ถ้าขึ้นบอกอำลากับญาติโยม ญาติโยมก็ย่อมจะถามถึงเรื่องการก่อสร้างพระเจดีย์ และการกระโดดลงมาจากยอดเจดีย์ว่าเป็นอย่างไรจึงไม่มีอันตรายน่าเหลือเชื่อ ท่านเป็นพระที่มีสัจจะ มีความเมตตาปรานีแก่ญาติโยมทั้งหลาย แต่ไม่อาจจะเล่าให้ฟังได้ เพราะกลัวญาติโยมจะพากันมานมัสการและขอความช่วยเหลือ จนหาความสิ้นสุดไม่ได้ แล้วท่านเองก็จะไปพระนิพพานไม่ได้ จึงได้ถืออุเบกขาสลัด การจากไปจึงมิได้บอกอำลา ท่านหลบหนีไปปกกลดจำศีลอยู่ที่ดงพญาเย็น

วันหนึ่งท่านพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ได้ไปเยี่ยมข้าฯ ที่วัดโฆสิตาราม และได้กล่าวชักชวนข้าฯ ให้ไปช่วยกันโปรดดวงวิญญาณหลายพันดวง ที่ยังมีได้ไปผูกไปเกิด ข้าจึงได้เตรียมตัวบวชออกบวชจตุระนิมิตต์แก่ญาติโยมทั้งหลาย เพื่อไปปฏิบัติคันถธุระในพระพุทธศาสนา กับพระอาจารย์แสง

เมื่อเตรียมเครื่องอัฐบริขารในการไปทำตุงดวงควัตรเรียบร้อยแล้ว อาจารย์แสง จึงได้นิมนต์ข้าฯ เข้าที่นั่งทำวิปัสสนา และท่านก็ได้แนะวิชาย่นหนทางให้ข้าฯ เพื่อให้ข้าฯ ติดตามไปโปรดวิญญาณด้วยกันกับท่าน พอตกตีพระภิกษุสงฆ์องค์เณรจำวัดร่วมกันหมด พระอาจารย์แสงจึงได้บอกข้าฯ ให้เตรียมตัวเดินทาง แยกกลดสะพายย่ามแต่งชุดตุงดวงควัตรเดินออกมาใส่กุญแจกุญแจเรียบร้อย พระอาจารย์แสงเดินออกมายืนข้างหน้าข้าฯ บอกให้ข้าฯ พนมมือ หลับตา รำลึกถึงคุณของพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบริกรรมภาวนาวิชาย่นหนทาง ทันใดนั้นเอง สรีระร่างกายของพระอาจารย์แสงกับข้าฯ ก็ลอยขึ้นสู่อากาศ พันยอดไม้มุ่งตรงไปทางทิศเหนือ ในอดีตใจเดียวก็ถึงดงพญาเย็นที่ท่านพระอาจารย์แสงปักกลดอยู่ ท่านจึงชี้สถานที่ปักกลดให้ข้าฯ โดยอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน

ต่อจากนั้นท่านพระอาจารย์แสงกับข้าฯ ก็ได้นั่งทำจิตแผ่เมตตาให้กับวิญญาณและภูตผีปีศาจที่สิงสถิตอยู่ ณ บริเวณที่แห่งนั้นเป็นเวลาหลายเดือน ดวงวิญญาณทั้งหลาย บางพวกก็มาขอให้ช่วยให้ไปผูกไปเกิด บางพวกก็มาขอส่วนบุญ จนได้ไปผูกไปเกิดก็มากหลาย ส่วนเรื่องอาหารการบิณฑบาตนั้น พอย่ำรุ่ง พระอาจารย์แสงได้เข้าไปบิณฑบาตในกรุงเทพฯ กลับมาพอดีได้เวลาฉันตามปกติ

ยามว่างข้าฯ ก็ได้ไปนั่งคุยกับพระอาจารย์แสงที่กลดของท่าน ข้าฯ จึงถามเรื่องต่างๆ ของท่าน ท่านจึงเล่าให้ฟัง ข้าฯ ฟังแล้วเกิดศรัทธาในตัวของท่านมาก ข้าฯ จึงชักชวนให้พระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ เข้าไปจำพรรษาอยู่เสียด้วยกัน ท่านจึงตอบว่า “กลัวจะเป็นภาระรบกวนกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและขุนนางได้ ล่วงรู้ถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของพวกเราทั้งสองแล้ว จะพากันมารบกวนขนาดไหน ถ้าเขาขอความช่วยเหลือจากเราเราก็ปฏิเสธไม่ได้ ถ้าช่วยเขาแล้วผลเขาก็ไปบอกคนอื่นมาอีก ความหวังในอนาคตข้างหน้าของเราทั้งสองก็คงจะหมดไป เพราะความรบกวนเป็นแน่แท้ ถ้าจะให้เอาตมไปอยู่ด้วยก็ต้องปิดบังเรื่องนี้ไว้ตลอดชีวิต แล้วเอาตมไปอยู่ด้วย วิชาที่เราได้ศึกษากันมานี้ ความจริงเป็นวิชาโลกิยะ ไม่ใช่ทางสำเร็จมรรคผล ถ้าใครมัวหมกมุ่นยึดถือไม่เพิกถอน จะไม่มีวันไปนิพพานได้เลย

เมื่อข้าฯ ตกลงใจรับปากกับพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ ว่าจะไม่แพร่งพรายความเรื่องนี้ ให้แก่ผู้ใดรู้ต่อนั้น พระอาจารย์ก็ชราภาพลงมาก ข้าฯ จึงได้นิมนต์ท่านมาอยู่เสียด้วยกันที่วัดระฆังโฆสิตาราม ตำบลบางยี่ขัน จ.ธนบุรี ถ้าข้าฯ ไม่เล่าเรื่องนี้ให้พวกเจ้าฟัง เจ้าคงไม่รู้ว่าพระอาจารย์แสง มหิทธิเมธาจารย์ มีบุญฤทธิ์สามารถสร้างพระเจดีย์องค์เดียวได้โดยไม่มีใครช่วยได้อย่างไร”

ศต.ทัศน์ีย์ กระต่ายอินทร์ ได้บันทึกเรื่องที่ฟังมาจากพระศีลวรคุณ (นวล) อดีตเจ้าอาวาสวัดมณีชลขันธ์ ว่า “ที่วัดมณีชลขันธ์นี้ นอกจากจะมีเจดีย์หลวงพ้อแสงที่ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของวัดแล้ว แต่เดิมนั้นมีศาลาเก่าหลังหนึ่งเป็นที่ประกอบศาสนกิจและเป็นที่อยู่ของอุบาสกอุบาสิกา เรียกว่าศาลาคอกหมู... นับแต่มีศาลาการเปรียญใหม่ ก็มีได้ใช้ศาลาเก่าอีกเลย... ศาลานี้สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) สร้างถวายหลวงปู่แสง เพราะชื่นชมความรู้ความเชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา”

เรื่องวิชาปรอทนี้ อ.บุตย์ สาริกบุตร น้องชายของ อ.เทพย์ สาริกบุตร ก็ได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้อย่างน่าสนใจ

หลวงพ่อแสงแห่งวัดมณีฯ

โดย เทพย์ สาริกบุตร, บุตย์ สาริกบุตร (พ.ศ.๒๕๒๙)

เรื่องราวเกี่ยวกับอาจารย์แสง แห่งวัดเกาะแก้ว (มณีชลขันธ์) นั้น กระผมจำได้เลาๆ ความว่าดังนี้ ขณะนั้นกระผมและพี่ชาย คืออาจารย์เทพย์ สาริกบุตร ผู้สร้างหนังสือคัมภีร์พระเวทอันเป็นตำราดีชุดหนึ่งในวงการหนังสือ เราสองพี่น้องเป็นศิษย์วัดเกาะ (วัดสัมพันธวงศ์) โดยเป็นศิษย์ของท่านพระครูสุวรรณรังษี ซึ่งท่านพระครูสุวรรณรังษีเป็นศิษย์ของท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์) แห่งวัดบรมนิวาส ท่านพระครูสุวรรณรังษีมีความสนิทสนมกับท่านเจ้าคุณวัดเกาะมณีชลขันธ์ ลพบุรี ซึ่งเป็นน้องชายของท่านเจ้าอุบาลี เพราะต้นตระกูลของเราสองพี่น้องมาจากนครจำปาศักดิ์

ที่วัดเกาะนั้นทุกปีจะมีอาคันตุกะมีชื่อพระอาจารย์สี ท่านถือบวชเป็นชีปะขาว สะพายย่าม กระทำตนແผลงๆ แต่มองดูแล้วแฝงไว้ซึ่งความขลังชอบกลอยู่ ท่านจะป็นมัสการพระพุทธรูปบาทสระบุรีทุกปีมิได้ขาดเลย ท่านจะแวะมาเยี่ยมพระครูสุวรรณรังษีซึ่งเป็นอาจารย์ของกระผมเพราะท่านเป็นผู้รักใคร่ชอบพอกับอาจารย์สีของกระผมสองพี่น้องมาก ส่วนอาจารย์เทพย์ขณะนั้นมีอายุราว ๑๑ - ๑๒ ขวบ แก่ชอบทางเวทย์มนต์คาถาอาคม ได้ขอเรียนจากท่านอาจารย์สี ยังขอร้องให้ท่านเล่าเรื่องเกจิอาจารย์ต่างๆ ให้ฟัง ท่านจึงเอ่ยถึงอาจารย์แสง ยอดเกจิอาจารย์แห่งมหานครละโว้ลพบุรี ซึ่งเก่งในวิชาอาคมไสยศาสตร์ทุกแขนง ไม่มีใครเสมอเหมือน ไม่ว่าด้านเวทย์มนต์คาถา ผง มหาวิเศษ พุทธาคม คือ อิทธิเจ ปฐมั่ง ตรีนิสิงเห และมหาราช ตลอดไปจนถึงเลขยันต์ในคัมภีร์พิชัยยุทธสงคราม

ประการสำคัญที่สุดที่ได้สดับมาว่าท่านเป็นผู้สำเร็จปรอท อันวิชาปรอทที่สำเร็จนี้เป็นวิชาหนึ่งของการเล่นแร่แปรธาตุ สมัยก่อนนิยมเล่นกันมาก พอๆ กับการไปหาแร่เหล็กไหล หากจะเทียบคุณวิเศษกันแล้ว ปรอทสำเร็จยังสูงไปกว่าเหล็กไหลอีกชั้นหนึ่ง ปรอทสำเร็จนี้กว่าจะทำได้สำเร็จแสนยากหนักหนา ยิ่งกว่าการทำทองแดง ให้เป็นทองคำ เพราะตัวยานี้นำมาขัดโลหะนั้น ต้องไปเสาะแสวงหากันมายากยิ่ง บาง

ตำราท่านผูกไว้เป็นกลอนปริศนา ยกตัวอย่างเช่นว่า “ต้นเขียว ใบแฉก ลูกเอ๋ยอย่าแปลก เมื่อน้อยเคยกิน” ดังนี้เป็นต้น

เมื่อได้ไปหาตัวยามา ก็ไปเอาขัดลงในโลหะที่หล่อหลอม อันปรอทนั้นเมื่อกระทำสำเร็จแล้ว ผู้เป็นเจ้าของจะต้องมีอิทธิฤทธิ์เป็นกายสิทธิ์อยู่ยงคงกระพัน โรคภัยไข้เจ็บไม่อาจกล้ำกรายได้ สมบูรณ์บริบูรณ์ยิ่งนัก กล่าวกันว่าผู้มีปรอทสำเร็จจะต้องเก็บและระวังรักษาไว้อย่างดีที่สุด เวลาเอาออกมาชมดูกลางแสงจันทร์วันเพ็ญ ต้องระวังให้ดีเพราะอาจมีมีอิทธิฤทธิ์เอื้ออมาหยาบฉวยเอาไปเพราะเป็นของกายสิทธิ์...

อาจารย์สีท่านเล่า อาจารย์ของท่านเป็นศิษย์ของพระอาจารย์แสง พระอาจารย์แสงท่านเป็นผู้มีศีลและมีลัจ ท่านพูดว่าในชีวิตจะต้องทำอะไรให้เป็นอนุสรณ์เอาไว้ และท่านปรารถนาถึงพระบาลีกล่าวไว้ว่า ปฏิมา โพธิรุกขา จ รูปร่าง ชินชาติโย จตุราสี ติสสหุสส ธมมกขณา สุเทสิตา

ความว่า เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ห้าประการที่พุทธชนจักได้สักการบูชา คือ พระพุทธรูป ๑ พระมหาโพธิพฤกษ์ ๑ พระเจดีย์ ๑ พระบรมสารีริกธาตุ ๑ และพระธรรม ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ๑ พุทธชนทั้งหลายผู้ได้สักการบูชาจะเป็นมหามงคลแก่ชีวิต พระอาจารย์แสงท่านเลือกเอาเจดีย์ ท่านจึงลงมือสร้างด้วยตัวของท่านเอง เพื่อแสดงให้คนทั้งหลายเห็นว่าคนเรานั้นมีความตั้งใจแล้ว ทำสิ่งใดทำจริงสิ่งนั้นย่อมสำเร็จ ท่านก็ลงมือกระทำไปจนสำเร็จ

กล่าวกันว่าด้วยอำนาจปรอทสำเร็จ ท่านอาจารย์แสง สามารถเดินทางออกจากลพบุรี ไปฉันทพลที่กรุงเทพฯ และท่านสามารถกลับลพบุรีวัดเกาะมณีชลขันธ์ ก่อสร้างพระเจดีย์อันเป็นกิจวัตรประจำวันของท่านได้ โดยไม่เสียดังจะที่ตั้งใจ...

การที่พระอาจารย์แสงสร้างพระเจดีย์นี้ สร้างความประทับใจให้แก่เจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์) มาก ท่านเจ้าคุณอุบาลีจึงคิดสร้างถาวรวัตถุไว้เป็นอนุสรณ์สักสิ่งหนึ่ง ดังนั้นท่านจึงเลือกสร้างพุทธรูป เมื่อท่านไปลพบุรี ไปพบชัยภูมิแห่งหนึ่ง ท่านจึงได้สร้างพระพุทธรูปใหญ่ไว้ที่เขาพระงามองค์หนึ่ง ซึ่งคนทั้งหลายเรียกว่าพระงาม จัดเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของนครลพบุรี”

สังเขปประวัติวัดชีป่าสิตาราม จ.ลพบุรี วัดซึ่งหลวงพ่อแสงเคย อยู่จำพรรษาสลับกับวัดมณีชลขันธ์

ข้อมูลโดย กระเบนห้องน้ำ

วัดชีป่าสิตาราม ตั้งอยู่ริมถนนนารายณ์มหาราช ตำบลทะเลชุบศร ไม่ปรากฏว่าสร้างในสมัยใด ภายในวัดมีเจดีย์ทรงระฆัง ศิลปะสมัยอยุธยา ซึ่งชำรุดทรุดโทรมมาก เพราะพวกลักลอบขุดวัตถุโบราณ จนกรมศิลปากรต้องเข้ามาดูแล และได้มาบูรณะจนสวยงามและได้นำวัตถุโบราณส่วนที่ยังเหลืออยู่ภายในเจดีย์นำเข้าไปภายในวัด...สิ่งที่ยังพอเหลืออยู่มีรายการดังนี้

- พระพุทธรูปบูชา ศิลปะสมัยอยุธยา
- พระปรุเงิน-ปรุหนัง
- พระเครื่องหุยาน ชินเงิน ลพบุรีและพระเครื่องพิมพ์ต่างๆ

อดีตเจ้าอาวาสของวัดแห่งนี้มีนามว่า “หลวงปู่แสง” เดิมท่านอยู่ที่วัดมณีชลขันธ์ ซึ่งในตำนานกล่าวว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์โต วัดระฆัง เป็นศิษย์รับเรียนวิชากับหลวงปู่แสงหรือขรัวตาแสงรูปนี้ และท่านเป็นพระเกจิที่เก่งมากของจังหวัดลพบุรี มีเรื่องเล่าจากเจ้าอาวาสของวัดองค์ปัจจุบันว่า...หลวงปู่แสงได้ใช้วิชาทำน้ำมันชนิดหนึ่งเรียกกันว่า “น้ำมันโป” อันเป็นดาบสองคม จะนำไปใช้ในทางที่ดีก็ได้ จะนำไปใช้ในทางที่ไม่ดีก็ได้ หลวงปู่...ก็เลยนำไปซ่อนไว้ภายในวัด โดยหึ่งคำปริศนาไว้ว่า “ฝนตกชุกออก แดดออกชุกเข้า” ถ้าใครมีบุญแก้คำปริศนาออกก็จะพบเจอ

เหรียญหลวงพ่อแสง วัดชีป่าสิตาราม จ.ลพบุรี ปี ๒๕๑๑

ข้อมูลและรูปเหรียญโดย คุณชาญสิทธิ์ ปุณณะวิวรรธน์

เหรียญหลวงปู่แสง เนื้อเงิน วัดมณีชลขันธ์ ลพบุรี ปี ๒๕๑๑ สร้างที่วัดชีป่าสิตาราม อ.สระแก้ว จ.ลพบุรี พิธีใหญ่ มีเกจิอาจารย์ยุคนั้นร่วมปลุกเสกเป็นจำนวนมาก เช่น หลวงพ่อบุญมีวัดเขาสมอคอน, หลวงพ่อพริ้ง วัดโบสถ์โก่งธนู, หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี, หลวงพ่อฉนวน วัดชีป่าสิตาราม ฯลฯ

หลวงปู่แสงหรือพระอาจารย์แสงหรือขรัวแสง ท่านเป็นอาจารย์ของเจ้าคุณสมเด็จจโตฯ (ขรัวโต) เหรียญนี้เป็นการสร้างเพื่อระลึกถึงท่าน เพราะท่านเป็นพระเกจิที่เก่งมากในจังหวัดลพบุรี มีชีวิตในช่วงปลายในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นเหรียญที่มีประสบการณ์อีก ๑ เหรียญของลพบุรี

จำนวนการสร้าง เนื้อเงิน สร้าง ๔๘๓ เหรียญ, เนื้ออัลปาก้า สร้าง ๒,๕๑๑ เหรียญ, เนื้อทองแดง สร้าง ๕,๐๐๐ เหรียญ

สำหรับเนื้อทองแดง นำปลุกแรกกลับมาสร้างอีกครั้ง ในปี ๒๕๓๕ ในงานฉลองเลื่อนสมณศักดิ์ หลวงพ่อฉนวน วัดชีป่าสิตาราม

พระอริยสงฆ์ผู้มีหลวงปู่แสงเป็นองค์อาจารย์

นอกจากเจ้าประคุณสมเด็จโต ตามที่กล่าวถึงมาแล้ว ยังมีพระอริยสงฆ์ในยุค นั้น และยุคต่อมาอีกหลายรูปที่ปรากฏนามของหลวงปู่แสงเป็นองค์อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ วิชาคมให้ ตลอดจนตำราของท่านที่ได้รับสืบทอดต่อๆ กันมาในหลายสำนัก เช่น หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา (พ.ศ.๒๓๖๓ - ๒๔๘๐), หลวงพ่อแก้ว วัดเครือวัลย์ (พ.ศ.๒๓๓๗) ผู้สร้างพระปิดตา เบญจภาคี หรือแม่แต่หลวงปู่สี วัดถ้ำเขาขุนนาค ซึ่งตามประวัติกล่าวถึงอาจารย์ของท่านว่าอาจจะไปเรียนวิชากับหลวงปู่แสง พร้อมกับ เจ้าประคุณสมเด็จโตด้วย ทั้งหลวงปู่สีนี้ ยังเป็นสหธรรมิกกับหลวงปู่ศุข วัดปากคลอง มะขามเต่า...พระอริยเจ้าทั้งหลายเหล่านี้ปรากฏต่อมาว่า มีการใช้วิชาที่เรียกว่า วิชา ย่นระยะทางด้วยกันทั้งสิ้น

หนังสือประวัติ “หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา (วัดลาดบัวขาว) อายุ ๑๑๗ ปี” รวบรวมและเรียบเรียงโดยอาจารย์เจ็ก กล่าวถึงหลวงปู่แสง วัดมณีชลขันธ์ ว่า

“พระคุณเจ้าหลวงปู่ทองเป็นศิษย์รุ่นน้องท่านเจ้าประคุณสมเด็จพุฒาจารย์โต พรหมรังสี วัดระฆังโฆสิตาราม ท่านเจ้าประคุณสมเด็จโตนั้น เป็นสหทัยในทางธรรม กับท่านเจ้าคุณวินัยกัจจारीเถระ (ภู่) พระอุปัชฌาย์ของพระคุณเจ้าหลวงปู่ทอง และ ในเวลานั้นเจ้าประคุณสมเด็จโตได้ชักชวนพระคุณเจ้าหลวงปู่ทองไปจุดธูปถึงลพบุรี และได้พาไปฝากตัวเรียนวิชาคาถาอาคมกับ หลวงปู่แสง วัดมณีชลขันธ์ ซึ่งเป็นพระ อาจารย์อีกองค์หนึ่งของเจ้าประคุณสมเด็จโตเหมือนกัน”

หลวงปู่ทองเกิดปี พ.ศ. ๒๓๖๓ ละสังขารเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ คิริอายุ ๑๑๗ ปี มีตอนที่กล่าวถึงวิชาขยับระยะทาง ว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่งที่จังหวัดปราจีนบุรีมีงาน

บวช จึงได้นิมนต์พระคุณเจ้าหลวงปู่ทองโดย ใช้คานนั่งมารับถึงหน้ากุฏิ เพราะเห็นว่าท่าน ชราภาพมากแล้ว แต่ท่านไม่ยอมขึ้นคานนั่ง แล้วก็พูดขึ้นว่า อาตมายังไม่ตาย ไม่ต้องเอา คานมารับอาตมาหรอก อาตมาเดินไปเองได้ พวกที่มารับท่านก็งง จึงได้พากันเดินทางกลับ พอถึงบ้านงานก็เห็นท่านนั่งอยู่ที่บ้านงานก่อน แล้ว ก็พากันแปลกใจจึงได้ถามท่านว่า หลวง ปู่มาจากไหน พระคุณเจ้าหลวงปู่ทองได้ตอบ ว่า อาตมาเดินผ่านพวกโยม ยังเห็นพวกโยม นั่งพักเหนื่อยอยู่ที่ต้นไม้ แล้วพวกโยมไม่เห็น อาตมาหรือหรือ เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้ ลือกันกระฉ่อนว่า ท่านใช้วิชาขยับระยะทาง”

หลวงปู่ทองผู้นี้ ที่คราวสงครามอินโดจีนได้สร้างปรากฏการณ์ให้ชาติก๊กกล่าว ว่า ทหารไทยเป็น “ทหารผี” เพราะในตอนนั้น พระยาพลพลพยุหเสนา อดีตนายก รัฐมนตรี ซึ่งเป็นศิษย์ของหลวงปู่ทอง ได้นิมนต์หลวงปู่ขึ้นเครื่องบินโปรยทรายรอบ วัดพระแก้ว และที่สนามหลวง และยังขอให้หลวงปู่สร้างเสื่อยันต์ ด้านหน้าเป็นยันต์ พิชัยสงคราม ด้านหลังเป็นยันต์พระเจ้า ๑๖ องค์

“เสื่อยันต์รุ่นนี้หลังนัก พวกทหารภูมิจึงเรียกทหารไทยว่าทหารผี เมื่อถูกยิง ล้มแล้ว ลูกขึ้นมาได้อีก ทำให้ทหารภูมิต้องวิ่งหนี...”

ต่อมาทหารและประชาชนมาขอรับกันเป็นจำนวนมาก ทำให้หลวงปู่ลงไม่ทัน ท่าน จึงได้ขอร้องพระอาจารย์อีก ๕ ท่าน ให้มาร่วมสร้างเสื่อยันต์ไว้แจกทหาร สมัยสงคราม อินโดจีน ได้แก่ หลวงปู่แช่ม วัดตาก้อง จ.นครปฐม, หลวงปู่คง วัดบางกะพ้อม จ.สมุทรสงคราม, หลวงปู่จวง วัดหน้าต่างนอก จ.อยุธยา, หลวงปู่จาด วัดบางกะเบา จ.ปราจีนบุรี และหลวงปู่เผือก วัดกึ่งแก้ว จ.สมุทรปราการ

ในหนังสือยังกล่าวถึงพระอาจารย์ และสหธรรมิกของหลวงปู่ทอง ดังนี้

๑ ท่านเจ้าคุณวินัยกัจจारीเถระ (ภู่) วัดเงิน ตลิ่งชัน

๒ หลวงปู่แสง วัดมณีชลขันธ์ ลพบุรี (เป็นอาจารย์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ โต

พรหมรังสี วัดระฆังโฆสิตาราม, หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา, หลวงปู่แก้ว วัดเครือวัลย์ จ.ชลบุรี)

ลำดับสายรุ่นเดียวกับหลวงปู่ทอง

หลวงปู่ปั้น วัดเงิน ต.สิงห์, หลวงปู่หลุ่น เก้ายอด, หลวงปู่ปาน วัดคลองด่าน จ.สมุทรปราการ, หลวงปู่แช่ม วัดตาก้อง จ.นครปฐม

หลวงปู่เงิน วัดบางคาน จ.พิจิตร (เป็นสหทัยรัก), หลวงปู่สุข วัดมะขามเฒ่า (เป็นสหทัยรัก), หลวงปู่แช่ม วัดท่าฉลอม จ.ภูเก็ต (เป็นสหทัยรัก), หลวงปู่ภู วัดอินทร์ กรุงเทพฯ (เป็นสหทัย), หลวงปู่มั่น (เป็นสหทัย), หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง กรุงเทพฯ (เป็นสหทัย)”

พระคณาจารย์ที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็นผู้ที่มีเกียรติคุณเลื่องลือกันมากในสมัยนั้น และได้ไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนซึ่งกันและกันเสมอ มีการศึกษาและแลกเปลี่ยนวิชาความรู้ทั้งทางธรรม และทางวิชาอาคม

นอกจากนี้ในหนังสือยังกล่าวว่า หลวงปู่ปาน วัดบางนมโค ท่านก็ได้มาต่อวิชา กับหลวงปู่ทองเช่นกัน และจากหนังสือประวัติหลวงปู่ปานก็แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นพระสหธรรมิกแลกเปลี่ยนวิชากับหลวงปู่จง วัดหน้าต่างนอก ด้วย

รายนามพระคณาจารย์ที่เป็นสหธรรมิกรุ่นราวคราวเดียวกันกับหลวงปู่ทองนี้ ก็มีปรากฏว่าอาจจะสืบสายวิชาของหลวงปู่แสงด้วย เช่น หลวงปู่ภู วัดอินทวิหาร ศิษย์คู่บารมีของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งได้ปรากฏว่าสร้างสมเด็จเจ้าฟ้าตามแบบของหลวงปู่แสง

ส่วนฆราวาสผู้แตกฉานเรื่องคาถาอาคม อย่างอาจารย์เทพย์ สาริกบุตร ก็ปรากฏว่าได้ไปศึกษาวิชาจากสำนักวัดมณีชลขันธ์ด้วย ความจากประวัติของท่านว่า

“กล่าวกันว่า ในสมัยนั้นท่านแตกฉานในวิชาทางนี้มาก ถึงขนาดยกย่องกันว่าไม่มีคาถาอาคมบทไหนที่ไม่เคยผ่านสายตาท่านมาก่อน อ.เทพย์ได้เรียนวิชาพระยันต์ ๑๐๘ นะ ๑๔ ตามตำรับพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว ที่ใช้หล่อพระชัยวัฒน์ในพระราชพิธี ต่อมาได้ประยุกต์มาหล่อพระกริ่งกันจนทุกวันนี้ วิชาทางคงกระพัน อ.เทพย์เคยไปฝากตัวศิษย์อยู่กับท่านอาจารย์ ที่จำวัดอยู่วัดน้อยทองอยู่และวัดภูมรินทร์ราชปึกษา ซึ่งปัจจุบันร้างไปแล้ว ภายหลังสงครามโลก และก็ได้ไปสำนักวัดมณีชลขันธ์ ลพบุรี ได้วิชาสายนี้มามากพอ ดู ท่านอาจารย์เทพย์ก็เป็นที่รู้จักของบรรดาพระเถระนุเถระทั้ง

หลายในกรุงเทพฯ สมัยก่อน รูปใดมีความรู้ความสามารถท่านก็ไปปรึกษาอยู่เนืองๆ ประกอบกับได้ค้นคว้าด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่จากตำรับตำราสารพัดที่ตกทอดมาแต่โบราณ ดัดจริตตรงไหนก็ไปไต่ถามผู้รู้ จนกระทั่งมีความแตกฉาน แม้สำนักวัดประดู่ทรงธรรม สำนักวัดพระญาติ ทางพระนครหรืออยุธยา ท่านก็เคยไปสืบทิฆามา และที่รู้จักกับ อ.เฮง อีกด้วย” จากเว็บ เมืองไสยศาสตร์ ศาสตร์โบราณแห่งเอเชีย

หลวงพ่อกุญแจ เล่าว่าบ้านสายลมเป็นวัดเก่าของหลวงตาแสง

ในสายปฏิบัติธรรมของหลวงปู่พระราชพรหมยาน หรือหลวงพ่อกุญแจ วัดท่าซุง ได้ปรากฏนามของ “หลวงตาแสง” ว่าเป็นเจ้าของที่เดิมของบ้านสายลม กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ฝึกกรรมฐานตามสายวัดท่าซุง

หลวงพ่อกุญแจ ท่านเคยเล่าเกี่ยวกับบ้านสายลมว่า “สถานที่นี้เคยเป็นวัดมาก่อน ท่านเจ้าอาวาสสมัยนั้นมีนามว่าหลวงตาแสง และเดี๋ยวนี้ท่านก็ยังคงคุ้มครองดูแลอยู่ บรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายจึงมักเรียกบ้านสายลมว่าวัดหลวงตาแสง

หลวงตาแสงนั้นตามที่หลวงปู่เล่า ท่านบรรลุมรรคผล ณ ที่นี้ และยังมีอีกหลายองค์ที่ได้บรรลุมรรคผลในที่นี้ หลวงพ่อบอกว่า ที่ได้ก็ตามที่เคยเป็นวัด เคยมีผู้บรรลุมรรคผลที่นั่นจะทำการกรรมฐานได้ผลดี”

ในหนังสือธรรมวิโมกข์ ของวัดท่าซุงได้เล่าถึงท่านเจ้าของบ้านสายลมว่ามีความผูกพันกับหลวงตาแสงท่านนี้ด้วย

“เดือนธันวาคม คุณอ้อย หายใจลำบากมาก ก็เลยต้องสูบน้ำออก ตามกรรมวิธีของแพทย์ ในระยะ ๑ เดือน ต่อมาคือเดือนธันวาคม อาการดีขึ้นบ้าง สามารถถอดออกซิเจนได้ประมาณ ๒ อาทิตย์ และ พุดประโยคยาวๆ ได้ หายใจได้ลึก คุณเสริมเตือนบอกว่า หลวงตาแสงบอกไว้ว่าจะหลุดอีกในเดือนกุมภาพันธ์ เพราะฉะนั้น ในตอนที่สบายอยู่นี้ ก็ควรรีบพิจารณาตัดไปเสีย

ความจริงเรื่องความเจ็บป่วยนี้ ถ้าหลวงตาแสงท่านดูแล้ว ท่านบอกว่าถ้าพ้นเดือนกุมภาพันธ์ไปแล้วจะอยู่ได้ แต่ท่านติงว่า เรือมันผูกแล้วจะเอาไว้อีกหรือ ธรรมดาคนนะ” จากบันทึกของ พ.ท.เสริม สุขสวัสดิ์ ท่านเจ้าของบ้านสายลม กรุงเทพฯ

ที่บ้านสายลมมีศาลหลวงตาแสงอยู่ด้านหน้า นอกจากนี้ ในการเอยินนามของพระพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ก่อนที่จะเริ่มฝึกกรรมฐาน หรือในพิธีบวงสรวง

ต่างๆ จะต้องมีการเอ่ยนามของ “หลวงตาแสง” รูปนี้ด้วยทุกครั้ง รวมถึงการกำหนดจิตสวดภาวนาเรื่องสำคัญ โดยผู้ที่ฝึกจิตดีแล้วสามารถติดต่อกันสนทนากับหลวงตาแสงด้วยวิหามโนเมยิทธิได้

“ครั้ง ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ วันสิ้นชีพิตักษัย ของเสด็จพระองค์หญิงวิภาวดีรังสิต นิมนต์หลวงตาแสงมาถาม

ผู้ถาม : หลวงตาคงทราบเรื่องท่านหญิง

หลวงตาแสง : สบายไปแล้ว

ผู้ถาม : ขอให้หลวงตาเล่า

หลวงตาแสง : เขาทำพิธีรับ ฟังเสร็จ รับๆ ทำกันไวๆ หมั่นสำรวจทุกข์ ที่มีต่อกายต่อใจที่กระทบ ฉะนั้น เรื่องนี้เป็นข้อพิสูจน์

๑. ว่ายึดมั่น เชื่อในพุทธาณูภาพ

๒. เชื่อและรู้ ในสังขารของมวลมลายา

๓. รู้ในภาวะตนเองของจิต เมื่อกระทบกับความเป็นจริง

๔. รู้ทุกอย่างว่า อนัตตา

ผู้ถาม : ก่อนจะสิ้นท่านรู้ตัวหรือเปล่า

หลวงตาแสง : รู้

ผู้ถาม : รู้ก่อนสัก ๗ วันได้หรือไม่

หลวงตาแสง : เขารู้ รู้ในภาวะของจิต มีรู้หรืออย่างรู้หนังสือ

ผู้ถาม : ก่อนสิ้นท่านเป็นพระอรียะอยู่ก่อนหรือเปล่า

หลวงตาแสง : เป็น

ผู้ถาม : ระดับไหน

หลวงตาแสง : สอง

ผู้ถาม : คนดีๆ ทำไม่ได้อยู่เพื่อประเทศชาติ

หลวงตาแสง : คนดีๆ เขาก็หนีไปเสวยวิมุตติสุข”

พระอาจารย์ของผู้เขียนเคยพบรูปหลวงตาแสง ในหนังสือของวัดท่าซุง ซึ่งพบว่าเป็นรูปเดียวกันกับหลวงปู่แสง แห่งวัดมณีชลขันธ์นี่เอง และจากการสอบถามศิษย์ของหลวงพ่อกุญชร รุ่นเก่าๆ ก็บอกว่า หลวงตาแสงท่านนี้อยู่ในสมัยของเจ้าประคุณสมเด็จพระโตโหน เป็นองค์เดียวกับที่เป็นองค์อาจารย์ของเจ้าประคุณสมเด็จพระโตโหน

แม้จะไม่มีหลักฐานบันทึกถึงความเกี่ยวเนื่องโดยตรง แต่หากว่ากันตามแนวอภิญญาแล้ว ก็เป็นที่เชื่อกันในคณะศิษยานุศิษย์ของหลวงพ่อกุญชรว่า ท่านมีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ ๕ อย่างยิ่ง และยังเกี่ยวเนื่องกับพระครูโลกอุดร ตามที่ พ.ธรรมรังษี รจนาไว้ ซึ่งก็เป็นความเกี่ยวเนื่องแบบเดียวกันกับที่ขรัวตาแสง แห่งวัดมณีชลขันธ์ มีเช่นเดียวกัน

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนจึงขออาศัยตามข้อมูลทั้งหมดเท่าที่ได้รวบรวมมา ล้นนิษฐานว่าหลังจากที่เจ้าขรัวแสงท่านได้สร้างพระเจดีย์ ณ วัดมณีชลขันธ์เสร็จลุล่วงแล้ว ท่านยังคงอยู่ ณ วัดมณีฯ จนถึงในปี พ.ศ.๒๕๑๘ (ตามประวัติวัดที่กล่าวมาแล้ว) แล้วท่านก็จากเมืองลพบุรีไปปลีกวิเวกชุดงค์ตามอรรถยาศัยเดิมของท่านต่อไป โดยในตอนนั้น ศิษย์เอกคู่บารมีคือเจ้าประคุณสมเด็จพระโตโกลีสิ้นชีพิตักษัยลงแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ หลวงปู่แสงที่เคยเข้าไปโปรดพระบรมวงศ์และเจ้าขุนมูลนายในวัดหลวงอยู่บ้าง จึงปลีกหายไปจากวัดในเขตพระนครหลวงพร้อมกับงานใหญ่ครั้งสุดท้ายคืองานสร้างพระเจดีย์ก็สำเร็จลง ท่านคงจะปลีกไปหาสถานที่วิเวกลับปายะเพื่อปฏิบัติธรรม และสอนสั่งพุทธศาสนิกผู้มีจิตอันควรแก่การอบรมปมนี้้อย่างเงียบๆ

สถานที่นั้นก็ไม่ควรจะไปไกลจากพระนครหลวงมากนัก เพราะท่านก็อยู่ในวัยชราภาพมากแล้ว และสถานที่ใดเมื่อมีการประพาศปฏิบัติธรรมก็จัดว่าเป็นวัดขึ้นแล้ว บ้านสายลมในสมัยเกือบสองร้อยปีก่อนก็คงจะเป็นป่าดงพงไพรที่สงบสงัดเหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม หลวงปู่แสงในวัยชราท่านคงยุติการเดินทางชุดงค์ไปในที่ไกลๆ แบบในกาลที่ท่านยังมีกำลังวังชามาก

เจ้าขรัวแสง เป็นอมตะพระอรียะสงฆ์ที่สร้างคุณประโยชน์ไว้เนบวรพระพุทธศาสนาเป็นอย่างสูง ปฏิปทาส่วนองค์ท่านก็ดูจะเป็นไปในแบบที่กล่าวกันว่า “ทำมากกว่าพูด” คือให้สาธุชนมีความสนใจในกิจธุระของพระศาสนา มากกว่าสนใจหรือติดในตัวตนของผู้ที่เป็นครูบาอาจารย์ ประวัติของท่านจึงดูหลบเร้นเหมือนกับการมีอยู่ของท่าน คล้ายกับปฏิปทาของพระอรหันต์ที่อยู่ในตำนาน

ดังนั้น หากจะกล่าวว่าคุณเป็นพระอรียะเจ้าผู้อยู่เหนือโลกอีกองค์ คงไม่เป็นการกล่าวเกินจริง

พระอาจารย์ของผู้เขียนเคยมีนิมิตถึงพระภิกษุผู้เรืองรัตมีองค์หนึ่ง เมื่อเอ่ยถามนามของท่าน ท่านได้ตอบว่า

“ข้าชื่อแสง...อันหมายถึงแสงแห่งพระธรรม ผู้ใดที่ระลึกถึงข้า ก็จงประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ แสงแห่งพระธรรมอยู่ ณ ที่ใด ข้าก็อยู่ ณ ที่นั้น”

คาถาบูชาหลวงปู่แสง

จินดามณี	มณีจินดา
สะพานโศภิต	สะพานจิตตั้ง
มหาเสด็จตั้ง	เอหิ เอหิ
เอหิ	ประลพวันติ
เจ เมตตา	สัพพะเสนาหา
จะบุชิต	สัพพะทุกขัง
สัพพะลาภัง	สัพพะภัยยัง
วินาศสันติ	

คาถาพระเจ้า ๑๖ พระองค์

นะมะนะอะ	นอ กอ นะกะ
นอ ออ นอ อะ	นะอะกะอัง
อุมิอะมิ	มะหิสุตัง
สุนะพุทัง	อะสุนะอะ

* พระคาถาสองบทนี้ กล่าวสืบๆ กันมาว่า องค์หลวงปู่แสงแนะนำให้ใช้สวดเพื่อระลึกถึงองค์ท่าน มีติดอยู่ที่วิหารหลวงปู่แสง ณ วัดมณีชลขันธ์

* ข้อมูลในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนรวบรวมมาจากหลายๆ แหล่งเท่าที่จะสืบค้นได้ ประกอบกับการวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วยความคิดเห็นของผู้เขียนเอง เพื่อรวมเรื่องราวกับหลวงปู่แสงไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะพึงกระทำได้ หากมีตอนใดคลาดเคลื่อน ตกหล่น หรือมิได้เอ่ยนามของผู้ที่เป็นเจ้าของรูปภาพ และต้นฉบับดั้งเดิมไป ผู้เขียนต้องกราบขอภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

* ความบางตอนอาจจะเป็นเรื่องราวที่อยู่นอกเหตุเหนือผลอันอธิบายไม่ได้ด้วยความรู้แบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ แต่ก็ได้คงไว้เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการค้นคว้าหาข้อพิสูจน์ และข้อยูติต่อไปในภายภาคหน้า ขอให้ท่านทั้งหลายจงใช้สติคิดพิจารณาด้วยตนเอง เลือกรับเอาแต่ในส่วนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์เถิด

* หากท่านผู้รู้ท่านใดมีข้อเสนอแนะท้วงติง หรือจะแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาติดต่อที่ นางลักษณีย์ สุขสวัสดิ์ email : n.suksawat@gmail.com, โทร. ๐๘-๗๖๖๓-๑๔๖๐

* พิมพ์ ส.ไพบุลย์การพิมพ์ เลขที่ ๑๐ ถนนสี่พระยา ซอยสว่าง ๗ บางรัก กรุงเทพฯ